d ilma oma miljonitest weksil-
ustiku mittetundmise pärast. Sel-
le Tartu-Wõru Rahukogu alalise
poolt kokkuseatud

ühes selelustega

U:
gu.
kslitest.
wälja- ja edaslandmisest j. n. e.
a nende tasumisest, mittemaks-
st j. n. e.
e.
ise tähtaegadest jne.
wõljamaa ja kohalikud seadu-
. j. n. e.
gu.
kslitest.
misest üldse. Nende pidajatest,
mittemaksmise taga järjed, mak
nemeestest j. n. e.
e.
, käskweksilite ärakirjad j. n. e.
iteid.
200 marka.
OOL'I" raamatukauplises,
S. Karja 23.

as mõõs
nr. 96"
a,
l Anikwere
walitusest.
(allkiri).
(allkiri).
on saada
jaamas. —

-s ilmunud kuulutuse muu.miseks.
Kuulutus.
ildu-Lelle raudtee ehitusa
üüb enampakkumisel
oes 850 kanisülda
ipuid ja propse,
hes partiis ehk osade kaupa.
ist. tuleb esineda hiljemalt 10 weeb-
Teedeministeeriumi, Rahukohtu t.
juhataja nimele, kinnistes ümbrik-
irjaga „Paberipuude ja propside
nine". Pakkumise läbiwaatamine
se juhataja büroos 11 weebr. kell 11.
tulewad mõista franko wagun Lelle
Pärnu-Räämal, kus kohas sünnib
e üleandmine wagunitesse laaditult.
e määratud puid võib waadata tähen-
e ääres, pakkumiste tingimistega tut-
ise juhataja kantseleis.
niste tulemused esitatakse Teede-
nitamiseks.

Tallinna linnawalits. turbatöösus
müüb
head kuiwa press-turwast.
a eest, tühes kohaletoimetamisega linnas
— II sort ja mrk. 850.— III sort. Tellimisi
linnakassas, Mundi tän. nr. 2, igapäew
kella 8—½2 p. l.

Parandan
ja odawasti mootor- ja jalgrattaid,
a kudumismasinaid kõigisüsteemilisi.
29, hoowis, kõnetr. 1-36.

ombete
uidas
enida.
—
hater-
6.

Doktor
P. Stepanow.
Naiste- ja sisehaigused
Wastuw. kl. 11—1 ja 4—6 õ.
Narwa mnt. nr. 11—4.
Kõnetr. 33-09.

Karksi Nuias
wõtab „Waba Maa" peale
tellimisi ja kuulutusi wastu
ning müüb üksikuid numb-
rid Kiusalaas'i kauplus.

linda wärjaspool wõist-
lust maasan
briljantide
platina, kulla ja ka hõbeda
test Wene tän. 4, Demini
maja.

Kabala - Meesaarez
wõtab ajalehtede
„Waba Maa"
ja
„Esmaspäewa"
tellimisi wastu
hra Anton Tekko

Toimetus
Pitk tän. nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid kella 10—12.
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewauudiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 28-75
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetaja nr. 7-52
Wastutawal toimetajal „ 6-64
Päewauudiste osak. toim. „ 13-81
Ärijuhil „ 4-61

WABA MAA

Ilmub hommikuti.
Peatoimetajad Ado Anderkopp ja Ed. Laaman.

Tänna 10 leheküljel.

Üksik number 5 marka.
Tellimise hind:
1 kuu postiga 120 m. postita 100.—
2 „ „ 240 „ „ 200.—
3 „ „ 300 „ „ 250.—
6 „ „ 550 „ „ 475.—
Wõõramaale 300 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 25 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eestis kõik postkontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Harju tän. nr. 34. Awatud kella 8—5. Telefon 3-40
Ärijuhatus ja arwepidamine Pitk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
Ärijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede ärasaatmise asjus pöörata — telefon 22-11

Hinnata kaasandeid:
Piltidega nädalleht „Esmaspäew" — iga esmaspäew
ja ärarebitaw wärwitrükis feinakalender.
Tarwitamata jäänud käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa" Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: Kuulutuste külgedel 5 marka mm. ühe
weerul, lehe eesotsas 8 mrk., tekstis: kuulutustekirjadega 10 m
ja tekstikirjaga 12 mrk. millim. Kohaotsimised — poole hinnaga
Kuulutused ära anda kella 2-ni ilmumise eelpäewal.

Nr. 22 (2439) Neljapäewal, 27. jaanuaril 1927 a. 10. aastakäik.

Jga õpilane
kes oma wanemate waewa wäärtiselt hindab,
ostab kõik raamatud, wihud, ja muud õpeabinõud
K.-ü. „RAHWAÜLIKOOLI" raamatu ja kirjutusmaterjaali kauplusest S. Karja tän. 23 (Krediitpanga majas)
Seal on walik kõige suurem, kaup kõige parem ja hinnad kõige odawamad.

Kino „KUNGLA" W. Pärnu m. 31.
Kadunud poeg
Teine suurfilm 10 suures jaos pilbli ajaloost peale „X käsku". „Paramont-Fanamet" esietendus. Enneolemata sisu. Sellesarnast pole senni nähtud. Tulesadu, laawa ja maawärisemised. Paabeli linna hukkumine.
Film, mida peab nägema igaüks.
Algus kell 4, pühapäewal kell 12. Pääsetühed Mk. 10—40, loosh Mk. 50.—

Kohale jõudnud suures walikus maailmakuulsate wabrikute
grammofone
Parlaphon, Beka, His Masters Voice. Torugrammofonid ja reisu aparaadid igas hinnawahes.
Kõik wõimased uudised!
Plated: uuemad tantsud, orkester, laulutükid eesilkeelsed ja kunstnik plated.
Hinnad odawad. Järelmaks wõimalik.
H-S. TORMOLEN & Ko. Tallinn, Harju tän. 37.
Telefon 15-02. „Kuld Löwi" wastas.
Osakond Narwas, Joala tän. 18.

Romaani
„Kirgede orjad"
4. anne on ilmunud.
Saadawal kõigilt ajalehtede müüjailt, raudtee raamatukappidest ja raamatukauplustest. Pealadu kontor MAGNUS KELLER, Tallinn, Harju 37, kõnetr. 20-89.

Inglise aurik kadunud?

Läti jäälõhkuja „Krishjan Waldemar" 5 päewa 2 laewaga merel.

Tallinna pääsewad laewad jäälõhkujata.

Eile päris üks kohalik laewakontor mereasjanduse peawalitsusest järele, kas neil on teada ühe Inglise auriku saatus, mis mõni päew tagasi Riiast Tallinna wälja sõitnud. Meil puudub laewa kohta igasugused teated, kuid ei ja ka kindlasti öelda, et laew hukkunud oleks. Tõenäolisem on, et laew Riia lahes Läti jäälõhkuja „Krishjan Waldemari" juures, kes teda wabasse wette aitab. Wiimased teated kõnelewad, et „Krishjan Waldemar" 5 päewa 2 laewaga merel olla ja raske jääga wõidelda, mis Mihkli tuletorni piirkonnas läbipääsematuks muutunud.

Eesti wetest ajas SW tuul jää wälja. Suurop—Pakerordi wahel jääd pole, Paljassaare ja Naissaare wahe on waba, jääd ei nähta ka Kokskäri tuletornist. Tallinna reid ja isegi sadam on jääst puhas, wälja arwatud Põhjakanisi ja dokkide wahe.

Tagasi sõideti üle Riia ja, et rongi ärasõiduni tund aega oli, siis käidi ka Riia sadamas. Sadam oli tühi. Kõneldi, et jäälõhkuja „Krishjan Waldemar" laewad wälja wiinud ja nüüdsest peale Läti sõitwad laewad Windawi juhitakse. Domesnesi ja Sõrwe wahele olla jääwall tekkinud.

Lõpuks tähendas hr. E. Awik, et tal eateel jutuajamine olnud „Vulcan-Werkega" ka uue jäälõhkuja ehitamise asjus. Jutuajamisel toonitanud ta, et selle wastu ainult huwi tuntakse ja tellimise andmisels puudub raha. Wõimalik, et tulewikus uue jäälõhkuja saame, mis ka Pärnu lahes töötada wõiks. Sel puhul müüakse „Suur Töll" ära.

Meie sõjawäeliste esitajate mahetus Riias.

Meie senine sõjawäeline esitaja major Lilienthal kutsuti teatawasti Riiast ära ja tema asemele määrati major Kurt Mollin. Wiimane on juba Riiga jõudnud.

Õnnetus postiwaguniga.

Teisipäewa õhtul kella pool 9 paiku murdus Mõisakülast-Tallinna tulewal segarongil Kiisa poolsaamas postiwaguni telg. Kuna wagun selle läbi upakile langes, siis tuli post sealt wälja wõtta ja rongis olewasse kaubawagunisse ümber laadida. Õnnetus ja posti ühest wagunist teist laadimise tõttu jäi nimetatud rong 1 t. ja 14 minutit teel kinnipeetud.

Ainult 50 marka
maksab „Esmaspäew" weerandaastas postiga koju kätte saates.

Igaüks olgu noor wõi wana, peab, teadma, kuidas ta ennast sõltskonnas ülal peab, Kui inimene küllalt kaswatatud ei ole, puudubad tal kombed, siis ääbta teiste warju wõi muutub üldiseks pilkejauaks. Ta on ümbrusest wä ja tõugatud. Kuidas ennast teiste inimeste juuresolekul ülal pidama, selleks annab Teile näpunäiteid

„Kombeõpetus"

Hind ainult 50 marka.
Pealadu K.-ü. „RAHWAÜLIKOOLI" raamatukauplises S. Karja tän. nr. 23 (Krediitpanga majas).

Tapeeti
kõige suuremas walikus, seinapappi ja paberaela soowitab wõistlim. hindadega suurel ja wõiksel arwul
Konst. Brandies'i tapeedikauplus
Tallinn, S. Tartu mnt. 22, kõnetr. 22-54.

1- ja 2-ne anne on ilmunud
„Kaubamaja Jankel Zwiebelson ja Pojad"
Meelkeerew pattu-romaan. Siiu teraw ja walmukas, juutide wõimu haaramised a troonile püüded j. n. e. Iga inimene peab seda romaani lugema, kellele on kall a oma rahwas, usk ja seelemine.
Romaan ilmub 12 andes. Ande hind 10 marka. Järgmised anded ilmuwad igal kesknädalal ja laupäewal. Kes kirjastusele 120 marka rahas ehk postmarkides ära saadab, saab ilmunud anded postiga koju kätte.
Saada ajalehemüüjailt, raudtee raamatukappidest j.n.e. Rutake tellimistega.
Büroo „O L E" kirjastus, Tallinn, Kuninga t. 2.
Hinna poolest igale kodanikule kättesaadaw.

Restoraan „SALVE" Jaani t. 8
Kõnetraat 23-13.
Täna blinid wärske ja pressitud kalamarjaga! Täna blinid
IGAPÄEW:
Walweloidud kella 11—1 päewal. — Lõunad kella 1—5 p. l.
à la carte igal ajal. Kuu lõuna kaardid.
Weinid ja liköörid paremate kodumaa ja wõõramaa firmadelt.
HINNAD MÕÕDUKAD.
Muusika mõlemis saalis: Salong-orkester ja itaalia mandolinistid.
Wõrdlemata kõõk kulinari P. J. Tobré juhatusel.
Korraldaja Francesco del Tredici.

Gloria-Palace.
Wabaduspl. 3-a. Kõnetr. 34-87.
Wõõjapaistew Ufa-film. Kinematograafia lõõkpilt
MANON LESCAUT.
Draama 10 jaos kuulsa Abbé Prevost romaani järele. Peaosides: Lya de Putti ja Wladimir Galdarow. Selles, kuulsa Abbé Prevosti romaani järele tuntud lawastaja Artur Robisoni poolt lawastatud Ufa-filmis, mängib Lya de Putti osa, millist ta seni mänginud ei ole. Ta elaw temperament tõukab ta hullumeelsetele wõtetele ja riskeeriwatele, juhtumustele, kuid siiski näitab ta sügawat armastust mehe wastu, kellele ta süda kuulus esimesest silmapilgust kuni surmani. Wladimir Galdarow mängib tema poolt armastatud mehe osa, kuna teised osad Lidia Potehina, Frieda Richardi, Emilie Kurzi, Hubert v. Meyerincki, Siegried Arno ja Ed. Rothauser'i wahel on jaotatud.
2) Uised ilbikad Uuemad tantsud kuulsatest Londoni kabareedest.
3) Kus mesi, seal ka kärbsed. Lõbus Ameerika naljapilt 3 jaos.
Seansside algus kell 5.30, 7.30 ja 9.30 õhtul.

Nõudke igalpool
Saunaseep „Riviera"
nr. 52.
Proowige ja otsustage.

Käesolewaga teatan, et firma „J. Kaplan ja Poegade" kõik endine personaal mittekorrektsuse tõttu on wabastatud ja F. Noreyko enam mingisuguseid operatsioone sellele firmale ei toimeta. Edaspidi palun minu lugupeetud kunstatarwitajaid otsekohe minu poole pöörata.
A. Lipphardt
Firma „J. Kaplan ja Pojad" wallnik.

Rajo. ja Gr.-Mõõn
27-st jaanuarist. Uus suurepärane kahekordne eeskawa näitelinal ja näitelawal
1. Sensatsioonl Näitelinal. Kaks esietendust korraga! Sensatsioon!
„Marokko sõja leegionäri juhtumised".
Kaasaegsikuw draama 6 s. jaos. Peaosades tuntud Ameerika näitejõud ALMA RUBENS ja EDMUND LOWE. See film, mille sisu algusest kuni lõpuni on täis põnewaid momenta, kujutab meile ette stseenisi maailma sõja ning Marokko sõja ajast. Ühe ohwitseri saatus, kes ohwerdas oma kohused armastusele jne.
2. Publiku lemmik TOM MIX lõbusas lõõkpildis
„Tema unistuste kangelane" Pööraselt lõbus farss 5 s. jaos.
TOM MIX'l — kuulsa kowboy juhtum. õrnema soo seas. Film kujutab endesest: armastust, sporti, romantikat ja sensats.
Näitelawal: 3. Kuulus eksentrilisse tantsude paar. Neeger KING CHARLES ja DAISY KALA kannavad ette: a) Roglinie, b) Eksentrik ja Step, c) Wilmane uudis „BLACK BOTTOM".
4. Suur kodusõda! Kalaranna wallutamine! Kaks leegioni sõjawägel! Soomusautode ja aeroplaanide kaast. MFX ja LEX'l juhatusel.
5. S. Petschorin — Wene laulud.
6. Harry Foster — wirtuoos-instrumentalist.
— Algus kell 5. —

Põhimõtted lendawad...

Meie õiguslik kord, rahwa ja rahwaestituse õigused.

Walitsuse wastuwõtmata poliitika.

A. Anderkoppi

kõne Riigikogus 25. jaanuaril riigi eelarwe puhul.

Eelarwe on see telg, mille ümber kõik wabariigi walitsuse tegewus. Sellepärast on ka meie rühmal küllalt põhjust nõud, kus eelarwe esimesel lugemisel, sõna wõtta walitsuse üldpoliitika kohta ja seda rohkem, et wiimasel ajal päew-päewalt üksikuid nähtusi awalikuks on tulnud, millest waikides mööda ei saa.

Õiguslikku riigi eeldused.

Igal riigil on oma asutused, ühel ühed, teisel teised, nõnda nagu seda wõimul olew rahwas tarwilikuks ja kajulikuks peab. Nendele asutustele on kõigile seadustega oma wõimkond kätte mõõdetud, kusi nad üle minna ei saa ega tohi. See, et igale asutustest wõimkond kätte on näidatud, on kindlustuseks, et need wõimkonnad üksteisele jälgu ei jääks ja üksteisele wastu ei läheks. See on ühtlasi kindlustuseks, et harilik kodanik oma õiguste eest wõidelda wõiks ja et ta kaitset selaks ametlastuste ees, kes üle piiri läinud. Meie noorel riigil on see eriti tähtis. Meie hindame tähtsundust liiga kergelt, meie waatame küll mõtteid wäga ruttu ja kui siis kord wanker alla mäge weerama on hakanud, siis ei ole kerge seda kinni pidada, seal kus aeg ja tõhk on.

Kohut peab rahwas hoidma.

Üks asutustest, mis meil kuni wiimase ajani ja ka praegu on seismud wäljaspool igasugusid wõitlusi, kelle autoriteet ja tugupõhimõtte rahwa juures on heas kuulsuses, on meie kohus. Kohtu peale on rahwas ikka waadanud ja waatab praegugi kui õigusse peale, kus ta õigust wõib leida ka nende wastu, kes riigi walitsemise juures tegewad. On sellepärast ka arusaadaw, et meie rahwaestitus erilisel hell ja õrn on, kõigis küsimustes, mis puudutawad kohut, eriti kui ühelt wõi teiselt poolt mingisugustki kaitset tehakse kohtu iseseisewuse peale warju heita.

Tuletan teile meelde paar juhtumist meie läinud elust, kus walitsusele ette heideti, et tema teist teed on läinud, kohtuga wahekorras olles, kui seda seadused ja arusaamine õiguslikust korrast läseb. (K. Ast, sp.: See oli wäga faatuslik temale!) Siis wõime meeldetuletades belda, et walitsus nendel kordadel „sinise silmaga" rahwaestitusest sahkuma pidi.

Walitsus segab ennast kohtu wõimkonda.

Wiimasel ajal on aga seltskonnas küllaltaselt juttu olnud mõnest asjaolust, mis siin põhjust annawad tõsiselt, hoiatawalt sõna wõtta. Kõneldakse juhtumisest — ja see on ka ajakirjanduses läbi läinud — et meil üks õiguse eest wõitlejaist, üks wannutatud advokaat, on leidnud, et ühe rahukõhtuniku tegewus mitte küllalt nii ei sünni, nagu ta sündima peaks. Ta on selle rahukohtuniku peale kaebusega tulnud ja esitanud selle meie walitsuse juhile, Riigiwanemale. Walitsuse juht et ole mitte üksi seda teinud, et ta mõõda on läinud sellest korrast, mida meil seadused ette näewad riigusel juhtumisel. Meie kohtupidamise seadusega on ette nähtud kindel kord, kuhu ja missuguses korras need kaebused esitatakse; nad tulewad esitada kohtule. Meil et ole walitsuse juht — neil teadetel, mis awalikus arwamises esile toodud — mitte ainult selle kaebuse wastu wõtnud ja kõrgemale kohtule edasi saatnud, waid on ta palunud ühe kõrgema kohtu esitaja enese juurde, et sellega selle juhtumise üle nõu pidada. Wist tohiks walitsusel endal ka teada olla, et see samm meie õigusteadlaste keskel ärewust on äratanud. Seal öeldakse õigusega, et see samm kooskõlas ei ole meie maksva seadusega, ega nende põhimõtetega, mis meil õiguslikus riigis walitsema peawad.

Ärewus kohtu ringkonnas.

Weel üks teine juhtumine on sarnasi nähtawale tulnud meie walitsuse ja kohtu wahekorras. Teadawasti on kohtutel õigus, kui nad leiawad, et nad wormilisselt on sunnitud olnud mingist tegema, mis kooskõlas pole nende sisukise hindamisega, wabariigi walitsuse poole pöörata palwega, et kaebealtisele jaaks karistust wähendatud, wõi armu antud.

Niisugust õigust on meie kohtud ka tarwitanud. Wiimastel aegadel on palju teateid wäljaspoolt tulnud, et walitsus on otsustanud terwe rea armuandmise küsimusi. Kohtu ringkondadest on aga kuulda kaebusi, et walitsus on tähelepanemata jätnud just kohtu ettepanekud, kuna armuandmisi on aga siiski ette wõetud seal, kus kohus seda ei palunud. Kohtutegelaste keskel on see samm põhjendatud närwilisuse päewawalgele toonud.

Meil tuleks meie enda noore iseseiswa kodumaa elus wist ühest põhimõttest kõige rohkem lugu pidada, nimelt, et meie kodanikku kergesti ei laseks arusaamise teele wiia, kus õiguslikust riigist ja rahwa õiguse tundest arusaamine keskmise joone pealt kõrwale kaldub. Hädaoht seisab just selles. Sest kui rahwas hakkab tundma wahet tema ja walitsuse õiguse tundmise arusaamise wahel, siis oleme libedase teele läinud, siis oleme olukorras, kus tõsiselt mõtlema peame.

Nad ei mõista ükstelst...

Käesolewat juhtumist tarwitades tuleb mulle meelde üks kirjeldus ilmaõõja ajast, kui Wilno wenelaste poolt oli ära wõetud. Saksa keiser Wilhelm 2. ja praegune president Hindenburg, selleaegne Ida wäerinna juhataja, olid mõlemad Wilno kirikus jumalateenistusel. Pärast jumalateenistust kõnelesid nad kõrgema waimulikuga, kus Wilhelmi iseärasis huwitas kiriku stiil ja kroonsiihtrid. Need olid asjad, mis seda meest huwitasid raskete lahingute eel. Hindenburg walkis, tal olid teised mured. Mõlemad astuwad kirikust ühte autosse, kuid mootor ei töötа, mõlemad kummardawad wälja, üks paremalt poolt, teine pahemalt poolt, et waadata, mis on juhtunud, sõnarääkimata waikides. Need olid inimesed, kes üht keelt ei mõistnud, ega mõista ei wõinud. Nii on ka meil, kus walitsus ei mõista seda keelt, mis kohtutegelaste ringkonnas on...

Ka walitsemises unustatakse põhimõtteid.

Kas ei ole aga ka walitsus ise see, kes oma tegewuses õigusliku riigi põhimõtted jalgade alla tallab? Ma ei taha pikemalt peatuda üksikute wäikeste asjaolude juures, neid on palju, ühest ainsast on küllalt. Meie maksew riigikord on tahtnud meile anda ühtlase walitsuse kui wormiliselt nii ka sisuliselt. Wõtame meie põhiseaduse, kus art. 66 on öeldud, et walitsuse poolt tulewad aktid peawad alla olema kirjutatud Riigiwanema, wastawa ministri ja riigisekretäri poolt. See ühtlus on alus, mis üldistes huwides töötawal walitsusel olema peab. Kahjuks peame aga ütlema, et sellest wiimasel ajal ei ole kinni peetud. Kui meie wõtame „Riigi Teataja" kätte, siis näeme, et wabariigi walitsus selle ühtluse küsimusemärgi alla on pannud. Nimelt näeme meie seal ainult kahte allkirja, see on wastawa ministri ja riigisekretäri. See on küll wäike küsimus, kuid küsimus walitsuse ühtluse ja walitsuse tugewuse üle, see on küsimus, mille pärast need ringkonnad, kes praegu walitsewad, ärewil on olnud ja Riigikogus aru pärinud... Nüüd, nüüd on nähtawasti teised ajad!

Walitsus ei täida Riigikogu tahtmist.

Kuid peaasi, millest ma kõneleda tahsin meie riikma ülesandel, on weibi laiem. Üldine põhimõte igas walitsuses, olgu see walitsus missugune tahes, on see, et ta peab austama parlamendi tahtmist ja peab seda täitma. See on põhimõte, millele on rajatud iga õiguslik riik, kuid meie walitsus on ka siin täielikult teisele teele läinud. Ma tuletan meelde, kuidas kirikumaade küsimus Riigikogus arutusel oli: siin ei läinud Riigikogu enamus walitsusega kaasa, walitsuse juht jäi wähemusse ja walitsus pidi igasuguste teiste abinõude ja ebakonstitutsioonilise akti kaudu endale hiljem usaldust korjama. Kas oli siis sarnast wäljaastumist walitsuse poolt tarwis? Aga see oli pool hädа.

Mida näeme meie? Meie näeme, et seal, kus Riigikogu seadusе wastu wõtab, pannakse see hiljem üksikute Riigikogu liigete algatusel seisma. See ön Riigikogu liigete õigus ja seda ei saa kegi keelata. Kui aga walitsus seisma paneb seaduse, mida Riigikogu enamus wastu wõtnud, siis on see risti wastu õigusliku riigi põhimõtetele, mida kuidagi kaitsta ei saa. Käesolewal korral nägime seda, et mitte üksikud walitsuse liikmed, waid isegi walitsuse juht wastu astus Riigikogu enamuse tahtmisele, oma allkirja andis ja selle asemel, et Riigikogu otsust täita, seda seisma katsub panna!...

Seadusandlik wõim peab esikohal olema.

Meil on waieldud, austatud Riigikogu liikmed, mitmel pool meie awalikus arwamises, ka siin parlamendis selle üle, kas meil maksew riigikord sarnane on, mis küllalt otstarbekohaselt meie rahwa elu arendada laseb. Meil tähendatakse paremalt poolt selle peale, et Riigikogu enda kätte liig palju wõimu on wõtnud, et ta kõrgemal seisab kui teised asutused, et sellega tasakaal wõimude wahel kadunud on. See on täiesti eksitus ja arusaamatus, kui niisugust waadet tahetakse edasi kaitsta. Just eriti käesolewa juhtumise juures tuleb see selgena nähtawale ja sünnib peatama asjaolude juures, mis mööduandwad peaksid olema praeguse ja ka lähemate walitsuste tegewuse juures. Kui meie praegu näeme, et walitsus nii kerge käega Riigikogu enamuse seaduse tahtmise peale lööb, siis ei ole üleliigne meelde tuletada, et juba keskajal, kus riigiwalitseja end piiramatuna tundis, ta siiski tunnustama pidi: „Princeps legibus solutus est" — ka mina olen seadustega seotud. Aga meil? Kui teie waatate praeguste riigiteadlaste arwamisi, kes riigi wõimude eraldamise wajaduse seisukohal on, siis leiate nende juures ikka ja ikka ühe põhimõtte, nimelt: seaduslik wõim peab kõrgemal seisma ja täituslikum olema, kui kõik teised. See on õigusliku riigi ja wõimude eraldamise õpetuse algnõue. Parlament on alati kõrgemal seisnud kui walitsus. Teie wõite näiteid wõtta, kust soowite. Parlament on näiteks Inglismaal wõinud täiesti muuta troonipärimise korra, nagu näeme seda Heinrich VIII ja Wilhelm III ajal. Parlament on isegi kogu riigikorra ümber muutnud, nagu näeme ühenduse aktis 1707 a.

Meil on aga walitsus mitte üksi eitanud rahwaestituse tahtmist, waid isegi sellele wastu astunud...

Ametnikkude kerdsõlm.

Edasi waatame teist sammu, mis walitsuse tegewuses nähtawale tuleb, see on ametnikkude palkade küsimus. Õigem oleks see tee, kui walitsus tuleks ja ütleks, kuidas ja millal tema wõimalikuks arwab selle küsimuse enam-wähem lõpulikult lahendada. Kas seda aasta wõi poole pärast tehakse. Igaühele ametnikule ja ka kodanikule on tähtis teada, millal see lahendamine tuleb. Praegune walitsus käib aga teist teed. Meie teame, et ametnikkude palgaküsimust ja uute kooseisude maksmahakkamist on wenitatud aastate kaupa, selle maksma hakkamiseks on antud mitmed tähtajad: läinud aasta 1. aprill, siis sügis, siis 1. jaanuar ja wiimaseks 1. aprill 1927 a. Arwan, et wähe on neid, kes usuwad, et need normid saaks läbi wiia aga ka 1. aprillist s. a. Kõigile peaks teada olema, et niisugune tee närwestab inimesi, kui nad ei tea millal need palga muutused tulewad, kui ametnikud ei tea, kas osa neist on oma kohtadel ette nähtud wõi mitte, kas ta homme-tunahomme ei lahku. Kui walitsus tahab seda teed käia, siis teadku, et ta täiesti wildakul teel asub. Walitsus on omalajal teatud seadusеelnõu kokku seadnud ja Riigikogule esitanud, mille järgi Riigikogu sellekohases komisjonis seisukohta wõidaks wõtta. Niisiid näeme aga midagi muud. Meie kuuleme, et walitsusel mingisugused teised, uued kawatsused olemas on, kuid tal puudub julgus neidega wälja tulla. Oleme ju Toompeal kuulnud kõik mitmesugustest kõrwalkäikudest. Wiimastel nädalatel olime sunnitud aga weel uut nägema: alamkomisjon ei saa enam töödega edasi, sellepärast, et walitsus jälle oma seisukohti muutnud on ja jälle uute kawadega tuleb. Et see meie ametnikkude peres tüdimuse ning rahulolematuse esile kutsub, kus inimesed end rahustada ei saa sellega, et nad tulewaste päewade ja nädalate peale kindlad wõiwad olla, see ei peaks wist küll kellelegi teadmata olema. Ja Riigikogu, — see ei oska ka midagi teha.

Eelarweõigus tahetakse ka jalge alla heita.

Astuksim weel sammu edasi. Ei ole suuremat õigust, mille eest rahwaesitus wõidelnud on, kui eelarweõigus. Inglise rahwas ütleb oma esituse kaudu, et tema walitsus ühtegi penni Inglise raha muidu kuluta da ei saa, kui seaduse põhjal. Ja Inglise rahwas on uhke selle peale, sest ta tunneb ja teab, mis see tähendab, kui teisiti talitada tahetakse. Nendel on meeles see, kuidas nad Ameerikaga ühe suurema asumaa kaotama pidid selle tõttu, et nad õieti eelarwe õigust kasutada ei osanud. Meil on Riigikogus hinnatud seda õigust, mis temale eelarwe arutamisega on antud. Meie waidleme lihtsa ametniku koha pärast, kes saab 5.000—6.000 marka kuus ja peame suuri lahinguid ja katsume selle kui põhimõtteliku küsimuse üle selgusele jõuda. See on meie õigus ja kohus. Seal tuleb aga walitsus ja tahab kerge käega need põhimõtted nagu üle parda heita. Walitsus esitab meile seaduseelnõu, mis seotud sadandete miljonitega, isegi miljardidega, nagu asjatundjad kinnitawad. Walitsus tahab õigust saada neid summe oma äranägemisel tarwitada, ilma et see ära määraks korda, kuidas see tarwitamine sünniks, ilma et rahwaesitusel midagi ütelda oleks. Austatud Riigikogu liikmed! Metsajagamise seadus on see, millest ma kõnelen. Kõiksugu motiiwid on selle seaduse kaitseks toodud, kuid olgu need motiiwid. kuidas nad on, — ühte peaks igaüks ütlema, kui asjalikult ja kainelt küsimust wõtta tahetakse, et käesolewal korral asi seisab suures põhimõttes, eelarwe põhiõiguses, mida walitsus tahab kõrwale heita.

Kuidas metsa tahetakse jagada.

Ja siis need motiiwid ise, mida sarnase metsajagamise kasuks toodakse. Mulle öeldakse wast, et omalajal on rahwaesitus sarnase seaduse juba wastu wõtnud, see on meie maaseaduse. Kuid, austatud Riigikogu liikmed, ärme segame kahte asja ära: maa ja mets kõige pealt. Meil on kodumaal olnud terwe rida poliitilisi rühmi, kes põhimõtte üles on seadnud, et maa iseenesest mitte wäärtus ei ole. Kui maade tasukiisimust arutati, siis leidus ringkondi, kes selle põhimõtte üles seadsid ja need kuuluwad parempoolsete keskele. Mets on teine asi. Kui maa seistes kasu juurde ei too, siis kaswab mets ja tema wäärtus tõuseb iga aastaga.

Aga mitte selles ei ole wiga, waid wiga on mujal. Maaseadus on määranud inimesed, kes maad pidid saama, on tähendanud need, kes eesõigustatud seisukorras, kes harilikus järjekorras ja kuidas wäljaandmise kord on. Maaseadus määras ka ära need alused, kuidas iga kodanik, kellel õigus oli maad saada, selle seaduse põhjal oma õigust kaitsta wõis: ta wõis minna, seal kus walitsus tema õigust maad saada, ei olnud täitnud nagu seadus ette kirjutab, ja pöörata kohtuwõimude poole. Kas on meil ka praegu selles seaduses seda ette nähtud? Kas on ette nähtud alused, mille põhjal wõib kodanik oma õigust kaitsta kohtuasutuste kaudu, nagu maaseadus seda ette näeb? Ei. Siin tahab walitsus enda kätte õiguse saada suurte waranduste jagamiseks, ilma et ta ise teaks kui palju anda, kellele ja kuhu. Walitsus tahab luua uut korda, mida üksi teine riik, kellel kallid on need õigused, mida eelarweõiguste ja teiste õigustega rahwaesituse kätte on möödetud, ei teeks. (K. Ast: Põllutööminister näitas hiljuti, kuidas seda tegelikult teostatakse juba ilma seaduseta.)

„Ajalooline päew".

Härra Riigiwanem mäletab wäga hästi neid teramaid waielusi, mis siit kõnetoolilt lahti puhkesid, kui kirikumõisate jagamise küsimus kaalumisel oli. Siis tuli ta suust sõna: „jagamisel peab lõpp olema." Pidi lõpp olema siis wast Riigikogu poolt, sest walitsusel oli siis juba eelnõu taskus, millega endale kogumi taheti saada suuremaid õigusi, kui oma walitsusele niisuguses ulatuses wist üksi maa annud oleks. Nõnda tahab siis walitsus „jagada"...

Siis ähwardati seda päewa kuulutada „ajalooliseks päewaks", kui teistsugune otsus peaks tehtama, ja walitsuse juht seda arwas. Mina arwan, et see päew, mil Riigik. selle seaduse wastu wõtab, mida nimetatakse metsade jagamise seaduseks, meil tõesti „ajalooliseks päewaks" kujuneb, sest sellest päewast peale ei oleks meie rahwaesitusel enam neid norme, mis õiguslikku riigi jaoks peawad maksma, waid oleks maksew ainuükst walitsuse diskretsiooni wõim, wõi nagu wanad roomlased seda ütlesid — sic volo sic jubeo — mida ma tahan, seda ma teen. Kodanik ja Riigikogu olgu wait ja pidagu suu.

Millega kõik põhjendate...

Ja lõpuks need motiiwid, mida meie selle suure ja raske küsimuse põhjendamiseks kuulsime. On räägitud sellest, et metsade jagamine inimestele wõimaluse annab loomade karjatamiseks. Meil on aga sarnaseid maakohti iga sammu peal, mille külje all ei ole metsa, waid metsatükid on seal kümnete werstade taga. Ma olen ise kohal üles kaswanud, kus helnamaa oli teises maakonnas, 70 wersta kodust eemal, aga et loomi ka kümnete werstade kaugusele ajada saaks karjamaale, selle juures tuleks küll rohkem kui kahelda. Hiljuti käis minu pool Lääne maakonnast, Mihkli ümbruses mees, tema oli oma ümbruskonna elanikkudega läbi rääkinud selle küsimuse üle ja tema ütles, et seal suur ärewus olla selle kawatsuse pärast. Otsustatakse seal metsad ära jaotada, ütleb mees, ja üksikud tahtjad paremad metsatükid ära wõtawad, siis ütlewad nad, et nende ümbruses kümned ja sajad inimesed aastakümneid metsamaterjali peale otama peawad, sest et neile midagi järele ei jää.

Antagu kergemalt metsa.

Üks põhjendus on weel see, et sel teel ehitamine asunikkudele kergemaks muutub. Austatud Riigikogu liikmed, kui walitsus seda tahab, et sel teel asunikkudele ehitusmaterjali anda, siis mina seda pooldada ei saa. Siis saawad ühed ja teised jääwad lageda taewa alla. Siin oleks teine tee — anda wastawat ehitusmaterjali kergemate tingimustega. Mina oleksin esimene, kes selle poolt hääletaks, kui wabariigi walitsus otsustaks anda ehitusmaterjali hoopis ilma hinnata, kui aga meie eelarwe ja riigi majanduslikud olukorrad seda lubawad. Aga kui meie selle sammu astume, ilma et waatakime tema tagajärgede peale, kui meie sellega raskesse seisukorda seame teised elanikud, raskesse seisukorda seame meie linnad, küttematerjali poolest, siis on see asi, mille selletuste ja motiiwide juures tõsiselt mõtlema peab, enne kui see asi otsustatakse.

Ähwardatakse Wenemaaga!

Ja weel on üks motiiw, ja ma ütlen, see on kõige halwem motiiw, mis selle seaduse kaitseks toodi nende poolt läbirääkimistel, kes selle seaduse elluwiimisest kõige rohkem huwitatud näiwad olema. Üks neist eelnõu kaitsjatest rääkis siin, et on wiimane aeg metsasid jagama hakata, sest Wenemaa wõiwat tulla ja metsad käest ära wõtta ja siis ei ole meil enam midagi! Mis peawad siis mõtlema inimesed maal, kui neil inimestel siin Toompeal, kes eesotsas peawad seisma, niisugune mõte peast läbi käib, et Wenemaa meile peale tuleb? Ma küsiks, kas tõesti hullemat juttu wõib ajada, et maal paanikat sünnitada? (J. Tõnisson, rhw.: Kes niisugust lori on ajanud! A. Laur, al.: Pole midagi niisugust rääkinud, mina ise rääkisin, aga mitte seda. Mis provokatsioon see on! J. Piistar, stp.: Mis teie siis provotseerite sarnaste juttudega?) Küll teie stenogrammist leiate, kes rääkinud on.

Kaua see nii läheb?

Austatud Riigikogu liikmed! Ma kõnelesin alguses nendest põhimõtetest, mis igal õiguslikul riigil olemas on. Ta asutused peawad olema kindla wõimkonnaga. Nendele asutustele peab olema kõik mõõdetud see, mida nad teha wõiwad. Meil tahab aga walitsus endale õiguse saada, mida üheski walitsusel olnud ei ole ja olla ei saa. Mul tuleb meelde juhtumine 1924. a. Inglismaalt, kus Macdonaldi walitsus wõimul oli. Tal oli üksikuid kawatsusi rahwuswaheliste

(Järg 4. leheküljel.)

Riigik

Rahwahääletu

fiat

Asja ar

Riigikogu juhatuse ja
kajate ühisel koosolekul
waks, et Riigikogu juhat
oma otsuse teeb, kas wõõ
de eest tasumaksmise j
rahwahääletusele wõi
autoritetliku arwamise
gikohtu poole, kusjuures
Tartu ülikooli õigustead
kohta ära kuulata.

Eile ongi Riigikogu
tanud pöörata wabariigi
du sellekohase palwega ri
kusjuures juhatus omal
seletuseks juurde lisab k
dud põhjendused poolt j
mulik on, et riigikohtu
asja otsustamist awal

Monopoli sa

K

Rahaminister Leo S
des tähendas tema meie
et lähemal ajal, kui Eest
kirja ja rahaseaduse eel
gule on esitatud, rahan
kõne alla tuleb jällegi t
tuletiku monopoli seadu
nister tähendab, et eelni
tunduwaid muudatusi,
kawa on puudulik. Ma
sed on nii mõnegi tarwi
tähelepanu juhtinud.

Tutwunedes wäljama
lusega ja korraldustega
poli alal, on peatuna
oskuju-juures, kus loo
selts, kes tubakamüüki
on see kuju monopoli w
dawasti wastuwõetaw.

Kord oli juttu, et
maksustamise korrast ül
peale, mis Lätis maks
sordi peale kindel akts
mas, mis ei olene saad
Nüüd wõib sellest waem

Riia nõupidamisel o
rahaministrid kõnelenu
maksudest. Kui meie s
oni, siis on ka loomuli
tud kolme aine maksust
oleks. Selles asjus on
kult kokku lepitud. Lät
ka oma senisest korrast
pidada. Nemad on nõu
seks mõnda teist kuju ta

Rahaseaduseeln

Rahaminister

William

Meie rahaasjanduse
aegu walmis. Rahwast
misjoni poolt on ta l
waadatud. Meie soowia
tingitud meie oludest
wõetud. Alamkomisjon
ainult üksikud redakts
randused teinud, mis
Tallinna teatawaks
pidi rahaminister para
hemalt tutwunema, o
andma, et siis wõimalik
esitamiseks tarwisminem
ber trükkida.

Üksikud seisukohad
Eesti Panga põhikirja
wõtab Eesti Panga n
kohta seisukoha. Ka k
weel rahaminister ja
soowitawad parandused
graafi teel teatawaks
alamkomisjonile, kes om
wäljendab.

Parem nõuand
Sugulusse pun
on undis

is juba eelnõu-taskus, millega enda-
koguni taheti saada suuremaid õi-
usi, kui oma walitsusele niisuguses
latuses wist üksi maa annud oleks.
Kõnda tahab siis walitsus „jagada"...
Siis ähwardati seda päewa kuulu-
da „ajalooliseks päewaks", kui teist-
gune otsus peaks tehtama, ja walit-
use juht seda arwas. Mina arwan, et
e päew, mil Riigikogu selle seaduse wastu
õtab, mida nimetatakse metsade joga-
ise seaduseks, meil tõesti „ajalooliseks
äewaks" kujuneb, sest sellest päewast
eale ei oleks meie rahwaesitusel enam
eid norme, mis õigusliku riigi jaoks
eawad maksma, waid oleks maksw
inuüksi walitsuse diskretsiooni wõim,
õi nagu wanad roomlased seda ütle-
— sic volo sic jubeo — mida
a tahan, sedä ma teen. Kodanik ja
iigikogu olgu wait ja pidagu suu.

Millega kõik põhjendate...

Ja lõpuks need motiiwid, mida meie
lle suure ja raske küsimuse põhjenda-
iseks kuulsime. On räägitud sellest,
metsade jagamine inimestele wõima-
se annab loomade karjatamiseks.
Neil on aga sarnaseid maakohti iga
mmu peal, mille külje all ei ole met-
, waid metsatükid on seal kümnete
erstade taga. Ma olen ise kohal üles
aswanud, kus heinamaa oli teises
aakonnas, 70 wersta kodust eemal,
ga et loomi ka kümnete werstade kau-
usele ajada saaks karjamaale, selle
ures tuleks küll rohkem kui kahelda.
iljuti käis minu pool Lääne maakon-
st, Mihkli ümbrusest mees, tema oli
na ümbruskonna elanikkudega läbi
äkinud selle küsimuse üle ja tema üt-
s, et seal suur ärewus olla selle ka-
atsuse pärast. Otsustatakse seal met-
d ära jaotada, ütleb mees, ja üksikud
htjad paremad metsatükid ära wõta-
ad, siis ütlewad nad, et nende ümbru-
s kümned ja sajad inimesed aasta-
mmeid metsamaterjali peale ootama
awad, sest et neile midagi järele ei
ä.

Antagu kergemalt metsa.

Üks põhjendus on weel see, et sel-
el ehitamine asunikkudele kergemaks
uutub. Austatud Riigikogu liikmed,
i walitsus seda tahab, et sel teel asu-
ikkudele ehitusmaterjali anda, siis
ina seda pooldada ei saa. Siis saa-
ad ühed ja teised jäämad lageda taa-
a alla. Siin oleks teine tee — anda
astawat ehitusmaterjali kergemate
ngimustega. Mina olen siin esimene,
s selle poolt hääletaks, kui wabariigi
alitsus otsustaks anda ehitusmaterjali
oopis ilma hinnata, kui aga meie eel-
we ja riigi majanduslikud olukorrad
da lubawad. Aga kui meie selle sam-
u astume, ilma et waataksime tema
gajärgede peale, kui meie sellega ras-
sse seisukorda seame teised elanikud,
eskesse seisukorda seame meie linnad,
ttematerjali poolest, siis on see asi,
ille seletuste ja motiiwide juures tõ-
selt mõtlema peab, enne kui see asi
sustatakse.

Ähwardatakse Wenemaaga!

Ja weel on üks motiiw, ja ma ütlen,
e on kõige halwem motiiw, mis selle
aduse kaitseks toodi nende poolt läbi-
äkimistel, kes selle seaduse elluwiimi-
st kõige rohkem huwitatud näiwad
ema. Üks neist eelnõu kaitsjatest rää-
s siin, et on wiimane aeg metsasid
gama hakata, sest Wenemaa wõiwat
lla ja metsad käest ära wõtta ja siis
ole meil enam midagi! Mis p[illegible]wad
s mõtlema inimesed maal, kui neil
imestel siin Toompeal, kes eesotsas
awad seisma, niisugune mõte peast
bi käib, et Wenemaa meile peale tu-
b? Ma küsiks, kas tõesti hullemat
ttu wõib ajada, et maal paanikat
nnitada? (J. Tõnisson, rhw.: Kes
iisugust lori on ajanud! A. Laur, al.:
ole midagi niisugust rääkinud, mina
rääkisin, aga mitte seda. Mis pro-
okatsioon see on! J. Piiskar, stp.:
is teie siis prowotseerite sarnaste jut-
dega?) Kõill teie stenogrammist leia-
kes rääkinud on.

Kaua see nii läheb?

Austatud Riigikogu liikmed! Ma
nelesin alguses nendest põhimõtetest,
s igal õigusliku riigil olemas on.
a ajutused peawad olema kindla
õimkonnaga. Nendele ajutustele
ab olema lõtte mõõdetud see, mida
d teha wõiwad. Meil tahab aga
alitsus endale õiguse jaada, mida
elgi walitsusel olnud ei ole ja olla
saa. Mul tuleb meelde juhtumine
24. a. Inglismaalt, kus Macdo-
ldi walitsus wõimul oli. Tal oli
ikuid kawatsusi rahwuswahelisele

(Järg 4. leheküljel.)

Päewaundised.

Riigikohus otsustab.

Rahwahääletuse asjus pöörab Riigikogu juhatus Riigikohtu poole.

Asja arutamine tulewal nädalal.

Riigikogu juhatuse ja rühmade esikajate ühisel koosolekul peeti soowitawaks, et Riigikogu juhatus enne kui ta oma otsuse teeb, kas wöörandatud maade eest tasumaksmise seadus kuulub rahwahääletusele wõi mitte, pööraks autoritetliku arwamise saamiseks riigikohtu poole, kusjuures soowitaw oleks Tartu ülikooli õigusteaduskonna seisukohta ära kuulata.

*

Eile ongi Riigikogu juhatus otsustanud pöörata wabariigi walitsuse kaudu sellekohase palwega riigikohtu poole, kusjuures juhatus omalt poolt asja seletuseks juurde lisab kuuldawale toodud põhjendused poolt ja wastu. Loomulik on, et riigikohtu liikmed enne asja otsustamist awaldada ei saa. „Postimees" kuuleb aga Tartus teiste kohtutegelaste keskelt, et seal arwamised lahku minewat: üheltpoolt oldakse arwamisel, et tasuseadus rahwahääletamisele kuuluma ei peaks, teiselt poolt leitakse aga, et põhiseaduse selgitamine siin teatawaid raskusi fünnitab, mispärast parem on, kui rahwas hääletamisel ise otsuse annab.

*

Nagu meie Tartu kirjasaatja toimetuse töö lõpul teatab, on riigikohtu ringkondades arwamine, et sarnasel puhul, kui järelepärimine ühes materjalidega reedeks riigikohtusse jõuab, siis riigikohus wast tulewa nädala algul, wõimalik, et isegi esmaspäewal, asja arutamisele saaks wõtta.

Monopoli seaduses tehakse muudatusi.

Rootsi eeskujuks.

Koostöötamine Lätiga.

Rahaminister Leo Sepaga kõneledes tähendas tema meie lehe esitajale, et lähemal ajal, kui Eesti Panga põhikirja ja rahaseaduse eelnõud Riigikogule on esitatud, rahaministeeriumis kõne alla tuleb jällegi tubaka, õlle ja tuletiku monopoli seaduseelnõu. Minister tähendab, et eelnõus tuleb teha tunduwaid muudatusi, sest praegune kawa on puudulik. Monopoli wastased on nii mõnegi tarwilise asja peale tähelepanu juhtinud.

Tutwunedes wäljamaa seadusandlusega ja korraldustega tubaka monopoli alal, on peatuma jäädud Rootsi eskuju juures, kus loodud sega aktsiaselts, kes tubakamüüki korraldab. Ka on see kuju monopoli wastastele küüldawasti wastuwõetaw.

Kord oli juttu, et senisest aktsiisi maksustamise korrast üle minna korra peale, mis Lätis maksmas, kus iga sordi peale kindel aktsiisi määr olemas, mis ei olene saaduste hindadest. Nüüd wõib sellest waewalt juttu olla.

Riia nõupidamisel on kahe riigi rahaministrid kõnelenud ka aktsiisi maksudest. Kui meie saame tolliuioni, siis on ka loomulik, et tähendatud kolme aine maksustamine ühtlane oleks. Selles asjus on põhimõttelikult kokku lepitud. Lätlased ei looda ka oma senisest korrast kindlalt kinni pidada. Nemad on nõus maksustamiseks mõnda teist kuju tarwitama. Sellepärast on ka kokku lepitud, et wastawal alal üksteisele kawatsused teatawaks tehakse.

Sellepärast pole arwata, et meil monopoli teostamine kiirelt saaks fiindida. Tuleb lätlastega kontakti pidada. Sealjuures on ka wäga wõimalik, et Läti, peale seda, kui näha on, et monopoli teostamine meil häid tagajärgi annab, omal wastawaid muudatusi teeb.

*

Rahaministri otsuse põhjal peab 1. weebruariks tasutud olema tubakawabrikute poolt aktsiisi trediit, mis praegu on umbes 75 milj. marka. Seda summat ei suuda wabrikud korraga maksta. Nüüd on nende poolt rahaministrile esitatud ettepanek, et wabrikud alates 1. weebruarist hakkawad tubakasaaduste banderolle ostma sularahas. Wõlgu olewad summad aga tasutakse poolteise aasta jooksul igakuuliste maksude näol. Waremalt oli aktsiisi trediit protsentideta, nüüd tuleb aga wabrikutel maksmata olewate summade pealt ka riigile intresse maksta.

Rahaminister on põhimõttelikult nõus wabrikutele wastu tulema. See on tingitud ka hädasunnist, sest wabrikud ei suudaks kuidagi wõlga päewa pealt tasuda ja siis tuleks raha nõudma hakata kohtu teel ja oksjone pidama.

Rahaseaduseelnõud tulewal nädalal Riigikogusse.

Rahaminister esineb ettekandega komisjonis

Williamson tuleb weebruari algul.

Meie rahaasjanduse kawa on peaaegu walmis. Rahwasteliidu alamkomisjoni poolt on ta lõpulikult läbi waadatud. Meie soowiawaldused, mis tingitud meie oludest, on arwesse wõetud. Alamkomisjon on eelnõus ainult üksikud redaktsioonilised parandused teinud, mis ka Londonist Tallinna teatawaks tehtud. Eile pidi rahaminister parandustega lähemalt tutwunema, oma lõpuotsuse andma, et siis wõimalik oleks eelnõu esitamiseks tarwisminewal kujul ümber trükkida.

Üksikud seisukohad on weel wõtta Eesti Panga põhikirja kohta. Täna wõtab Eesti Panga nõukogu kaupa kohta seisukoha. Ka kaaluwad seda weel rahaminister ja teised. Meie soowitawad parandused tehakse telegraafi teel teatawaks Rahwasteliidu alamkomisjonile, kes oma lõpuseisukoha wäljendab.

Rahaminister loodab, et tema peale telegrammide wahetust laupäewaks wiimased soowid Londonist teada saab ja et juba samal päewal meie walitsuse komisjon kawa kaaluma wõib hakata.

Eelnõud waatab walitsuse komisjon ruttu läbi ja selle järele loodab rahaminister, et wabariigi walitsus kas keskнädalal, hiljemalt aga reedel eelnõud Riigikogule esitab. Kohe peale eelnõude esitamist esineb rahaminister ülewaatega kõigi nende küsimuste üle Riigikogu rahanduse komisjonis.

Rahwasteliidu alamkomisjoni lõpuseisukoha wõtmise järele sõidab Williamson otsekohe Tallinna. Wastaw otsus on juba olemas. Tallinna wõib ta jõuda juba 10—12 päewa pärast.

Saksa-Wene 1918 a. salaleping

käis ka Eesti kohta.

Setumaa pidi Wenele jääma.

Saksa-Nõukogude Wene salaleping 27. augustist 1918, mille paljastamine Soomes suurt ärewust tekitas, sisaldab punkte ka Eesti kohta, nimelt Balti piiriajamise kohta, kusjuures Setumaa ühes Petseriga pidi Wenele jääma, ja Tallinna kindluse ärakaotamise kohta.

Salalepingust, mis Saksa wälisminister von Hintze ja nõukogude Wene saadiku A. Joffe nootede wahetusena sõlmiti ja mis täiendas samal 27. augustil allakirjutatud Bresti täiendusleping, toome siin huwitawamad punktid „Europäische Gespräche" 1926 nr. 3 järele sõna-sõnalises tõlkes:

Wäga austatud härra Joffe!

Berliin, 27. aug. 1918.

Ühenduses meie läbirääkimistega täna allakirjutatawa rahulepingu täiendusleping kohta on mul au Saksa keiserliku walitsuse nimel selle täiendusleping üksikute punktide puhul järgmist salajaselt seletada.

Waltimaa piiriajamine.

1. Art. 2. kärbe 1. juurde. Saksa-Wene komisjoni poolt määrataw piirijoon peab Narowat mööda selle idakaldal umbes kilomeeter jõest, wallapiire tähele pannes aetama ja Narwa linna tema majandustarwidustele wastawa eelmaaga juurde wõtma; selle wastu tuleb Düünast lõuna pool eteulataw Kuramaa idaots Dünaburg (Dwinsk) — Dryswiaty üldiinis, wallapiire tähele pannes, ümmargusels teha. Pihkwa järwe edela nurk — Lubani järwe — Liwenhofi joonel tuleb piiri ajada, administratiiwpiire wõimalikult tähele pannes, niisama ka järgnewaid waatekohti: ühest küljest teewad Pihkwa linna majandusolud ja Petseri Wene kloostri asukoht wõimalikult läänepoolse piiriajamise soowitawaks; teiselt poolt peab Pihkwa järwest edela poolses maaosas Liiwimaa kaitsmiseks kohane piir jääma.

2. Artikkel 4. kohta. Neid korraldusi teostades, saab Saksamaa ka selle eest hoolt kandma, et Ukrainast wälja ei läheks seespool Wene riiki kujundatawate iseseiswate riikliikude üksuste toetamine sõjariistade abil.

Liitlaste dessandid.

3. Artikkel 5. kohta. Liitlaste sõjawäeüksuste olemasolu Põhja-Wene piirkondades tähendab tõsist ähwardust Soomes seiswaile Saksa wäeüksustele. Ei peaks artikkel wiiendas ettenähtud Wene aktsioon otseteed sihile wiima, siis oleks Saksamaa sunnitud sarnast aktsiooni ette wõtma, tarbekorral ka Soome wägesid ligi tõmmates; seejuures ei saaks Wene piirkondi Soome lahe ja Laadoga järwe wahel ja ka kagupool seda järwe Wene walitsuse kindla nõusolekuta Saksa ja Soome wägede poolt mitte puudutatud. Saksa walitsus usub, et Wenemaa sarnases wäljaastumises ei näe waenulikku akti ja sellele kuidagi wastu ei saa seisma. Seda eeldades, on ta nõus, et selle aktsiooni kestwusel wallutatud Wene maa-alad pärast liitlaste wäe üksuste minemalihutamist ja pärast üldise rahu tegemist Saksa ja Soome wäevjade poolt uuesti ewakueeritud saawad niiwõrd, kui nad Wene-Soome rahulepingu järele mitte Soome kätte ei tähe; ka seatakse pärast liitriikide wäevjade wäljakõhutamist neis piirkondades Wene tsiwiilwalitsus wõimalikult kiirelt jälle sisse.

Tallinna kindlus.

4. Artikkel 7. kohta. Eestimaa ja Liiwimaa üle läbirääkimiste ajal wäljendati Wene poolt soowi, et Saksamaa tegatise annaks Tallinnat kestwa aja jooksul mitte kindlustada. Saksa walitsus arwab, et ta end lepingliselt sel alal siduda ei saa, kuna sarnane kõkkulepe kogemuste põhjal rahwuswaheliste hõõrumiste allikaks saab. Küll on ta walmis linnitama, et Saksa poolt mõeldakse Tallinna kindlustamist pärast üldise rahu tegemist seisma jätta ja et tulewikus Tallinnat enam ei kawatseta kindluseks ehitada.

5. Artikkel 12. teise lõike kohta. Saksa walitsus ootab, et Wenemaa kõik wõimalikud abirõud tarwitusele wõtab kindral Aleksejewi ja tšehhoslowakkide mässu mahasurumiseks; teiselt poolt tahab ka Saksamaa kõigi käjutada olewate jõududega kindral Aleksejewi wastu wälja astuda. Seega koostõlas saab Wenemaa artikkel 12. teise lõike 1. lauses ärätähendatud raudtee piirkondade ewakueerimist nõudma ainult siis, kui sõjawäelise olukord seda lubab ja koostõlas selle kohta tehtud eriliste lepetega...

Soome punased.

11. Saksamaa on nõus, et Soome walitsus tema poolt wangistatud Soome punawäelased, kui nad juba raskete kuritegude pärast eeluurimise ehk äraistumise wangistuses ei wiibi, nende eneste palwe peale Soome kodakondusest wabastab ja neile wäljasõidu Wenesse wõimaldab. Wenemaa omajoodu wõtaks oma peale kohustuse neile isikuile Wene kodakondust anda ja neid mitte sõjalisel kajutada Soome wastu ja Soomega piiritlewais Wene kubermangudes ega neid ka sinna asumisele saata. Paludes mulle teatada Wene walitsuse nõusolekut punktide 1—11. ettenähtud küsimuste kohta ja paludes selle märgukirja siju salajast käsitamist, kajutan juhust teile oma kõige suuremat lugupidamist uuesti awaldada.

von Hintze.

Samal päewal wastas nõukogude Wene saadik A. Joffe samasisulise notega von Hintzele, kus kõigi 11 punkti kohta Wene walitsuse nõusoleku andis.

Meie Riia saadiku J. Seljamaa 5-aastane ametijuubel.

25. jaanuaril sai 5 aastat täis päewast, kus meie Riia saadik J. Seljamaa Läti presidendile oma saadikuks nimetamise wolikirja esitas.

Sarnane kestew saadikuks wiibimine ühes ja samas riigis pole sugugi liig sageli korduw nähtus. Wanuse poolest on saadik Seljamaa Riia diplomaatikus korpuses teisel kohal, kuna diplomaatiku korpuse wanemaks on Rootsi saadik Unden.

Peatudes meie Riia saadiku 5-aastase ametijuubeli juures tähendawad Läti lehed, et J. Seljamaa oma isikliku mõjuga suurelt on laaja aidanud Läti ja Eesti lähenemisele.

Tema saadikuks wiibimise ajal sõlmiti nii põhimõtteliselt kui praktiliselt üksitähtis Läti-Eesti liiduleping, töötati wälja ja kinnitati seitse teist wähemat lepingut Eesti ja Läti suhete reguleerimise alal ja rajati tee tolliunioonile ning kõigi nende wormi-nõuete kaotamisele, mis mõlema maa edaspidist lähendamist takistasid.

Uus postimäärustik läbiwaatamisel.

Komisjon loodab weebruari keskel töö lõpetada.

Eile olt teedeministeeriumis ministri abi Jürgensoni juhatusel uue postimäärustiku läbiwaatamiseks moodustatud komisjoni koosolek, millest osa wõtsid teedeministeeriumi, kohtuministeeriumi, posti peawalitsuse ja riigikontrolli esitajad.

Et määrustik õige kogukas (500 lhk.) ja mõni komisjoniliige töödega wäga koormatud on, siis wõtab määrustiku läbiwaatamine pikemat aega. Erilisi wastuläiwaid seisukohti eilsel koosolekul määrustiku kohta ette ei toodud. Komisjon loodab määrustiku läbiwaatamist weebruari keskpaigas lõpetada.

Walitsus paneb maksma koosseisud ja palgad?

Eelnõu Riigikogule esitamisel.

Tarbekorral maksetakse eelmiste kuude eest wahetaka.

Eile esitas rahaminister wabariigi walitsusele seaduse eelnõu, millega tahetakse walitsusele saada **wolituši maksma panna nuši riigiasutuste koosseise ja riigiteenijate palganorme.**

Eelnõu on tingitud sellest, et Riigikogu poolt ligi poole aasta jooksul kaalumisel olnud koosseisude ja palgaseaduse eelnõude arutamine katkestati. Nii siis pole praegu andmeid, millal Riigikogu saaks seaduse wastu wõtta. Rahaministeerium aga leiab, et need koosseisud tuleks kiiremalt maksma panna. Seda juba sellepärast, et enne seda ei saa maksma panna nuši, kõrgendatud palganorme.

Wolituse seaduse põhjal saaks walitsus kergelt ja kiirelt soowitawal kujul koosseise muuta ja koondusi teostada.

Praegu pole weel teada, mis ajast kawatsusi teostada saab, sest pole Riigikogu otsust seaduse kohta olemas. Kui aga Riigikogu seaduse tarwilikuks peab ja selle kiirelt wastu wõtab, wõib arwata, et need koosseisud ja sellega ka need palganormid maksma hakkawad kas 1. **weebruarist** ehk hiljemalt 1. **märtsist**. Ühe wõi kahe kuu eest maksetakse riigiteenijatele sel juhtumisel wana ja uue palga **wahe**rahа. Palgakõrgendused kui ka koosseisude kärpimised oleks wast selles ulatuses, mis walitsuse poolt Riigikogule esitatud wõi mis ulatuses Riigikogu alamkomisjonis kokku lepitud. Ühes põhipalkade muutmisega muudetakse wastawalt ka teisi tasusid.

Jaamaametnikkude koosolek Tartus.

(Traaditeel meie kaasläliselt).

Tartus, 26. jaan. Peale lõunawaheaega arutati jaamaametnikkude riidewarustuse wäljaandmise praegust korda. Lähemat selletust selles asjas andis hra Djasson.

Kõneleja tähendas, et riidewaruskuse wäljaandmine ei ole korralik. Riietewarn on üldisel wastuwõetaw, kuid tuleks eraldada ametnikkude wormi tööliste wormist, et arusaamatusi ära hoida.

Raudteeliem Reinot tähendas, et ettetulewad puudused tulewad kõrwaldada.

Lõpuks demonstreeriti ametnikkude uut wormi, mis üldisel meeldiwa mulje jätis. Sellega olid esimese koosolekupäewa päewakorra peapunktid läbi ja ajuti koosolejate poolt üleskõstetud küsimuste juure.

Tähendati, et postitalituste liitminej jaamadesse on jaama töölt talistusels, kuna telegraaf küll jaamadesse wõib jääda, mis ta jaamade eneste huwides on. Awaldati nurinat korterite remonteerimise asjus, mis liigo aegawiitew ja kulukas olemat.

Koosolek lõppes kl. 1/6 õhtul. Lõpul lasti raudteeliemel Reinolt elada. Tõusu jattub koosolek uue päewakorraga.

Parem nõuandja kõigis Suguelusse puutuwates küsimustes on uudis raamat: „Suguelu leksikon" 18 wärwilise pildiga ja 41 pildiga tekstis. Hind Mk. 225. Müügil raamatuärides! Pealadu: J. Pihlakas & Pojad Tallinn, Jaani t. 6-8.

Uheski perekonnas ei tohi puudua ajakiri „Ronk" mis maksab ainult 50 marka kuus.

Põhimõtted lendawad...

(Algus 2. leheküljel.)

Tähtkäimiste alal, mis olid suurte kuludega seotud. Siis astus talle wastu praegune Inglise peaminister Baldwin ja küsis awalikult: „Kui kauaks teie, Macdonald, mõtlete Inglise walitsuse juhiks jääda, kui teie Inglise rahwa rahaga niiwiisi ümber käite?"

Eelarwe ja deklaratsioon.

Kui meie katsuks käesolewat eelarwet wõrrelda nende lubadustega, mida wabariigi walitsus oma deklaratsioonis annab, siis saaksime üldiselt järgmise pildi. Walitsus raius oma deklaratsioonis kiwega suuri laastusid, mis igale inimesele pidid pakkuma elamiseks kõige rooseõõsa. Kui aga wõrdleme walitsuse seda kondikawa, mis meile eelarwe näol ette on pandud, siis näeme hoopis muud. Minu eelkõneleja juhtis juba õigeksjäade peale täheleparnu ja tähendas, et leidis, et walitsus mitmes asjas wale teel on. Meil oli wõimalus sügisel walitsuse täheleparnu juhtida sellele ja holatada walitsust selles mõttes, et ta on lubadused annab, mis wõib olla raske teatud tingimistel ellu wiia, ja et walitsus waleli teel on, siis wõeti see üksküiksest wastu.

Ei ühte ega teist.

Minu kohuseks on nüüd täheleparnu juhtida sellele, et walitsuse poolt esitatud eelarwe ühes selle selgetusega, mida walitsus rahaministri kaudu juurde on lisanud, meid wäga tõsise küünimusmärgi ette on seadnud. Walitsus on ümbrotis ja ei leia wäljapääsu teed. Raskusi, mis maal walitsewad, tunneme meie. Rahaminister aga ütleb, et maal taks korda rõõkem inimesi on, kui seal elada saab. Kuhu minna? Linna? Aga sama rahaminister teab, et linnas ettewõtted, kuhu sajad miljonid maetud on, mõne lähemal ajal inimestele leiba ei saa anda. Lubage küsida, kus on see wäljapääsu tee? Härra rahaminister wiis meie mõtted linna poole, et meil suuri lootusi wäliskapitali abi peale maal ta ei ole. Kodumaa kapital on aga niiwõrd wäikene, tema juurdekasw pikaldane, kõnda et lootused selle kaudu wäljapääsu teed leida kuigi kaunid ei ole ja meid kaugele ei wii. Kuidas parandab siis walitsus olukorda?

Wana raba...

Meie kuulsime ju kõik neidi suuri eteheiteid omal ajal siit könetoolilt, mis õõhti siis, kui inimestele abi andi sõdatõõde näol Tallinnas ja mujal. Siis ei kõlbanud ja oli „õnnetus." Aga nüüd? Nüüd käidakse sedasama teed, mille wastu omal ajal oldi, ja nimelt nende eneste poolt, kes nende kawatsuste wastu seisid. Nüüd jagab walitsus uuesti hädatõõdeks raha...

Kaks õigusetunnet.

Austatud Riigikogu liikmed! Walitsused lähewad ja walitsused tulewad, inimesed kaowad ja uued astuwad asemele, mis aga jääwad, on põhimõtted, ja need põhimõtted tõhiks meile seda kallimad olla. (M. Läätman (põll.): See on õige kentsakas, mis Teie seal põhimõtetest räägite.) Teile, härra Läätman, on alati kentsakas paistnud see, mis Teie suust ei tule.

Meie näeme praegu oma walitsuse tegewuses, olgu see wahekorras kohtuga, wahekorras Riigikoguga wõi olgu see oma enda tegewuses, et walitsus on kaldumas teele, mida heaks pidada ega õigeks mõista ei saa. Teie wõite, need Riigikogu liikmed, kes teisel arwamisel on ja niisuguseid walitsuse sammu õigeks peawad, häälekada maha need seisukohad, mis meil on, kuid ärge unustage, et olete siis terawa wastolu loonud kodanikkude õrusaamise ja praeguse walitsuse arusaamise wahel. Minul on küllalt põhjust tõsiselt hoiatada, et walitsus ümber waataks ja et häkkaks seda rada, kus ta seni käinud. Kuulus õigusteadlane Jhering ütles omal ajal järgmise sõna, mida praegu kuidagi meeldetuletamata ei saa jätta: „Kas wõib imestada, et rahwa õigustunde ja sarnase õigustunde wahel haigutaw kuristik avaneb, et rahwas õigust ega õigus oma rahwast ei tunne." Argu unustagu walitsus seda.

Teie wõite maha häältada õigusliku riigi põhimõtted ja rahwa õigustunde, aga ärge unustage sealjuures, et see nagu surmakella helistamisena tundub neile samadele põhimõtetele, mida meie paremad tegelased aastakümneid on kaitsnud selleks, et oma kodanikkudele wabadust ja õigust kindlustada, põhimõtetele, mida meie seniajani oleme katsunud kalliks pidada.

Euroopa-Aasia otseühenduse konwerentsi protokollid kinnitatud.

Eile kinnitati teedeministeeriumi poolt Euroopa—Aasia otseühenduse konwerentsi protokollid.

Konwerents peeti teatawasti Berlinis lõppes 12. okt. 1926 a., mille järele otseühendus k. a. maikuul maksma hakkab.

Leedumaa — wastukaubana

Poola koridori eest.

Poolamaa ja Leedu seniste leppimata waenlaste wahekorras näis wiimastel päewadel imelik ja täielisele ootamatu pääre sündiwat, kirjutab „Daily Telegraph'i" diplomaatlik kirjasaatja Warssawist. Kõneldakse isegi Warssawi ja Kowno walitsuste sõbralikust liginemisest. Nende juttudega ühenduses teatakse ka huwitawast wiimastel nädalatel aset leidnud diplomaatlikust intriigist räägida.

Hiljuti süüdistas Poola wälisminister Zaleski wäga ägedalt sakslasi, et nad tahtwat Saksamaa piire Poola arwel muuta, toetudes juba omalajal awaldatud kawale, mille järele Poola jätaks Danzigi Saksamaale ja saaks selle wastu omale Memeli ning wabasadama õigused Danzigis.

Poolakad ei ole aga Memelist kunagi waimustatud olnud — halwa raudteeühenduse pärast ja selle tõttu, et Leedu siis kohe Wilnoi omale wastutasuna nõuaks.

Hiljuti selgus aga, et mitmed poliitikategelased, kes wäga tahaksid Poolat, Prantsusmaad ja Saksamaad rahuldada Danzigi suhtes, uue plaani walmis on sepitsenud: Poola lahkugu Danzigist ja „Poola koridorist" ja okupeerigu selle asemel terwe Leedu. Selle plaani teostamise takistuseks peetud ainult seda, et Leedu iseseiswuse häwitamine wenelasi Poola ja Saksamaa wastu wihale ärritaks.

On ju täiesti loomulik, et selle kawatsuse wastu protesteerimine Zaleski poolt, olgugi puht oma rahwuslikudes huwides, leedulast wäga rõõmustama sundis.

„Daily Telegraph'i" kirjasaatja tõendab weel, et ülalnimetatud kawa poolehoidjatena rohkesti wäga mõjuwaid isikuid mitmes riigis olla, kuid praegu olewat weel warajane nende nimesid awalikkuse ette tuua. Kawa ei jäätwat tähelepanemata arwatawasti ka Genfis.

Sots. rewolutsionäärid pankasid riisumas.

875.000 kuldrubla suurune saak.

Nõukogude Wene kuukiri „Krasnaja Nowi" wiimases numbris leidub huwitawaid dokumente Wene sotsialist.-rewolutsionääride arhiiwist 1906—1907 aastal, kus laialdaselt pankade riüstamisi toimetati.

„Eksproprijatsiooni" algatus kuulnud sots.-rewolutsionääride Moskwa organisatsioonile ja 7. märtsil 1906 wõetigi ette röõwimine Moskwa kaupmeeste seltsi krediitühisuses, mis ajus kauplewa Moskwa südames. Browningutega warustatud partei tegelased töötasid puhtalt. Pärast sõjariistade äärawõõtmist neljalt panka walwanud linnawahilt ja pärast telefoni juhede läbilõikamist käsutati ametnikudele „käed üles" ja sunniti neid operatsioonisaali ühte nurka koonduma.

Kassast saadud raha — 875.000 rubla — pakiti hoolsalt sisse ja seoti pakkidele isegi nöör ümber. Siis paigutati ametnikud kõik ühte ruumi, lukutati see, asetati ukse alla kolm pommi ühes hoiatusega, et pommid jakamaid lõhkewad, kui keegi katset peaks tegema ust awada.

Sõnum panga paljaksröõwimisest lewis Moskwas wälgukiirusega. Tuhanded inimesed tulid Jljinkale kokku. Kiires korras kohale sõitnud linnapea Reinbot tegi korralduse „mitu eskadroni ratsawäge wälja kutsuda."

Kuid see ei annud tagajärgi ja röõwimisest osawõtjad pääsesid kõik terwe nahaga Moskwast. Saadud rahast jaotati 550.000 rbl. mitmesugustele Moskwa organisatsioonidele, kuna 300.000 jäljetult kaduma läksid.

Kaks nädalat pärast röõwimist, 21. märtsil 1906, märgati Ronest Zürichi minewas rongis kedagi märatsewat noortmeest, kes joobnud olekus Wene rahamärke laiali pildus. Skandaal läks nii kaugele, et märatseja wangistati. Wiimane ei salanud ka oma nime ja seletas awameelselt, et ta on Belentsow ja et ta Moskwa pangaröõwimisest osa wõttis.

Seepeale astusid Shweitsi wõimud jalamaid ühendusse Wene walitsusega. Kuna Wene kaitsepolitsei ülem Klimowitsh kartis, et panga ekspropriatsioon Shweitsi wõimude poolt politiilisteks kuriteoks tunnistatakse ja Belentsowi ühes seega wälja ei anta, teatas ta Shweitsi wõimudele, nagu oleks Belentsow maha müünud üürile wõetud klaweri.

Pärast seda ei oknud Belentsowi wäljaandmisega enam raskusi. Tema Wenesse tagasitoimetamine sündis kõigiti ettewaatlikult: teda walwasid kuus sõdurit ja neli sandarmit eriti kohale komanderitud rittmeistri juhtimisel ja siiski põgenes Belentsow Toroshino jaama läheduses läbi wagunii akna, mida ta purustanud oli ja mille kaudu rongi täie käigu ajal wagunist wälja hüpanud.

P. A. Stolõpin kirjutas Pihkwa kubernerile ette, et see isiklikult juhiks Belentsowi tagaajamist. Ja politsei poolt aeti siis tuhanded talupojad sõõkõ pangaröõwli püüdmiseks, kuid kõik jäi tagajärjetuks.

Hiljem selgus, et 10.000 rubla eest ära ostetud „walwe" ise kaasa oli aidanud põgenemisele. Nimelt olid sandarmid ise wagumiakna purustanud ja Belentsowi põgenemisest teatanud ainult siis, kui mees juba kaugel oli.

Läti saadik Wenes õiendab „Tassi" prowokatsioonilisi teateid.

Läti saadik Wenes Osols ütlenud 22. jaan. „Izwestijas" ümber „Tassi" teateid Lätis walmiwast fašistlikust wäljaastumisest.

Jlmusid müügile paberossid I sort

TOMMI

Ka need paberossid on head nagu kõik „Regina" kaup.

20 tk. — 20 mk. Tubakatehas „REGINA"

Pariisi ooperi tont

Gaston Leroux romaan. 37

„Jah, härra, ma teen, et ooperi all an järw, kuid ma ei teo, misjuguse uks sinna wiib... Ma ei ole siialgi seal olnud."

„Ja Rue Scribe, proua, Rue Scribe?... Kas te kunagi ei ole Rue Scribe'il olnud.

Naine naeris, peaaegu lõõrdaas naerust! Raoul tormas minema wiha pärast karjudes, jooksis mööda treppisid üles, neli astet korraga, jooksis alla, tormas läbi kogu ooperihoone, ja leidis enese weel kord juure platsi walgusest.

Ta peatas, süda pekksis rinnus: tema meeles wilksatas järsku oletus, et ehk on Christine Daae juba üles leitud? Ta nägi salga mehi ja küsis:

„Wabandage, härrad, kuid kas wõiksite te öelda, kus Christine Daae on?"

Ja keegi naeris.

Samal silmapilgul kuuldus näitelawalt uus hääl ja õhtu-ülikonnas meestesalga keskele ilmus silmapilgul, mil kõik tõnelesid, mees, kes näis wäga rahulik olewat. Tal oli roosakas meeldiw nägu, paks kähar juuks ja peaaegu imelikult selget sinist silma. Mercier juhtis noorkrahwi Raoul de Chagny tähelepanu tema peale ja ütles:

See on se härra, kelle poole te peaksite oma küsimisega pöörama. Lubage mind tutwustada: M. Milfroid, politseikomissar."

„Ahaa, härra noorkrahw de Chagny! Rõõmustab wäga teiega siin kokku saada, monsieur," ütles komissar. „Kas teil on midagi minu siinoleku wastu?... Ja nüüd, kus on direktorid?... Kus on direktorid?..."

Mercier ei wastanud, kuid sekretär Remy teatas, et direktorid end oma kontorisse suku taha on pannud ja sellest midagi ei tea, mis on juhtunud.

„Te ei mõtle ju ometi seda!... Lähme siis kontori!"

Ja M. Milfroid pööras järjest suurenewa rahwahulga saatel kontori poole wiiwale käigule. Segadust oma kasuks tarwitades surus Mercier wõtme Gabrielile pihku:

„Kõik läheb wäga halwasti", sosistas ta. „Sulle oleks see kõige parem, kui sa Mame Giry lahti laseks..."

Ja Gabriel lahkus.

Warsti jõudsid nad direktorite uksele. Mercier surus asjata: uks oli kinni.

„Awage seaduse nimel!" käsutas Milfroid kõwa ja natukene rahutuma häälega. Lõpuks awanes uks. Kõik tungisid ühes komissariusega kontori.

Raoul tuli sisse wiimasena. Kui ta tuppa teiste seltsis astus, pandi käsi tema õlale, ja ta kuulis sõnu oma kõrwu sosistatawat:

„Eeriki saladused ei huwita kedagi muud, kui ainult teda iseennast!"

Ta pööras karjatades ümber. Käsi, mis tema õlale oli lastud, oli nüüd tõmmukaskollaje mehe huultele surutud, kelle silmad olid kui kalliskiwid ja kellel oli kõrukübar peas: perslane!

Wõõtas hoiatas ettewaatusele, ja silmapilgul, mil noorkrahw parajasti selle salapärase esinemise põhjuste järele pidi küsima, kummardas ta ja kadus.

16. peatükk.

Mame Giry üllatawad paljastused tema isiklistest suhetest ooperitondiga.

Enne kui järgneme komissariusele direktorite kontorisse, peab ma kujutama mõningaid kummalisi juhtumisi just selles kontoris, kuhu Remy ja Mercier tagajärjetult olid püüdnud sisse pääseda ja kuhu M. M. Richard ning Moncharmin end olid suku taha pannud. Selle põhjus ei ole lugejatel weel teada ja minu kohuseks on teile seda wiibimata tutwustada.

Direktorite meeleolu oli juba mõnda aega järjest pahemaks muutunud. Selle põhjuseks ei olnud mitte üksi kroonlühtri mahalangemine laest juubelietenduse õhtul.

Lugejad peawad teadma, et tont esimesed kakskümmendtuhat franki oli kätte saanud. Selles oli olnud wiha ja hammaste kiristamist! Ja ometi oli asi sündinud nii lihtsalt kui wähegi wõimalik.

Ühes hommikul leidsid direktorid ooperitondi enese poolt kirjutatud kirjaümbriku:

„Aeg on tulnud lepingu 80-nda paragrahwi täitmiseks. Olge nii lahked ja pange kakskümmend tuhat franki sellesse kirjaümbrikku, pitseerige see oma pitsatiga kinni ja andke see Mame Giry kätte, kellel on minu käsk selle asja kohta."

Direktorid ei kõhelnud. Aega wiitmata teadasaamiseks, kuidas need neetud teadaanded nende kontorisse, mida nad alati lukus hoidsid, toimetati, haarasid nad kohe juhusest kinni, et salapärase wäljapressija jälgile saada. Ja terwet lugu suure saladuse lootuse all Gabrielile ja Mercierile ära jutustades, panid nad kakskümmend tuhat franki kirjaümbrikku ning andsid seletust pärimata Mame Giry kätte, kes jälle ametisse oli seatud. Looshihoidja ei paistnud sugugi üllatatud olewat. Mul ei tarwitse seda muidugi öeldagi, et temo järele terawalt walwati. Ta läks otsekohe tondi looshi ja asetas kallisväärtuslise kirjaümbriku wäikesele, looshiserwale kinnitatud lauakesele. Mõlemad juhid, nii Gabriel kui ka Mercier, piilusid niisuguse hoolega, et nad ei etenduse ajal ega ka pärast seda kirjaümbrikku sekundikski silmist ära ei lasknud, ja kuna kirjaümbrikku ei liigutatud, ei liikunud ka walwurid. Teater tühjenes ja Mame Giry läks ära, kuna Gabriel ja Mercier weel kohale jäid. Lõpuks wäsisid nad ootamast ja wõtsid kirjaümbriku, millel pitsatid weel täiesti rikkumata ja terwed paistsid olewat.

Esimesel pilgul seda nähes, arwasid Richard ja Moncharmin, et rahad weel seal on, kuid warsti nägid nad, et need ei olnudki enam samad. Kakskümmend õiget pabermaha olid ära kadunud ja nende asemele oli pandud kakskümmend „St. Farce Panga" tähte!

Direktorite tusk ja kohkumine olid kirjeldamatud. Moncharmin tahtis politseikomissari järele saata, kuid Richard seisis sellele wastu. Tal oli kahtlemata oma kawatsus, sest ta seletas:

„Ärgem tehkem iseennast naeruwäärilisteks! Me jatukime kogu Pariisi pikle alla. Ooperitont on wõitnud esimese mängu: meie aga wõidame teise."

Ta mõtles sellega nähtawasti järgmise kuumakju peale.

Sellest hoolimata oli neid nii põhjalikult pügatud, et nad sellepärast otse piinlikkust tundsid. Ja see ei ole ka sugugi raske mõista. Me ei wõi unustada, et see kummaline juhtumine direktorite arwates oli ainult ebameeldiw nali nende eelkäijate poolt, mida ei kõlba enneaegu awalikkuse ette kanda. Teiseks piinaks oli Moncharmini kahtlus Richardi enese wastu, kelle juures wahetewahel isesugused kalduwused ilmsiks tulid. Ja nii jäid nad Mame Giryt silmas pidades edaspidiseid juhtumisi ootama. Richard ei jallinud seda, kui temale öeldi:

„Kui ta liiklane on, siis on rahad juba ammu läinud, kuid minu arwamine on see, et ta on ainult lollpea."

„Ta ei ole mitte ainukene lollpea selles loos", ütles Moncharmin järelmõtlikult.

„Kes oleks wõinud seda oobata", hädaldas Richard. „Kuid ära karda... kõige esimesel juhusel wõtan ma kõik ettewaatuse abinõud tarwitusele."

TALLINNA RAHWAULIKOOLIDE SELTS

Tallinna Rahwaülikooli Inglise keele kursustel

õpetöö on alganud. Töötawad 3 gruppi
I grupp (algajaile) II ja III grupp (edasijõudnuile). Registreerida büroos S. Kloostri tän. 16, igap kella 5—8 õht.
Õpemaks 600 mrk. poolaastas.

Neljapäewal, 27. jaanuaril. 9

„Suur Töll

Tallinnast wiidi ka
sisse. „Kalewipoeg"

Soome aurik

Teisipäewal kell weerand
tis Tallinnast wälja esimesel
„Suur Töll." Tema wäljas
tingitud sellest, et Tallinna o
mas kaks jäälõhkuja abi
laewa „Nemrac" ja „Kalew
Jääga oleks walmis saanud
suja", kuid oldi arwamisel, e
raciga" tal raskusi ette wõib
jest „Tasuja" murrab kitsa
mis rutem liikuwa jääga täi
ning „Nemrac" edasi ei pääs
„Suur Tölliga" tegi kaasa k
lehe esitaja. „Shanju" tuli
ka kolm lootsi.

Tallinnast wõttis „Suu
kaasa Inglise aur. „Baltrad
Rootsi aur. „Tanja". Pid
sõitma ka Saksa aurik „Rig
et ta wäljasõiduajaks walmis
nud, jäeti ta maha.

Tallinna reid oli üleni jä
tud, mille paksus 2—4 tol
kõikus. Wõis tähele panna,
sed reidil jää liikuma pannud
semad kohad moodustanud.
liikusid takistamata jäälõhkuj
Nais- ja Paljasaare wahel
juba weidi paksem, mis sell
tatau, et see kauemat aega ko
nud ja tuul seda wäsa pole
ajada. Sarnane jää kestab p
ropini, kus siis lahtine jääsup
tuli ja kuni 10 miili Paker
poole ulatas.

Möödudes kella poole 3 aj
poolsest Naissaare otsast,
„Suur Töll" kinni „Nemra
dio, milles wiimane palub
kus meie asume. Annab üh
da, et ta Pakerortist 8 miili
Meie asukoht anti „Nemracil
ja jatkati sõitu. Pakerortimi
poole 5 ajal, kus larwad la
„Suur Töll" peatus enne ag
ja" külje all ja wõttis sea
poale, kes Tallinnast kaasa
nud. „Tanja" annab „Su
lile" kolm wilet, millele w
ja rootslane kihutab edasi.

Umbes samal ajal sõit
wastu Läti aurik „Latwija"
Töll" peatas ja küsis, kas
tema abi. Wastus eitaw.
sõitnud loots küsib, kas neil l
darwis, ka sellest öeldi ära
wija", mis teel Helsingist
oli, ajus „Suur Tölli" rem
tis Tallinna.

Kell kolmweerand 6 saadi
pojait" raadio, milles teatak
8 Pakerortis on. Tallinn
sadamainspektori k. t. hr. T

Koerapüüdja püü

Wärkekodanlist tüüpi abielupa
nes ja Marie Tambergid istsw
tena lõhtulaua ees. Neid on s
koerapüüdja. See tähendab,
kaebas nad kohtusse, sest nema
ametikohuste täitmisel pekstud
nud.

Proua Tamberg hädaldab, õn
sellega, et mees wõttis kord w
siis koera tänawale wälja. Se
koer tõllukese ninaga, sellepärast
da juukorwistada. W. Liiwa tä
nes koerapüüdja kong. Ma is
ja peitsin koera sballi alla. M
makoitse seltsi liige. Aga koer
li selja tagant ja krahmas koer
kätte. Ma palusin koera tagasi
trahwt maksta. Mees läks koe
olid mõlemad maas ja rebisid
oma poole. See karjus esiti,
karjunud ka. Mees, ta oli joob
gi, ütles koerapüüdjale: „K
kas" koer sai sellest ajast kopsu
Tunnistajaks wiibib keegi n
koerapüüdja kutsar. See jeleta
juba põõnises, kui isand Tam
koerapüüdjat käristama ja kõ
ma. Ta tõstus koerapüüdja n
Samal ajal pekstis proua Tam
koerapüüdjale wastu nägu. Sii
na hobuse peakt maha koerapü
Pr. Tamberg: Ja tõstusite n
risels.

LYA MARA
abielilud
HARRY LIEDT
Vaadake fotosid BI-B
ja REKORDIS.
Jookseb pühapäe

ort

need paberos-
on head nagu
lk „Regina“ kaup.

has „REGINA“

pankasid riisumas.

suurune saak.

past jaotati 550.000 rbl. mitmesugu-
ele Moskwa organisatsioonidele, ku-
a 300.000 jälsetult kaduma läksid.
Kaks nädalat pärast röövimist, 21.
märtsil 1906, märgati Ronest Züricht
minemas rongis kedagi märatsewat
noortmeest, kes joobnud olekus Wene
rahamärke laiali pildus. Skandaal
läks nii kaugele, et märatseja wan-
gistati. Wiimane ei salanud ka oma
nime ja seletas awameelselt, et ta on
Belentsow ja et ta Moskwa panga-
röövimisest osa wöttis.

Seepeale astusid Shweitsi wöimud
alamaid ühendusse Wene walitsusega.
Kuna Wene kaitsepolitsei ülem Klin-
nowitsh kartis, et panga ekspropri-
atsioon Shweitsi wöimude poolt poli-
itilisels kuriteoks tunnistatakse ja Be-
lentsowi ühes seega wälja ei anta,
leatqs ta Shweitsi wöimudele, nagu
oleks Belentsow maha müünud üürise
pöetud klaweri.

Pärast seda ei oknud Belentsowi
väljaandmisega enam raskusi. Tema
Benesse tagasitoimetamine sündis kõi-
kiti ettewaatlikult: teda walwasid
kuus sõdurit ja neli sandarmit eriti
ohale komandeeritud rittmeistri juh-
imisel ja siiski põgenes Belentsow
Koroshimo jaama läbeduses läbi wa-
guni akna, mida ta purustanud oli
a mille kaudu rongi täie käigu ajal
vagunist wälja hüpanud.

P. A. Stolõpin kirjutas Pihkwa
gubernerile ette, et see isiklikult juhiks
Belentsowi tagaajamist. Ja politsei
oolt aeti siis tuhandeid talupojad
läbi pangaröövli püüdmiseks, kuid
öik jäi tagajärjetuks.

Hiljem selgus, et 10.000 rubla eest
ra ostetud „walwe“ ise kaasa oli ai-
anud põgenemisele. Nimelt olid
andarmid ise waguniakna purusta-
tud ja Belentsowi põgenemisest tea-
anud ainult siis, kui mees juba kau-
el oli.

Ta mõtles sellega nähtawasti
ärgmise kuumaksu peale.
Sellest hoolimata oli neid nii põhja-
ikult püüdnud, et nad sellepärast otse
piinlikkust tundsid. Ja see ei ole ka
ugugi raske mõista. Me ei wöi unus-
tada, et see kummaline juhtumine di-
rektorite arwates oli ainult ebameel-
dim nali nende eelkäijate poolt, mida
ei kõlba enneaegu awalikkuse ette kan-
da. Teiseks piinaks oli Moncharmini
tahtlus Richardi enese wastu, kelle jun-
ces wahetewahel isesugused kahtlused
ilmsiks tulid. Ja nii jäid nad Mame
Biryt silmas pidades edaspidiseid juh-
umisi ootama. Richard ei sallinud
eda, kui temale öeldi:

„Kui ta liitlane on, siis on rahad
uba ammu läinud, kuid minu arwa-
mine on see, et ta on ainult lollpea.“

„Ta ei ole mitte ainukene lollpea
elles loos“, ütles Moncharmin järel-
nõtlikult.

„Kes oleks wöinud seda oodata“,
ädaldas Richard. „Kuid ära karda...
õige esimesel juhusel wõtan ma kõik
ettewaatuse abinõud tarwitusele.“

TALLINNA RAHWAULIKOOLIDE SELTS

Tallinna Rahwaulikooli
Inglise keele kursustel

õpetöö on alganud. Töötawad 3 gruppi
I grupp (algajaile) II ja III grupp
(edasijõudnuile). Registreerida büroos
S. Kloostri tän. 16, igap kella 5—8 õht.
Õpemaks 600 mrk. poolaastas.

„Suur Tölli“ esimene reis.

Tallinnast wiidi kaks laewa wälja ja kaks toodi sisse. „Kalewipoeg“ ei tarwitanud jäälõhkuja abi.

Soome aurik „Capella“ abitult merel.

Teisipäewal kell weerand kaks sõitis Tallinnast wälja esimesele reisile „Suur Töll.“ Tema wäljasõit oli tingitud sellest, et Tallinna olid sõitmas kaks jäälõhkuja abi wajawat laewa „Nemrac“ ja „Kalewipoeg“. Jääga oleks walmis saanud ka „Tanja“, kuid oldi arwamisel, et „Nemraciga“ tal raskusi ette wöib tulla, sest „Tanja“ murrab kitsa renni, mis rutem liikuva jääga täis wajub ning „Nemrac“ edasi ei pääse. Reisi „Suur Tölliga“ tegi kaasa ka meie lehe esitaja. „Shansu“ tulid otsima ka kolm lootsi.

Tallinnast wöttis „Suur Töll“ kaasa Inglise aur. „Baltraderi“ ja Rootsi aur. „Tanja“. Pidi wälja sõitma ka Saksa aurik „Riga“, kuid et ta wäljasõiduajaks walmis ei saanud, jäeti ta maha.

Tallinna reid oli üleni jääga kaetud, mille paksus 2—4 tolli wahel kõikus. Wõis tähele panna, et tuulsed reidil jää liikuma pannud ja paksemad kohad moodustanud. Laewad liikusid takistamata jäälõhkuja järele. Nais- ja Paljassaare wahel oli jää juba weidi paksem, mis sellega seletataw, et see kauemat aega kohal seisnud ja tuul seda wälja pole saanud ajada. Sarnane jää kestab pea Suuropini, kus siis lahtine jääsupp wastu tuli ja kuni 10 miili Pakerortist W poole ulatas.

Möödudes kella poole 3 ajal lõunapoolsest Naissaare otsast, pöördis „Suur Töll“ kinni „Nemraci“ raadio, milles wiimane palub teatada, kus meie asume. Annab ühtlasi teada, et ta Pakerortist 8 miili NW pool. Meie asukoht anti „Nemracile“ teada ja jatkati sõitu. Pakerortimi jõuti kl. poole 5 ajal, kus laewad lahti lasti. „Suur Töll“ peatus enne aga „Tanja“ külje all ja wöttis sealt lootsi peale, kes Tallinnast kaasa oli sõitnud. „Tanja“ annab „Suur Töllile“ kolm wilet, millele wastatakse ja rootslane kihutab edasi.

Umbes samal ajal sõitis meile wastu Läti aurik „Latwija“. „Suur Töll“ peatas ja küsis, kas tarwitab tema abi. Wastus eitaw. Kaasasõitnud loots küsib, kas neil lootsi pole tarwis, ka sellest öeldi ära. „Latwija“, mis teel Helsingist Tallinna oli, ajas „Suur Tölli“ renni ja sõitis Tallinna.

Kell kolmweerand 6 saadi „Kalewipojalt“ raadio, milles teatab, et pool 8 Pakerortis on. Tallinnas teatas sadamainspektori k. t. hr. Dampf, et „Kalewipoeg“ kell 6 Osmussaare juurde jõuab. „Suur Töll“ sõitis nüüd „Nemraci“ külje alla ja andis käsu temale järgneda Suuropini ning seal seisma jääda. Ise sõitsime aga tasase käiguga Pakerorti poole „Kalewipojale“ wastu. Silmapitril paistis silma laewatuli. Kurs wöeti selle peale. Et wahe ei wähenenud, siis polnud kahtlust, et laew seisab. Seda peeti „Kalewipojaks“, sest muud aurikut W poolt polnud oodata. Kui laewale lähemale olime jõudnud, siis hakkasid kapten Walter ja tüürimehed Reisberg ning Paal laewa lähemalt silmitsema ning üldine otsus oli: — see pole „Kalewipoeg“. Sõideti siiski juurde ja ahtrist wöis lugeda „Capella“ — Helsingfors. „Capellalt“ küsiti, kuhu ta sõidab, kas mitte Tallinna. Wastati — Helsingi ning küsiti, kas meie mitte Soome jäälõhkujat pole näinud. Neid merel polnud näha. Laewale anti lähemaid teateid jäälõhkude kohta ja kapten Walter andis lubaduse „Jääkarhule“ teatada, et ta temale appi sõidaks. Kõlas „Capella“ kapteni „Thank you“ ja laew läi abitult merele. Halb, et tal raadiot peal polnud, mis tema seisukorda märksa kergendanud oleks.

Kell kolmweerand 8 paistab Pakerorti piirkonnas maa läheduses silma Tallinna poole sõitew aurik. See on „Kalewipoeg“. Ta küsib, kas peab „Suur Tölli“ ootama, wöi mitte? Sõida, kui läbi pääsed... „Kalewipoeg“ oli ligi tund enne „Suur Tölli“ ja „Nemraci“ Tallinnas. Tuul oli renni sahti hoidnud ja seda kajutas „Kalewipoeg“. „Nemrac“ päästeti jäätükkide wahelt ja hakati Tallinna poole sõitma. Teel seisis Saksa aurik „Riga“, mis omal jõul Tallinnast wälja oli sõitnud ja Suuropi piirkonda seisma jäänud. Kui talle teatati, et ees jääsupp ja lahtine west, jatkas laew sõitu. Siin peab aga tähendama, et kella 3—4 wahel Suurop-Pakerorti wahel jääd wöis näha, kuna öhtul tagasisõidul laewad wabas wees liikusid. Tuul oli selle merele kannud.

Punkt kell 12 öösel kinnitas „Suur Töll“ oma otsad sadamasilla külge ja samal ajal jõudis ka „Nemrac“ wedurlaewaga sadamasse. Sellega oli „Suur Tölli“ esimene reis tehtud. Muist laewu, mis ka „Suur Töllile“ sissetoomiseks olid määratud, nagu „Sowjet“, end. „Wologda“, „Meise“ ja „Halsdan“, jäid tulemata.

Koerapüüdja pünnises.

Wäikelodamlist tüüpi abielupaar Johannes ja Marie Tambergid seisawad küllaluseta lõhtulaua ees. Neid on siia toonud koerapüüdja. See räägendab, koerapüüdja kaebas nad kohtusse, sest nemad on teda ametikohuste täitmisel pelsnud ja sõimanud.

Proua Tamberg hädaldab, õnnetus algas sellega, et mees wöttis kord wiina ja tõi siis koera tänawale wälja. See on wäike koer tillukese ninaga, sellepärast ei saa teda juukrowistada. W. Liiwa tänawal lähenes koerapüüdja kong. Ma istusin maha ja peitsin koera shalli alla. Ma olen loomakoitse selts liige. Aga koerapüüdja tuli selja tagant ja krahmas koera shalli alt kätte. Ma palusin koera tagasi ja lubasin trahwi maksta. Mees läks koera päästma, olid mõlemad maas ja rebisid koera kumbki oma poole. See karjus esiti, siis enam ei karjunud ka. Mees, ta oli joobnud muidugi, ütles koerapüüdjale: „Koeramõrtsukas!“ Koer sai sellest ajast kopsupõletiku.

Tunnistajaks wiibib keegi naisterahwas, koerapüüdja kutsar. See seletab: Koer oli juba pünnises, kui isand Tamberg hakkas koerapüüdjat käristama ja kõrwust tiskuma. Ta tiskus koerapüüdja näo werisels. Samal ajal pesis proua Tamberg kotiga koerapüüdjale wastu nägu. Siis tulin mina hobuse pealt maha koerapüüdjale appi.

Pr. Tamberg: Ja tiskusite mu näo werisels.

Kohtunik: Arge segage.

Tunnistaja: Kui politsei tuli appi, siis saime koera kongi.

Politseinik: Tulin siis kohale, kui mehed olid lönniteel pikali maas ja koeraga wägipulka wedasid. Minu nähes löömisi ei olnud.

Johannes Tamberg: Ma olen waleslesti ekstnud tüll, palun andeks.

Kohtunik: Kas teie omawahel ei saa ära leppida?“

Koerapüüdja: Ei saa. Nad tõusid tõoresti ümber. Ma olen ainelist kahju saanud.

Joh. Tamberg: Meie saime kahju, pidime koerapüüdmise raha maksma. Mis kahju teie saite?

Koerapüüdja: Miks ei saanud: mu nägu oli löögi.

Pr. Tamberg: Ja minu igemed werised. Ja koer sai kopsupõletiku.

Joh. Tamberg: Püüdke hulkuwaid koeri.

Pr. Tamberg: Jah, teie liskusite ühes koeraga ka mu kalad oma wõrku. Kas need ka ümber hulkusid?

Kohtunik kuulutab otsuse: Abielupaar Tambergid mõistetakse wiieks päewaks aresti.

Inglased põgenewad.

London, 26. jaanuaril. Hongkongist teatatakse: Wälismaalaste ja misjonäride ewakueerimine Kantoni delta piirkonnast peetakse tarwilikuks. Mõne päewa pärast on podata põgenikkude saabumist Hongkongi. Hongkongi wöimud wõtawad kõik abinõud tarwitusele, et kindlustada linnale awalikkude teenistuste ülewalpidamist wöimalikkude rahutuste korral. Politseid ja wabatahtlike laikesaalu linnas löwendatakse. Karbetakse, et kui Shanghai ümbruses midagi juhtub, siis kajastuwad sealsed sündmused ka Hongkongis.

LYA MARA
abiellub
HARRY LIEDTKE'ga
Vaadake fotosid BI-BA-BO's
ja REKORDIS.
Jookseb pühapäewal.

Riigiwanema wahelesegamine kohtute tegewusse?

Sotsialistide arupärimine Riigikogus.

Armuandmiste küsimus.

Sotsi. Partei rühm on esitanud järgmise arupärimise:

„Riigi Teatajas“ nr. 57/58 — 21. apr. 1923. a. awaldati ajutine kohtukord armuandmisepalwete läbiwaatamise ja otsustamise asjas.

Tähendatud kohtukorra par. 6 on loetletud põhjused, mis armuandmise ettepaneku tõttes wöiwad olla.

On aga teatawaks saanud, et wabariigi walitsus armuandmistel kinni ei pea wäljakuulutatud kohtukorrast ja et selle par. 6 tegelikult on täiendaud une punktiga, milline täiendus on „Riigi Teatajas“ seni awaldamata.

Järjekindlalt jätkub armuandmine füüdlastele, kelle kohta ühtki kohtukorra par. 6 loetletud põhjust ei näi olewat, ning arm antakse isegi erasüüdistuste asjus ja ikkutele, kelle kohta eelmised walitsused eitawad otsused teinud.

Põhiseaduse par. 61 järgi kuulub Riigiwanema ülesannete hulka Eesti wabariigi esitamine, wabariigi walitsuse tegewuse juhtimine ja ühtlustamine ning üksiktelt ministritelt nende tegewuse kohta arupärimine. Signsemöistmise teostamine aga on põhiseaduse par. 68 järgi ülesandeks tehtud oma tegewuses riippumatutele kohtutele.

Ajakirjanduses ilmunud ümberlükkamata teadete järgi näib härra Riigiwanem enda peale wõtnud olewat kohtute tegewuse alal ülesandeb, mis tema, kui walitsuse juhi, wöimupiiri ei kuulu. Rääkimata elawa huwi awaldamisest kohtu poolt ülesseatud notaaride ametissemääramise asjus, koormab walitsuse juht ennast sarnaste wäikeste asjadega, kui kaebuste wastuwõtmine kohtunikkude tegewuse peale ja nende edasisaatmine.

Sarnane tegewus häwitab mitte ainult kohtute autoriteeti, waid ka ingapidamist wabariigi walitsuse ja Riigiwanema wastu.

Pöörame wabariigi walitsuse poole järgmiste küsimistega:

1) Mis põhjustel ei käi wabariigi walitsus armuandmise palwete otsustamisel „Riigi Teatajas“ nr. 57/58 — 1923. a. wäljakuulutatud ajutise kohtukorra järgi?

2) Kas on wabariigi walitsus tähendatud kohtukorra par. 6 loetletud nimekirja täiendaud, jaatawal korral — kuidas nimelt ja miks sellest seni awalikult teada ei ole antud?

3) Kas on härra Riigiwanem enda peale wõtnud ka järelwalwe õigusmöistmise teostamise üle kohtute poolt, eriti aga kohtute poolt ülesseatud notaariameti kaudsaatide kõlbulikkuse üle otsustamise, ja kuidas on sarnane tegewus kokkukõlastatew põhiseaduse ja kohtute kohta käiwate seadustega?

Uue tollihoone katus jookseb läbi.

Lagi ja põrand rikutud.

Uue tollihoone katus laseb tuhlisti wett läbi, mille tagajärjel lagi ja parkettpõrand rikutud. West tilgub ametnikkude laudadele ja rikub pabereid.

Peab tähendama, et uus hoone maksis 28 miljonit marka ja ehituse järelwalwajaks oli arhitekt Poltshuk.

Wene juhib oma laewad Tallinna.

„Sowetti“ ja „Meiset“ oodati siia.

Wiimasel ajal on laewadega Wene wetes äpardusi tulnud, mis asjata sekeldusi ette kutsunud ja isegi niikaugele läinud, et kinnitusseltsid laewade kinnitusest loobunud, mis Peterburi sõidawad. Sellega arwestades, on wenelased korraldanud teinud, et osa nende laewu Tallinna tulewad ja kaup siit transitoina edasi saadetakse. Eile oodati juba Tallinna kahte laewa: — Wene aurik „Sowetti“, kapten Remisow ja Saksa aurik „Meiset“. Mõlemail on laadungiks Wene kaup.

Riigikogu tänane koosolek.

Täna on Riigikogu koosolek kell 10 hommu. Päewakorras neli uut küsimust ja üks uus arupärimine, millele järgnewad läbirääkimised kolmele wastatud arupärimisele. Ühessandaks päewakorra punktiks on läbirääkimised eelarwe üle. Edasi on päewakorras eelarwe komisjoni walimine ja seaduse eelnõud.

Nõukogude Wene alustab nuesti oma ostusid Leedus.

Nõukogude Wene saadik Leedus Aleksandrowski kõlastas neil päewil Leedu peaministrit Woldemarast ja teatas wiimasele, et nõukogude walitsus temale ülesandeks on teinud Leedus uuendada nende kaupade sisseostmist, mille kohta omal ajal kokkulepe sõlmiti. Kõigepealt ajutawat hobuste sisseostmisele.

Üüriseaduse kaotamise küsimus Tartus.

Riigikogu üüriseaduse komisjon läkkas eile tagasi majaom. J. Mürki ettepaneku, laotada Tartus üüriseadus täielikult. Wastu wöeti A. Schulbachi wastasettepanek, mille järele üüriseadus tähtajata maksma jääb wäikesemate korterite pealt, mille põrandapind ei ületse üle 12 ruutjalla.

Peaministri löömise eest wangi.

Genf, 25. jaanuaril. Ungari ajakirjanik Justh mõisteti Ungari peaministri krahw Bethleni löömise pääst 24 päewaks wangi ja 500 franki trahwi maksma. Peale selle on tal esamine Helweetsias 10 aastaks keelatud.

Tormijooks kinoteatri peale.

Berliin, 25. jaanuaril. Lehtede teatel jooksid Belostokis juudid kõrmi kinoteatri peale, kus näidati „Ben Huri“ filmi. Kino omanik sai pekja ja film põletati ära.

Tallinn-Stettiin-Berliin-Riia.

„Suur Tölli“ katelde materjal „Vulcani“ wabrikus kohal. Büroo „Veritas“ wastu wõtnud.

Meresjanduse peawalitsuse juhataja wäljamaalt tagasi.

Eile hommikul jõudis Riia rongiga Tallinna tagasi komisjon, mis meresjanduse peawalitsuse juhataja insj. E. Awikuga eesotsas 16. jõp. aurik „Nordlandiga“ Stettiini jõitis „Suur Tölli“ katelde materjali wastu wõtma ja üle waatama. Insj. E. Awikuga läkitsid kaasa masinate inspektor insj. Türna ja riigikontrolli esitaja insj. Aarmann.

Oma reisist jutustas insj. E. Awik: — Stettiinis wiibides oli meil juhus kõik saada sama sadama ehitusnõunikuga, kes meid sadamaga tutwustas. Paistis silma uue wiiekordse moodsa aida ehitus, millest kraana kaupa üle haakab andma. See ait saaks wõimis oktoobrikuus. Külmetushoone on hädaabinõu, suurem sellekohane ajutus puudub. Kraanad töötawad weesurwega — hüdrauliselt, mida tulewikus elektri peale üle tahetakse wiia. Järgmisel päewal sai komisjon „Wulcan-Werke“ wabrikust mootorpaadi tarwitada, millega teist kaugemaid sadamaid waatama läideti. Eriti huwitawad olid sadamad, kus suureid rauamulla ja kiwisöe tagawarad. Rauamulla laoks kawatsetakse ehitada uus ladu, mis 2 miljoni Saksa marka maksma läheks. Raudtee sadamas on halwemas seisukorras, kui meil, sest sadamawõimud seawad ronge kokku.

Teisel päewal läidi „Wulkan-Werke“ wabrikus, kus „Suur Tölli“ katlad walmistamisel. Materjal on kõhal, põhjad paenutatud ja muud sõnad tehtud. Büroo „Veritas“, mis katelde ehituse järelwalwajaks, on materjali wastu wõtnud. Katlapleki paksus on 34 mm.

Laewaehitus wabrikus on seisus. Ehitusel oli paar praami, kuid wabrikul on lootus tulewikus tellimisi saada.

Huwitawad olid kaks õrgepinge jõujaama. Ühes on sees 26.000 kilowatline turbiin üles seatud, mis komisjoni sealwiibimisel esimest korda käima pandi. Jõujaam warustab sisemaad wooluga. Peale selle, kui ka Stettiini linnaga oli tutwunetud, sõideti Berliini, kus külastati ja põhjalikult tutwuneti sealse meremuuseumiga. Muuseum on hästi korraldatud ja seal wõib leida sõja- ja kaubalaewu ning meremasinaid. Ei puudu ka sadama ehitus. Huwi pakkus ka liikumismuuseum, kuhu koondatud meresjanduse ja raudtee alad.

Ameerika tahab Hiinas tegutseda iseseiswalt.

London, 25. jaanuaril. Washingtonist teatatakse: Esitajatekoja komisjon kiitis heaks resolutsiooni, milles walitsusele soowitatakse iseseiswalt Hiinas tegutseda. Kuuldawasti kawatseb president Coolidge selle resolutsiooni põhjal uue lepingu Hiinaga wälja töötada, seniste lepingute asendamiseks eksterritorialiteedi ja kohtuallumuse asjus.

Rahwasaadikud riigiäraandjad.

Warssawi, 26. jaanuaril. Seimi õhtusel kodsolell kaitses ministrite nõukogu abiesimees Bartel walitsuse nõudmist äärmise pahema tiiwa wiie rahwasaadiku wäljaandmise kohta.

Seim otsustas walitsuse nõudmise isikupuutumatuse-komisjoni anda. Walitsus peab komisjonile muretsema kõik dokumendid ja materjalid, mis õigustasid rahwasaadikute wangistamist.

Ajakirjanduse näitus Kölnis.

1928. aastal korraldatakse Kölnis rahwuswaheline ajakirjanduse näitus, millest kogu maailma ajakirjandust osa wõtma kutsutakse. See on esimene rahwuswaheline näitus sel alal. Näituse eesmärgiks on anda selget pilti ajakirjanduse kultuurilisest ja majanduslikust tähtsusest kõigil aladel, äratada ja süwendada arusaamist ajakirjanduse ülesannetest ja edendada ajakirjanduse rahwuswahelist ühistegewust.

Inglise wäed teel Hiinasse.

Berliin, 25. jaanuaril. Nagu Deutsch teatatakse, on Indiast neli pataljoni jalawäge, kaks patareid kahurwäge ja üks kompanii insenerwäge Hiinasse käsutatud.

Sydneist teatatakse, et Austraalia ametiühistute kongress wöttis wastu resolutsiooni, milles seletatakse, et Austraaliast wägesid Hiinasse ei tohi saata.

Soome ühineb raadiolepinguga.

Rahwuswahelise raadioliidu põhikirja järele peawad kõik riigid, kellel raadiosaamu olemas, ühinema rahwuswahelise raadiolepinguga. Seni polnud Suur-Libanon, Süüria, Luksemburg, Palestiina ja Soome seda lepingut oma poolt tunnustanud. Nüüd on Soome president teinud walitsusele kohuseks ühineda mainitud lepinguga.

Usuõpetuse õpetamise käsiraamatuks
koolis ja kodus on
Dr. Martin Lutherus'e
Wähe katekismus.
Kirjutanud Laiuse kirikuõpetaja
J. JÄRWE.
Hind 65 marka.
K-ü. „RAHWAULIKOOLI“
raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus,
Tallinnas, Suur-Karja t. nr. 23, tel. 6-66.

Kreenholmi töölise päewamured.

Töölised kordawad palgakörgenduse nõudmist wabrikuwalitsuse ees.

Riia tekstiilwabrik „Buffalo“ pakub 40—50 inimesele tööd.

Tööliste wilets olukorra parandamiseks ja ühiseks läbiarutamiseks peeti lesknäd. 19. jaan. Narwas Kreenholmi tööliste rahwamajas nimetatud wabriku tööliste üldkoosolekut. Rahwamaja awar saal oli kammatajaid täis.

Koosoleku algades teeb töölisvanemate nõukogu esimees teatawaks wabriku peawalitsuse wastused möödunud koosolekul üles tõstetud palwele, milledest tähtsamad 10-margalise palgalisa ja korterite kalli üüri asjus. Mingisugust palgalisa praegusel silmapilgul ei lubata. Üüride kohta teatab peawalitsus, et see üldse nõukogu wõimupiirkonda ei kuuluwat. Esimees teatab, et nõukogu pööras selle peale palwega wabariigi walitsuse poole; samuti ka sotsialistide ja töörakonna Riigikogu rühmade poole, kus töölised peaaegsalikult palgakõrgendust paluwad, milline wõimaldaks saada praegu palka, millist saadi enne palgareformi. Samuti paluwad töölised, et wab. walitsus kõik abinõud kärwituseks wõtaks, et üürinorme alandataks. Lõpuks juhitakse tähelepanu pensionseaduse wajalikkuse peale.

Koosolek otsustab 10-margalist palgalisa wabriku peawalitsuselt

teistkordselt nõuda.

Et wabrikuwalitsus üürinormide alandamise peale ei näi mõtlewatki, otsustas koosolek enne lõpuliku otsuse tegemist wab. wal. arwamist ära kuulata.

Nõukogu nõudis wabrikuwalitsuselt päewatöölistele perekonnaabiraha ja arstiabi andmise jatkamist, mis nendelt 1. okt. läinud aastal ära wõeti. Et aga wabrikuwalitsuse wastus ka siin traditsioonaliselt eitaw, otsustab koosolek teistkordse nõudmise esitada.

Samuti on peawalitsuse wastused töötingimuste parandamise suhtes eitawad.

Läinud detsembrikuus kutsuti ellu Narwa

töölisvanemate kesknõukogu,

milles kõigi kohaliku kolme suur-wabriku: Kreenholmi, Kalewi- ja linawabriku esitajad. Kesknõukogu on seega juba orgaan, kelle seljataga suured töölishulgad ja kelle palwega ning nõudmistega wabariigi walitsus tahtmatult peab arwestama. Esialgul oleks liigete arw kesknõukogus 8. Kesknõukogu asjaajamise ja muudeks jookseweks kuludeks maksab iga wanemate nõukogu liige 25 mk. nädalas. Kesknõukogu esitab lisaks Kreenholmi töölisvanemate nõukogu palwekirjale, weel omalt poolt kiires korras wab. walitsusele märgukirja, nõudes tööliste olukorra parandamist.

Läbirääkimistel awaldataks tõsist pahameelt wabrikuwalitsuse tegewuse üle. Nii olewat näiteks jaun pärast „palgakõrgendust“ wäljakannatamata külm ja pesuköögis wesi alati wacwalt leige, restid räbalad jne.

Koosolek otsustab wabrikuwalitsuse ees wastawate palwetega esineda, eitawate wastuste korral aga wabriku

jauna- ja pesuköögi boikoteerida.

Samuti nurisetakse läbiotsimisewiisides üle töölt tulles, kus näiteks naistöölised meeste juuresolekul poolpaljaks kisutakse.

Koosoleku lõpul teatab esimees, et nõukogule on tulnud Riia tekstiilwabriku „Buffalo“ omaniku Jacob Hoffi esitajalt kiri, milles wiimane palub

40—50 wäljaõppinud töölist-kudujat.

Tingimusteks on: töölised peawad olema wallalised, 8-tunnilise tööpäewa eest maksetakse taju 130—140 Läti rubla päewas, kuna tükitööga töölised kuni 180 rbl. päewas teenida wõiwad. Korteri muretseb wabrikuwalitsus. Sõidukulud wabriku kanda.

Teadaanne sarnase nõudmise saabumisest tekitab tunduwa elawuse ja ükstesise wõidu tormatakse endid sõitjateks üles andma, sest nagu kirjas öeldud, pole töö juhuslik, waid alaline.

Röövwõrtsukatöö Tondil.

Kohtuistangu 2. päew.

Tunnistajate seletused.

Esimesed tunnistajad, kriminaalpolitsei ametnik Kask ja Raudsepp seletawad, et pärast Tipmannide tapmist kaebealune Birkenfeldt browning-süsteemilist rewolwrit müüstanud. Kaebealune Birkenfeldt seletanud ülekuulamisel mitmet moodi, kuid wiimaks tähendanud, et rewolwri müünud oma peremehele Sirnotile. Wiimane aga eitanud rewolwri ostmist. Sellega jäänudki tindlaks tegemata, tuhu see rewolwer lõpuks saanud.

Eesistuja küsimuse peale, kas kohtualusel Birkenfeldtil oli rewolwer, lust ta selle sai ja kuhu müüs, wastab kaebealune Birkenfeldt, et ta esialgsel ülekuulamisel tunnistanud, et rewolwri saanud Prinklilt, kuid nüüd wõtab selle seletuse tagasi, sest wiha pärast waletanud Pringi peale. Rewolwri ostnud tundmata tööliselt tellisti-wabrikus, kus nad 1925. a. suwel seltsis töötanud. Rahapuudusel aga pakkunud seda ühele ja teisele müüa, kuid wiimaks ostnud selle Sirnot. Arwab, et Sirnot eitab ostmist seepärast, et tal rewolwri kandmise luba puudus, pealegi kahtlustati teda osawõtmises 1. detsembri sündmusest, sest tema juurest leiti siis sõjawäe püss.

Tunnistaja Luhaäärl seletusega ühenduses tekib wahejuhtumine. Nimelt seletab Luhaäär kaitsja küsimuse peale, et temale peale lõnelemist Birkenfeldtiga kriminaalpolitsei 500 marka tasu maksnud. Asja selgitamisel tuleb ilmsiks, et Luhaäär ja Birkenfeldt 1926. a. jaanuari kuus selltsis kriminaalpolitseis wiibinud. Luhaäär olnud tabatud peale ärajooksmist alaealiste kurjategijate warjupaigast. Kriminaalpolitseis annud ta teateid mõnede warguste ja nende toimepanijate kohta ja muuseas teatanud ta tõnest Birkenfeldtiga. Pärast tutsutud ja ülema kabinetti ja saanud raha.

Eesistuja küsimuse peale, kas ta raha sai Birkenfeldtilt saadud teadete eest wõi muude teadete eest, arwab tunnistaja, et see muude teadete eest antud. Kaitsjad paluwad kõik Luhaääre seletused protokollida. Kohtus olew kriminaalpolitsei assistent Raudsep teatab, et tema on isiklikult Luhaääre selles asjas üle kuulanud ja tasu ei ole ta maksnud, ega seda ka lubanud, samuti ei tea tasuandmisest midagi.

Prokurör paneb tunnistajale küsimuse ette, kas kriminaalpolitsei ametnikkudest teegi kõrts Birkenfeldtiga sõpruseja astuda, wõi sündis see tõenolest. Sellepeale teatab Luhaäär, et sündinud tema omal algatusel.

Järgmine tunnistaja Nahkol seletab, et ta näinud Prinkli mõned päewad pärast Tipmannide tapmist. Pringil olnud nägu kriimustatud. Prink pole teda tänawal tahtnud tunda ja tõmmanud mütsi ja läinud näole.

Temal tekkinud kahtlus, kas mitte Prink ei ole Tipmannide juures toimepanduid kuriteo osaline. Kolm järgmist tunnistajat tõendawad, et Birkenfeldt neile uue aasta ümber üht browningi süsteemilist rewolwrit müüa ja pandiks pakkunud. Rewolwer olnud täiesti uus, kuid nähtawasti kusagil wäljas niiskuse käes olnud, sest kannud wärskeid roostejälgi.

Siin tõusep uuesti rewolwri ostmise lugu päewakorrale. Birkenfeldt nimetab isiku nime, kellelt ta rewolwri ostnud ja see elawat Lilleküülas, pärast aga wõtab selle seletuse tagasi ja teatab, et isikut ainult hüüdnime järele teab, nimelt „Lilleküla poiss“. Tunnistaja Raudsepp tähendab, et Birkenfeldt suur joodik olewat, kõik raha joonud alati ära ja waewalt wõis temal tuhat wõi rohkem leiduda rewolwri ostmiseks.

Tunnistajad Kristjan ja Kai Päädam seletawad, et poja juku järele teawad, et Tipmannide tapjad olnud Prink ja pikk mees, kes S. Pärnu maanteel elab. Nende poeg olnud läbiläimises Prinkiga, laenanud wahel sellele raha. Wiimase wõla saanud kätte hõberahas, mis, nagu pärast Prink oli seletanud, Tipmannide juurest pidi rõõwitud olema.

Kaitsjate küsimuse peale, kas nad ise nägid raha edasiandmist pojale, seletab Kai Päädam, et ta läbi akna nähnud, kui Prink pojaga wäljas lõnelenud. Poeg tulnud tuppa ja näidanud hõberaha walgest riidest toti sees, seal olnud ka hõbepecker. Kristjan Päädami seletusest selgub, et see olnud hommikul kella 7 ajal, Kai Päädam tähendab, et hakanud juba walgeks minema. Kaitsja Pint: „Kas teie poeg sel ööl kodus wiibis?“

Kai Päädam: „Minu poeg ei olnud tapmise ööl wäljas.“

Pint: „Kas teie siis teate, millal just tapmine oli?“

Tunnistaja Päädam: „Ei tea.“

Edasi läheb tunnistaja Kai Päädam oma seletustes segamini ja tähendab, et poeg hõberaha eest Prinkile raha annud. Kaebealune Prink teatab, et ta tunnistajate Päädamite seletusi ei kuulnud, sest olewat raske kuulmisega. Ka ei olewat ta kuulnud, mis eelmised tunnistajad seletanud. Kaitsja Pint palub seda Pringi awaldust protokollida. Eesistuja tähendab selle peale, et Pringile pandi iga tunnistaja ülekuulamise järele küsimus ette, kas ta soowib tunnistajalt midagi küsida, kuid ta wastas eitapalt. Kui ta ei oleks tunnistaja seletusi kuulnud, siis oleks ta ometi seda ütelnud. Küsis Pringilt, kas ta ei soowi, et kõik ülekuulatud tunnistajad uuesti üle kuulataks. Prink seda ei soowi, kuid tunnistajail Päädamitel lastakse uuesti tunnistusi korrata. Prink asetatakse üsna tunnistajate lähedale.

Sekretär teatab kohtule, et Birkenfeldt on annud kohtule kirjaliku palwe, milles palub weel uut tunnistajat wäljakutsuda, nimelt Woldemar Leonari, kes elas Birkenfeldtiga üheskoos ja kes wõib tõendada, et Birkenfeldt ööl, kui Tipmannid tapeti, kodus wiibis.

Kohus otsustab tunnistaja wäljakutsuda, waatamata sellele, et uute tunnistajate ülesandmise tähtaeg lõppenud. Tunnistaja kutsutakse järgmise päewa kella kümneks kohtusse.

Järgmine tunnistaja Wassili Järwe tunnistab, et Pääskülas elutsew Teodor Peets kõnelenud temale, et Prink olewat kesknõwangimajas rääkinud, kuidas ta Tipmannid ära tapnud ja raha ära röövinud.

Tunnistaja Peets on ise kohtusse kutsutud ja kuulatakse pärast Järwe üle. Ta seletab, et esialgul on salanud seda juturäägimist, sest kartnud, kaebealused mõistetakse õigeks ja siis tapawad teda. Nüüd, kus nad juba sunnitööle mõistetud, ei prunga temal neid karta. Olles kesknõwangimajas, kambris nr. 12, seletanud Prink ühel õhtul woodis, et tema ja keegi Birkenfeldt Tipmannid tapnud. Tapmine olnud ette kawatsetud. Ohtul läinud nad Tipmannide juurest wiina ostmas ja palunud ööseks jätta liiter wiina, kut nad mustusewooriga sealt mööda lähewad. Öösel läinud nad lahekesi eeskuse taudu sisse, kui Olga Tipmann wiinapudeli lauale pannud, löönud Birkenfeldt temale wiiliga pähe, Prink tapnud asemel magawa Robert Tipmanni. Raha ja wäärtasjad wõtnud kaasa. Weel seletanud Prink, et neil teada olnud, et Tipmannid on rikkad ja hoiawad raha kodus.

Kaebealune Prink teatab selle peale, et ta Peetsi ei tunne ja kunagi niisugust asja ei ole lõnelenud. Kaebealuse Pringi alibi tõendusels on ta ise üles annud mõned lähemad sugulased, kes peawad tõendama, et kaebealune tapmise ööl kodus olnud. Tunnistajad ei tea seda. Ainult Pringi naine teab, et ta ööl enne poja sünnipäewa kodus olnud, kuid järgmisel ööl aga puudunud. Tulnud hommikul koju, nägu olnud kriimustatud. Poja sünnipäew olnud 21. oktoobril. Waremalt on tunnistaja aga seletanud, et poja sünnipäew oli 19. oktoobril. Et aga tapmine ööl wastu 21. oktoobrit sündis, siis läts Pringi puudumine kodust ja kriimustatud nägu üsna lähedalt kokku selle päewaga, kuid kindlasti tõendamata jäi see siiski.

Kell 8 õhtul kuulutatakse waheaeg järgmise päewani. Tunnistajad palutakse kõik ilmuda.

Saksamaa wead SSSR-i sõjawarustust.

„Kurjer War.“ teab kinnitada, et 1924 aasta nowembris ja oktoobris järgmises suuruses sõjawarustust on wälja weetud: 1850 tonni wäärlihapet, 2690 tonni dünamiiti, 620 tonni käsigranaate, 1774 tonni püroksiliini, 1520 tonni teisi lõhkeaineid, 320 tonni sõjawälja laatsarettide tarbeid, 725 tonni lämmastawate gaaside walmistamise aineid ja 1000 tonni „Mauseri“ süsteemi wintpüssi ühes warustusega.

„Ephag“ hamba-pastad ei ole reklaam-abinõud, waid kõigi teadusliikkele nõuetele wastawad hambapuhastusvahendid, mis kõrge headuse juures 100% väljamaa pastadele odavamad.

Pölewkiwitöostus saab uued põhimäärused.

Kawa wabariigi walitsuses läbiwaatamisel.

Põlewkiwitöostuse jaoks on uued põhimäärused wälja töötatud, mis praegu makswate määruste asemele maksma hakatakse panne.

Uued põhimäärused on wabariigi walitsuse alamkomisjoni poolt läbi waadatud, mille koosseisu kuuluvad esitajad kaubandus-tööstusministeeriumist, kohtuministeeriumist ja riigikontrollist.

Täna esitatakse uued põhimäärused wabariigi walitsuse koosolekule heakskiitmiseks.

Tammsaare import-eksport

„Ideeliikluses“, optimismist ja Euroopast.

Eht kill Indrelust poeg talutöös marjaks oleks ära kulunud, laskis Wargamäe Andres ta kooli minna. Hundipalu Tiit, kohalik suurem aatemees ja isamaalane, oli seda soowitanud. Ka naine Mari oli seda sanja arwanud, aga selle arwamine oli Andresele mitte ainult tähtsuseta, waid pahandaski teda.

„Teda ärritas see, et Mari arwamised läksid koktu Hundipalu Tiidu omadega, mille wastu tema, Andres, polnud wõinud seista. Nõnda paistis, nagu ei wõiks Andres ka Mari arwamiste wastu seista, mis oleks wõimatu asi. Sest kes on siis Wargamäe Eesperes õeti peremehels, Mari wõi Andres? Ei puudunud palju, siis oleks pidanud Indrel ainult jelleks koju jäämа, et tõendust saada: Andres on peremees.“

Niisugune mees on Wargamäe Andres, Eesti kuulsa protsessimise kire esimene suurem ülekirjandusline tehastus.

Protsessimiseks on kahte kõwa kiwi waja. Teisets kiwiks on Tagapere Pearu, kah omamoodu kange mees ja kohtuskäija; ainult Andrese „töe ja õiguse“ asemel on tal kruttikud.

Eeslane ajab wahel harwa olsekohesemat suttu ainult purjus peaga ja nõnda pihib kord purjus peaga ka Pearu Andresele selle noise matuskel:

— „Tegin eilse päewa ja tewe õõ sinu eidele sulasteg teed. Aga sulased hakkasid õõsel porisema, et tahd sinu eidele teed teha, siis tegin üksi, ilma poisteta. Tegin, jah, teed ning mõlesin: seal ta nüüd on, see naabrimehe elu, oli teisel eil, oli teisel weart eit, aga nüüd änam ei ole. Ja siis ma mõtlesin, et ma lõhkusin sel korral ata rukki eest ära ja su sead läksid rukkisse, tahtsin näha, mis sa teed, kui näed, et sead minu rukkis ja et mina ata maha lõhkusin. Aga sina ei tulnud, tuli sinu eit — nüüd wiisime ta ära, Esjuke olgu temagal — nonäh, tuli sinu eit ja ütles niisuguse pehme jaalega: „Kallis nuabrimees, miks sa aja eest ära lõhud, meie sead lähwad ju sinu rukkisse?“ Weart eit oli sul, tundis rehnutti — sead lähewad mu enda rukkisse! Ja ma wastasin temale, et kallis nuabriperenaine, mul on aeda teisele waja, selleet see lõhkumine ja sigade rukkisse laskmine. Aga tema — Eesuke ülendagu tema hingel — temo tundis rehnutti, nii weart eit oli sul, tundis ja ütles: „Kuule sina nuabrimees, sina ei reagi tõtt, sina luistad.“ Just nõnda ta ütles seekord: „sina luistad.“ Aga mina waletasin siis kaasa lõhkusin aeda kiusu pärast, tahtsin sind kiusata. Ja siis ütles sinu eit weel: „Kui sa aja tahtsid rukki eest ära lõhkuda, miks sa siis meile enne ei öelnd, et oleks teend loomad ära ajada?“ Ning, kallis nuabrimees, siis hakkas mul sinu eide ees häbi seal lõhutud aja juures, sest tema tuli, laps üles, sigu ajama. Ja ma tahtsin ise sigadele rukkisse järele minna, aga sinu eit hakkas sigu heleda jaalega kutsuma, ikka põsja, põsja, põsja, kohu, kotu, kotu (Pearu kotsus kadunud Kõõda häält maskku mis maksab järele teha). Ning sead ajasid õõwad tikki, kuulatasid ja pistsid siis jooksma, aina sinnapoole, kust kostis hele jaal. Nüüd ei ole änam seda ajaauku, kus sinu eit siis seisis, sina tegid ta kinni. Ja seisku ta nõnda seal igawesti, mina teda ei puudu, seisku mälestuseks, et sinu kadunud eit kutsus siis sigu minu rukkist. Aga tui sead, sindred, kõik rukkist wälja tulid, palja kutsumisega ja sinu eidele järele traawisid, siis tahtsin ka mina sinu sigadega kaasa traawida, pangu sinu eit mind kas wõi oma sigadega ühte kauta... Ning nüüd, kallis nuabrimees, oleme siin kahekesi, peame sinu eide matuseid. Õõsel, kui soolsda tegin, mõtlesin, et mis meist kahest nüüd suab. Kui sinu eit alles elas, lepitas ikka tema meid, sest tema oli meist mõlemist parem. Tema oli ka minu eidest, selleet minu lambasihwrest parem, sest minu eit pole niisuke, kui oli sinu eit. Peksiesti põle minu eit nii hea, kui sinu eit pesuta. Nüüd on ta aga surnud ja kui tegin õõsel ja täna, pühapäewa hommikul, päew tõusis juba, soos sulda, mõlesin, et nüüd oleme kaks waest wanamest Wargamäel. Kui lähme riidu ja riidu me lähme, siis pole änam lepitajat, kui tak'ne wahel leppida. Põle änam, kes ütleks hea sõna, paataks hea silmagagi...“

*

Ma ei taha Tammsaare uut romaani arwustama hakata. Tahaksin ainult mõne märkuse teha senise arwustuse puhul.

Oeldakse, et Tammsaare romaanis ei olla „ideed.“ Kuid see idee on juba romaani peakirjaski. Ja romaanis endas on isegi traditsioonilise resonöör — wana saunamees Madis, kes „ideed“ seletama peab, kui ta kellelegi weel tumedaks jäänud:

— „Andres põle änam endine mees, see,epärast teeb ta nõnda. Enne ei lugend ta niipalju piiblit, aga nüüd loeb. Minu isa armastas ka piiblit lugeda, nagu Andresli, aga meie, lapsed, panime tähele, et piibli lugemine tegi tema kurjaks ja õelaks... Ei tea, kas Andresel õige ka asi piiblist on külge haland wõi. Tema enne ei olnud nii riiwatu, Pearu oli hullem, kodus ja wäljas, aga nüüd oleks nagu Andres hullem...

...Waata laps: läsl ütleb, et sina ei pea oma jumala nime ilma asjata suhu wõtma. Aga eh: ei pea ka jumalajõna liig sagedasti suhu wõtma?... Jumal on inimesest kangem ja eks siis ole ka kangem tema iõna. Ja kui nüüd nõrk inimene, olgugi see niisuke wänge mees, nagu sinu isa, nojah, kui nüüd see ajalik inimene liig palju ja sagedasti igawese jumala kangeid jõnu loeb, siis teewad need tema südame kangeks... Nii kui mõni lange wiin, ütleme puhas piiritus. Ja kes on harjund piiritusega, sellele teine wiin põlegi nagu änam wiin ja tema ei pane teda mõtlema. Samati ei pane need, kes jumala kangete jõnadega harjund, änam inimeste jõnu mõtlema...

...Meie isaga oli nõnda, et ta meie jõnu änam mõtlemi ei pand, sest tema oli nii wäga kangete piiblijõnadega harjunud... Nõnda põlnd meil elus wõimalik änam mõtlemist õigust, waid kõik õigus oli tema käes. Aga kuidas ja siis siin ilmas elad, kui sul änam õigust ei ole...

— „Andres põle änam endine mees, see,epärast teeb ta nõnda. Enne ei lugend ta niipalju piiblit, aga nüüd loeb. Minu isa armastas ka piiblit lugeda, nagu Andresli, aga meie, lapsed, panime tähele, et piibli lugemine tegi tema kurjaks ja õelaks... Ei tea, kas Andresel õige ka asi piiblist on külge haland wõi. Tema enne ei olnud nii riiwatu, Pearu oli hullem, kodus ja wäljas, aga nüüd oleks nagu Andres hullem...

...Waata laps: läsl ütleb, et sina ei pea oma jumala nime ilma asjata suhu wõtma. Aga eh: ei pea ka jumalajõna liig sagedasti suhu wõtma?... Jumal on inimesest kangem ja eks siis ole ka kangem tema iõna. Ja kui nüüd nõrk inimene, olgugi see niisuke wänge mees, nagu sinu isa, nojah, kui nüüd see ajalik inimene liig palju ja sagedasti igawese jumala kangeid jõnu loeb, siis teewad need tema südame kangeks... Nii kui mõni lange wiin, ütleme puhas piiritus. Ja kes on harjund piiritusega, sellele teine wiin põlegi nagu änam wiin ja tema ei pane teda mõtlema. Samati ei pane need, kes jumala kangete jõnadega harjund, änam inimeste jõnu mõtlema...

...Meie isaga oli nõnda, et ta meie jõnu änam mõtlemi ei pand, sest tema oli nii wäga kangete piiblijõnadega harjunud... Nõnda põlnd meil elus wõimalik änam mõtlemist õigust, waid kõik õigus oli tema käes. Aga kuidas ja siis siin ilmas elad, kui sul änam õigust ei ole...

Nõnda elasime meie Soowälja Wihukselpuht pühakirja järele... Meist ei jäänud sinna üksi, pistsime kõik iga nelja nuule poole laiali. Isa õpetas meile witsaga niipalju armastust enda wastu, et me kartsime mitte ainult teda ennast, waid ka Wihukser ning kogu Soowälja, muud kui saats aga tuhkai minema.“

Ses igapäises draamas, nii paljudes Eesti taludes liigagi igapäises, on põhidee wast ehk liigagi toonitatud, nii et mõistatuslikuks jääb, kuidas ta mõnel meie arwustajal pole silma hakanud. Kas mitte sellepärast, et paljud meie arwustajatest ja kirjandusepublikust tõe igaüks oma pühakirjaga ringi käiwad ja oma kangete jõnade arsinaga igat asja mõõdawad, — ei anna mõõtu wälja, siis — teiwast? üle 600 leheküljе ja ei mingit „ismi“, — ei estetismi ega sotsialismi, ei karskust ega maakultuuri, — teadagi „ideetu.“

Kas pole imelik, et meie kirjanikkude seas on niipalju kõikjugu „ist'e“ — just nagu ei olekski nad kunstnikud jumala maailma ja selle elu kujutamas, waid Wargamäe Andresed ja Pearud, kes aina otsiwad, millest protsessida saaks?

Tammsaare „Töes ja õiguses“ on ju Tammsaare hariliikke abstraktse hõreduse ja — wast siin ebaharilikke — liig aneldoodtlise laialiwalguwuse puudusi. Kuid miis üle küki aja Eesti kirjanduses teda siiski juure lohutuse tundega loeb, on, et seal Eesti rahwusliku protsessimise kire üle autor ise ei protsessi, nagu seda meie uuemad autorid harilikult oma ainetega teewad. On rõõm, et siin kord ometi jälle inimesi leiab, nagu nad meil on, aga mitte „ismide“ nukke, millega nagu Nikea kirikukogus piiblitega ülesteisele lagipähe teerutatakse. Tammsaare ei protsessi ega wirise

Wolmari „pu

Olinschi

Juurdlus riigipööraja Ol
jus pidi lõppema alles w
kuus. Selle selgitamine, k
Olinsh kaine wõi joobnud
sugugi kerge, kuna Wolmar
meeste ja töösturite klubi
rahtoon arusaadawail põhju
nitab, et klubi ruumides keel
alkoholi ei müüda.

Olinshi tulewase karistuse
letab Läti jõjakohtu ülem
Töpfer, et Olinshi kindlas
surmanuhtlus juhtumisel, k
asja arutamine jõjakohtu lä

Leitnant Olinshi peetakse
kinni Riia kesknõwangimajas.

Kindral Bangerski poolt
saadetud sõjawäeline uurim
jon jatkab kohapeal oma töö

Wolmari sündmustele j
närwilise meeleolu mõjul j
siseministeeriumi hoone jun
politsei wahipost.

Ühenduses Wolmari siin
tagandatakse ametist Wõnnu
Läti 8. jalawäepolgu komand
ja tema adjutant.

B. Hanseni suur Stokholmis.

(Meie erikirjasaatjalt

Stokholm, 24. jaan. Nei
jõudis Bernhard Hansen
Stokholmi dir. Forsell'i kut
Forsell on Rootsi kuninglik
praegune juht), et esineda p
kandega Stokholmi kuninglik
ooperis „Faust'is“, Mefistof
See on wist ajaloos esimene
eeskiane Eesti keeles Rootsi
kaasa laulab. B. Hanseni
juur. Publik jagas Hansen
sõjalt kiitust ja jälgis suure
laulu ja mängu, olgugi, et sõr
ei saadud. Enne esinemist, j
päewal, 23. jaan. töid kohal
B. Hanseni pildi. „Dages

Pime ja ku
on iisegi päikesepaistellsem lasts
puuduwad seal „Pääsutese“ las
tud. Wanemad, kes oma l
tahawad walmistada
tõsist, wõltsimata r
ostawad neile wäikese odawa „A
raamatukogu, mis koosneb 32
wilijest, lõbusa sisuga raamatus
sab ainult 700 marka.
Ladu: „Rahwaõlikool“ raamat
Tallinnas, Suur-Karja tän.
tel. 6-66.

kellegagi ja — mis weel enam
koolmeisterda ka mitte, mis pea
„maajuttude“ tüütumals pahels
See alaline odaw koolmeister
meid nii laugele wiinud, et —
meie snobistlijemas kirjandus-
nas maa ainete kui alawäärtu
üle õla waadatakse. Seal h
ainult „õpetatuid“ ja „hurmaw
— leierlastimeestest, riigipõõr
muudest „kaunishingedest.“ S
jutt kõige lihtsamaist „maam
töölise kunstniku käes on nad
mad ja inimlikult sügawamat
leierlastimehed kokku.

*

Oeldakse, Tammsaare menu
lest, et ta wastata „seltskonnas
le optimistlikule — ülesehitam
olule ja jandi tujule — olgu
wõi pütsirebatamine kaewuratael.

Mis „jandisse“ puutub, siis
selle poolest meie „noorureid“ n
elewantide, ruunatud Pegasusta
mures ahwiantsitajatega kegi
neil päewil juurdles üks arwus
mõtteliselt selle üle, kuidas
„lootustärataawamatest“ sõjakoh
peast terwe rea ilmsüütu in
wõinud lasta. Ja ometi oleks
ne olnud meele tuletada, et see
järjekordne number on selle aad
purjus fantastikast.

Mis aga „Töe ja õiguse“ opti
tub, siis wõiks küll küsida, kas
mu kohta keist nii pessimistlik
on kirjutatud. Tõst, — „langed
jeal, aga millels läheb nend

Tondil.

...w.

...tenfeldiga ühes toas ja kes wöib tõenda-da, et Birkenfeldt öö, kui Tipmannid ta-peti, kodus wiibis.

Kohus otsustab tunnistaja wäga kurjuda, waatamata sellele, et uute tunnistajate ülekuulamise tähtaeg lõppenud. Tunnistaja kutsutakse järgmise päewa kella kümneks kohtusse.

Järgmine tunnistaja Wassili Järw tunnistab, et Päästküla eluisem Teodor Peets tõnelenud temale, et Prink olenevat kestwangimajas räägnud, kuidas ta Tipmannid ära tapnud ja waha ära röövinud.

Tunnistaja Peets on ise kohtusse kutsutud ja kuulatakse pärast Järwe üle. Ta seletab, et esialgul on salanud seda juturajamist, sest kartnud, kaebealused mõistetakse õigeks ja siis tagumad tätte. Nüüd, kus nad juba sunnitööle mõistetud, ei pruugi temal neid karta. Olles kestwangimajas, kambris nr. 12, seletanud Prink ühel öhtul woodis, et tema ja keegi Birkenfeldt Tipmannid tapnud. Tapmine olnud ette kawatsetud. Öhtul läinud nad Tipmannide juurest wiina ostmas ja palunud öösels jätta kilter wiina, kut nad mustusewooriga sealt mööda lähewad. Öösel läinud nad kahekesi eesukse kaudu sisse, kus Olga Tipmann wiinapudeli lauale pannud, lõönud Birkenfeldt temale wiiliga päge, Prink tapnud asemel magawa Robert Tipmanni. Raha ja wäärtasjad wõtnud kaasa. Weel seletanud Prink, et neil teada olnud, et Tipmannid on rikkad ja hoiawad raha kodus.

Kaebealune Prink teatab selle peale, et ta Peetsi ei tunne ja kunagi niisugust asja ei ole tõnelenud. Kaebealuse Pringi alibi tõenduseks on ta ise üles annud mõned lähemad sugulased, kes peawad tõendama, et kaebealune tapmise öö kodus olnud. Tunnistajad ei tea seda. Ainult Pringi naine teab, et ta öö enne poja sünnipäewa kodus olnud, kuid järgmisel öö aga puudunud. Tulnud hommikul koju, nägu olnud kriimustatud. Poja sünnipäew olnud 21. oktoobril. Waremalt on tunnistaja aga seletanud, et poja sünnipäew olt 19. oktoobril. Et aga tapmine öö wastu 21. oktoobrit sündis, siis läks Pringi puudumine kodust ja kriimustatud nägu üsna lähedalt kokku selle päewaga, kuid kindlasti tõendamata jäi see sisti.

Kell 8 öhtul kuulutatakse waheaeg järgmise päewani. Tunnistajad palutakse kõik ilmuda.

Saksamaa weab SSSR-i sõjawarustust.

„Kurjer War." teab kinnitada, et 1924 aasta nowembris ja oktoobris järgmises suuruses sõjawarustust on wälja weetud: 1850 tonni wääwlihapet, 2690 tonni hünamiiti, 620 tonni käsigranaate, 1774 tonni pürokseliini, 1520 tonni teisi lõhkeaineid, 320 tonni sõjawälja laabarettide tarbeid, 725 tonni lämmastawate gaaside walmistamise aineid ja 1000 tonni „Mauseri" süsteemi wintpüssi ühes warustusega.

poole laiali. Isa öpetas meile witsaga niipalju armastust enda wastu, et me kartsime mitte ainult teda ennast, waid ka Wihuttser ning kogu Sosmälja, muud kui saaks aga tuhlnai minema."

Ses igapäises draamas, nii paljudes Eesti taludes liigagi igapäises, on põhidee wast ehk liigagi toonitatud, nii et mõistatusliluks jääb, kuidas ta mõnel meie arwustajal pole silma hakanud. Kas mitte sellepärast, et paljud meie arwustajatest ja kirjandusepublikust tje igaüks oma pühakirjaga ringi käiwad ja oma kangete jõnade arsfinaga igat asja mõõdawad, — ei anna mõõtu wälja, siis — tehwast? üle 600 leheküljе ja ei mingit „ismi", — ei estetismi ega sotsialismi, ei karskust ega maakultururi, — teadagi „ideetu."

Kas pole imelik, et meie kirjanikkude seas on niipalju kõiksugu „ist'e" — just nagu ei oleksi nad kunstnikud jumala maailma ja selle elu kujutamas, waid Wargamäe Andresed ja Pearud, kes aina otsiwad, millest protsessida saaks?

Tammsaare „Tões ja õiguses" on ju Tammsaare hariliikke abstraktse hõreduse ja — wast siin ebaharilikke — liig aneldoodilije jaialiwalguwuse puudusi. Kuid miks üle tüki aja Eesti kirjanduses teda jiiski juure lohutuse tundega loeb, on, et seal Eesti rahwusliku protsessimise kire üle autor ise ei protsessi, nagu seda meie ruemad autorid harilikult oma ainetega teewad. On rõõm, et siin lord ometi jälle inimesi leiab, nagu nad meil on, aga mitte „ismide" nukke, millega nagu Nikea kirikutogus piiblitega ülsteisele lagipähe keerutatakse. Tammsaare ei protsessi ega wirise

Wolmari „putshi" likwideerimisel.

Olinschi mõrsja wangistatud,

Juurdlus riigipööraja Olinshi asjus pidi lõppema alles weebruarikuus. Selle selgitamine, kas leitn. Olinsh kaine wõi joobnud oli, pole sugugi kerge, kuna Wolmari kaupmeeste ja tööstarite klubi administratsioon arusaadawaid põhjustel kinnitab, et klubi ruumides keelatud ajal alkoholi ei müüda.

Olinshi tulewase karistuse asjus seletab Läti sõjakohtu ülemprokurör Töpfer, et Olinshi kindlasti wotab surmanuhtlus juhtumisel, kui tema asja arutamine sõjakohtu kätte läheb.

Leitnant Olinshi peetakse kogu aeg kinni Riia kestwangimajas.

Kindral Bangerski poolt Wolmari saadetud sõjawäeline uurimisekomisjon jatkab kohapeal oma tööd.

Wolmari sündmustele järgnenud närwilise meeleolu mõjul seati Läti siseministeeriumi hoone juure üles politsei wahipost.

Ühenduses Wolmari sündmustega tagandatakse ametist Wönnus asuwa Läti 8. jalawäepolgu komander Witol ja tema adjutant.

Wangistatud on weel leitnant Olinshi mõrsja Irma P., kelle pulmad „putshi" peakangelasega juba weebruarikuus pidid ära peetama. Arwatakse, et Olinshi mõrsja kohe pärast ülekuulamist wabaks lastakse. Neiu wangistamise põhjused pole senini selgunud.

Läti politiline politsei lõpetas juurdluse Wolmari asjus 26. jaanuaril, misjuguseks ajaks juurdlusmaterjal pidi kogutud olema ka sõjawäelise ja teiste uurimiskomisjonide ja asutuste poolt.

Küsimuses, kas leitnant Olinsh „putshi" korraldamise ajal joobnud wõi kaine oli, kaldutakse arwama, et ta ikkagi kaine oli. Sest on kindlaks tehtud, et Olinsh klubist lahkus juba kell 12 öösel; „putshi" aga algatas ta alles kell 5 hommikul ja selle waheaja jooksul wõis ta täiesti kaineneda. Kaineolekut kinnitawad ka sõdurid, kes Olinshi käsu peale osa wõtsid Wolmari ametiasutuste wallutamisest.

B. Hanseni suur edu Stokholmis.

(Meie erikirjasaatjalt.)

Stokholm, 24. jaan. Neil päewil jõudis Bernhard Hansen Berliinist Stokholmi dir. Forsell'i kutsel (dir. Forsell on Rootsi kuningliku ooperi praegune juht), et esineda proowiettekandega Stokholmi kuninglikus riigiooperis „Faust'is", Mefistofeli osas. See on wist ajaloos esimene kord, kus eestlane Eesti keeles Rootsi ooperis kaasa laulab. B. Hanseni edu oli suur. Publik jagas Hansenile wäga soojalt kiitust ja jälgis suure huwiga laulu ja mängu, olgugi, et sõnadest aru ei saadud. Enne esinemist, s. o. pühapäewal, 23. jaan. töid kohaliseb lehed B. Hanseni pildi. „Dages Nyheter" toob artikli ühes pildiga, mille pealkirjaks, et „see räägib ise oma eest."

Olgugi, et „Faust'i" Stokholmis juba 496 korda mängitud, oli siiski hulk publikut kokku tulnud. Muuseas ka rohkesti eestlasi. Järgmisel päewal töid lehed kiitwaid otsuseid B. Hanseni häälе wõimisest ja arwatawasti jääb H. uue lepingu tegemise puhul weel mõneks ajaks Rootsi ooperisse.

Norra keeluseaduse „pehmendamine."

Norra on Soome ja Ameerika ühisriikide kõrwal kolmas riik ilmas, kus keeluseadus maksew, kuigi mitte nii karmilt, nagu mainitud maades. Wiimase kahe aasta jooksul on aga selgunud, et norralased polegi nii wäga waimustatud oma keeluseadusest. Sellega arwestab nähtawasti ka sealne walitsus, sest tema poolt esitatakse riigipäewale lähemal ajal seaduse-eelnõu, mis tegelikult kõrtab keeluseaduse ümber.

Eelnõu järele jääks wiina müüwebu ja müük aktsiaseltsidele („Goteborgi süsteem") ja kohaliste omawalitsuste otsustada. Eestkätt wõib wiinamüügi lubasid anda ainult nendes linnades, kus enamus hääletajatest l. a. oli keeluseaduse wastu. Pärast 1932. a. jääks wiinamüük täiesti omawalitsuste korraldada. Wiina wõib seaduse-eelnõu järele osta iga inimene — wastawa kaardiga — kes pole warem keeluseaduse rikkumise pärast karistatud. Hotellide ja restide wiinamüügi lubade asjus otsustab eelnõu järele wiimasena instantsina kuningas.

Standinaawia ajakirjanduse arwates läheb Norra walitsuse eelnõu sealses parlamendis läbi. See on aga hoop Soome ja Ameerika keeluseadustele. Soomlased jälgiwadki asja arenemist Norras suure huwiga.

Wime ja kurb

on isegi päikesepaistelisem lastetuba, kui puudubwad seal „Pääsukese" lasteraamatud. Wanemad, kes oma lastele tahawad walmistada

tõsist, wõltsimata rõõmu,

ostawad neile wäikese odawa „Pääsukese" raamatukogu, mis koosneb 32-hest wärwilisest, lõbusa sisuga raamatust ja maksab ainult 700 marka.

Ladu: „Rahwaülikool" raamatukauplus, Tallinnas, Suur-Karja tän. nr. 23, tel. 6-66.

kellegagi ja — mis weel enam — ta ei koolmeisterda ta mitte, mis pea kõigi meie „maajuttude" tüütumaks paheks on.

See alaline odaw koolmeisterdamine on meid nii taugele wiinud, et — iseäranis meie snobistlisemas kirjandus-boheemionnas maa ainete kui alawäärtuslikste peale üle õla waadatakse. Seal harrastatakse ainult „õpetatuid" ja „hurmawaid" aineid, — leierlastimeestest, riigipöörajarest ja muudest „kaunishingedest." Siin on aga jutt kõige lihtsamaist „maamatsidest" ja tõolise kunstniku käes on nad huwitawamad ja inimlikult jõugawamad, kui kõik leierlastimehed kokku.

*

Oeldakse, Tammsaare menu tulla sellest, et ta wastata „seltskonnas walitsewale optimistlikule — ülesehitawale meeleolule ja jandi tujule — olgu see siis kas wõi püksirebatamine kaewurakel."

Mis „jandisse" puutub, siis ei lõö wist selle poolest meie „noorureid" nende lillade elewantide, ruunatud Pegasuste ja ilmamures ahwitantsitajatega keegi üle. Weel neil päewil juurdles üks arwustaja sügawmõtteliselt selle üle, kuidas ühel neist „lootustäratawamatest" sõjakohus unisest peast terwe rea klusüütu inimesi maha wõinud lasta. Ja ometi oleks ju nii lihtne olnud meele tuletada, et see ainult uus järjekordne number on selle autori hariliikst purjus fantastikast.

Mis aga „Tõe ja õiguse" optimismi puutub, siis wõiks küll küsida, kas Eesti iseloomu kohta teist nii pessimistlist raamatut on kirjutatud. Tõst, — „kanged meheb" on seal, aga milleks läheb nende kangus? Kõuluks, jonniks, igaweseks wägilaika wedamiseks — ilma eesmärgita, oma Wargamäega, oma lastega, nii et need wiimaks seda neetud kohta nähagi ei taha, —kas see et ole pilt meie tõu kõige õnnetumatest iseloomu joontest?

Kui selle pildiga meil mõne mehe esimene mure oli — Euroopasse jooksta, siis tuleks ruttajalt küll enne weel küsida, millega ta diett kiidelda tahab. Jola on, tõsi, Euroopa kirjanik, aga Rougon-Macquartidega ei armasta prantslased sugugi hoobelda.

Nähtawasti mõeldi hoobelda töö kunstliste wäärtustega. Meil on teatawasti kahte sorti wõid: halwem, mida ise sööme ja parem, mis läheb Euroopasse. Selt eksportöörl seisukohalt hinnatakse siis ka meie kirjanikke sest saadik, kui Noor-Eesti nende ambitsioonide tipuks seadnud — lord ometi Euroopasse saada. Meie snob ei joo lohwigi oma enda jaoks, waid sellepärast, et nii tehakse Euroopas.

Ometi on meile enestele import tähtsam kui eksport: mitte Eesti Euroopasse, waid Euroopa Eestisse. Meie ei taha kolonii — asumaa olla, kes ainult emamaa huwides wõid elada. Need meie „Euroopasse kippujad" on pahatihti meie kõige koloniaalsemad, ja seega mitte-euroopalikumad tunnused, — pinnatu ja ülearused olewused, kes Eesti lohwitus istudes aina Euroopa bulwaarde küljes ripuwad. Tammsaare teenus on, et ta Euroopasse abituk rippuma poie jäänud, waid selle kunsti metoodid meie Wargamäel ära kasutada oskab.

2.

Hiina euroopalikud riigimehed.

Eugene Tshen ja ta „college-girl" Sylvia.

Kantoni wälisministri iseäraldused.

Lõuna-Hiina rahwuslased, kes Kantonist peale algasid oma wõidurikast edasimihkumist ja kes Hankous euroopalastele wõimsa hoiatussignaali andsid, on raskelt pettunud: nemad, kes alatasa ja ikka rõhutanud on Hiina rahwustunnet ja kes Hiinat Euroopa mõjudest wabastada tahtsid, peawad nüüd jälgima riigimeeste näpunäiteid, kes enam põrmugi hiinalikud wälja ei näe ja kes waid enam ka hiinaliselt ei mõtle. Sest on ju Lõuna-Hiina rahwuslaste juhtideks praegu moodsad, euroopalikud isandad jackettides ehk smokingites, isandad, kes kannawad suurte luuraamidega prille ja kellele wõõrad pole Lääne-Euroopa kombed ja tarbed.

Kõige tüüpilisemaks kujuks Hiina euroopaseerunud riigimeeste seas on Eugene Tshen, Kantoni walitsuse uus wälisminister. Juba Wellington Koo, see seltskondlikkude kommetega hiinlane, kes mõne aasta eest Londonis saadikuks olles oma noore Hiina-Hollandi päritoluga naise seltsis — wiimane on Semarangis asuwa Hiina suhkrukuninga Uitionghami tütar — elawalt osa wõttis awalikust elust, äratas Pekingi peaministriks saades oma euroopalikkude allüüridega suurt tähelepanu. Kuid Eugene Tshen jõuab temast weel kaugele ette. Isegi Tsheni wälimuses leidub õige wähe hiinalisi jooni. Ta sündis Trinidadis, Briti West-Indias ja kaswas üles Londonis, kus ta ka oma õigusteadliku haridusе lõpetas. Praegu on Tshen neljakümne aastane. Hiilgawa adwokaadi praktika oma sünnikohas Trinidadis heitis ta juba aastate eest kõrwale seks, et asuda Hiina rahwusliku erakonna looja, Sunjatseni toetajate sekka. Esiplaanile aga nihkus Tshen alles pärast Sunjatseni surma.

Juanshikai presidendiks oleku ajal istus Tshen äärmise kihutustöö pärast kaks korda wangis. See täiesti euroopalikult kaswatatud ja haritud riigimees, kes noores eas isegi kord mõtles Inglise alamusse astuda, kõneleb endastmõistetawalt laitmatut Inglise keelt ja waldab sama keelt ka kirjas hoopis paremini, kui mõni puhtwereline inglane.

Tshen laseb kõiki oma ülikondi õmmelda ühe Inglise rätsepa juures ja tsiteerib laitmata Rudyard Kiplingi.

Tsheni lapsed on samuti inglased. Ta poeg õppis Oxfordis ja tütar Silbia lõpetas tal hiljuti ühe Ameerika kolledshi. Sylvia riietub wiimase Pariisi moe järele. Saates oma isa selle Kantoni jõudmisel, kandis ta khakiwärwi spordiülikonda ratsapükstega, mis Hiina kõrgemate wõimukandjate seas mitte wähe jubedust esile ei kutsunud.

Isa ja tütar asusid Kantonis linna kõige paremini sisseseatud hotelli, kus ei puudunud keskküte ja alaline soe wesi. Koos Tsheniga tuli Kantoni ka keegi isand Woo, — wõrratult riietatud ja prillitud noormees kõhuka aktide mapiga. See Tsheni sekretär oli samuti kui tema käskijagi Euroopa rätsepate ja õpetajate peenikene saadus.

Nende tõsiasjade kõrwal tunduwad alalhoidliku Hiina piiided moodsa, euroopalikult mürgitatud waimu tungimist taewapoja maale takistada weidi kõdmilistena.

Eriti weidrana tundus Pekingi walitsuse korraldus, mis naistele kohutus käimise ära keelas ja naisüliõpilastele ei lubanud kinos ja teatris käia ilma meessaatjateta.

Wilhelm 2. abikaasa „rahaasjanduslikud wõimed".

Mõne aja eest intervjueeris Doornis endist Saksa keisrit Ameerika ajakirjanik Viereck. Jutuajamisel kiitis Saksamaa endine ainuwalitseja hoogsalt oma praeguse abikaasa, printsess Hermiine, rahaasjanduslikke wõimeid ja tähendas, et ta abikaasa raha asjus hoopis rohkem kodus olewat kui mõni Preisi endine rahaminister.

Seda intervjuud tuletab nüüd Berliini ajakirjandus uuesti meelde, peatudes lähemalt Hohenzollernite peawolimiku v. Bergi ametist lahkumise tõsisiasjade juures, mis olnud järgmised:

Preisi walitsus maksis v. Bergile kui endise walitsewa juguwõsa woliniku le mingisuguse wõõrandatud waranduse eest 3 miljoni marka. Kohe pärast kuuldasaamist selle summa wäljamaksmisest pani Wilhelm v. Bergile ette kõik 3 miljoni kiires korras Doorni lossi toimetada. Berg aga keeldus seda tegemast ning tähendas, et see raha ei kuulu mitte ainult Wilhelm 2., waid terwele Preisi walitsewale juguwõsale. Seepeale sega end asjasse „keisrinna" Hermiine, kes samuti nõudis „keisri" käsu wiiwitamata täitmist.

Muuseas seletas Hermiine ka, et suurem osa sellest summast tuleks deponeerida tema laste kindlustamiseks.

Siis ei jäänud v. Bergile muud üle, kui Doorni sõita ja lahkumise palwe esitada. Ta eeskujul toimis ka ta abiline, krahw Rantzau.

„Keisrinna rahanduslikud wõimed", ironiseerib sel puhul üks Saksa leht, „wähendusid peamisest oskuses neidi mõningaid miljone markasid kindlustada oma esimesest abielust lastele."

Läti wälisministri miitingukõne järelkaja.

Peaminister toetab F. Zeelensi.

Läti wälisministri F. Zeelensi kõne Wolmari sündmuste puhul, mida ta maha pidas tööliste spordiühingu miitingul, on Läti lehtedele ikka weel kõneaineks. Mõnelt poolt on selle kõne puhul päritud isegi pea- ja siseministri Skujeneeki seisukohta, kus juures miimane on leidnud, et Lääne-Euroopas näiteks ministrite parteilised wäljaastumised täiesti endastmõistetawaks nähtuseks on.

Ka seletanud Skujeneek, et wälisminister Zeelensi miitingukõne maksewa põhiseaduse, riigikõrra ja seaduste kaitseks oli peetud ning sihitud oli nende elementide wastu, kes wägiwaldselt muuta tahawad praegust olukorda.

Parempoolsete ringkondade esialgselt kaiwatsetud arupärimine Zeelensi wäljaastumise kohta otsustati esialgsel ära jätta, kuna sellest arupärimisest ei jatkuwat walitsusele umbusaldus awaldamiseks ja teda lahkumisele sundimiseks. Maakidu ringkondades kaldutri sellele lisaks arwama, et soowimata on seimi kõnetoolile wiia asju, mis uuesti tooks päewakorrale Wolmari sündmuste arutamise ja parteilised wahekorrad seega aina teravamaks ajaks.

Küll aga peetakse wõimalikuks arupärimise esitamist kuulduste puhul tööliste spordiühingu rehwastamisest ja ka arupärimist selle kohta, mida mõtleb walitsus ette wõtta Moskwa ametliku telegraafiagentuuri poolt lewitatud teadete puhul, nagu walmistaks praegune Läti sõjaminister Bangerski riigipöörest ette.

Perekonna registrites wõib erileheküigi awada.

Siseminister kirjutas üleeile alla täienduse perekonnaseisu seaduse kohta antud juhtnööride § 60 märkuse juure. Uues redaktsioonis kõlab see märkus nüüd järgmiselt: Perekonnakirjade sisseseadmine kõigi Eesti wabariigi kodanikkude kohta sünnib siseministri sellekohase erakorralduse põhjal, kuid üksikute kodanikkude poolt awaldatud soowi korral on wastawate omawalitsuste perekonnaseisu ametnikud kohustatud soowiawaldajate jaoks omawalitsustes peetawates perekonnaregistrites erileheküigi awama.

Tagawarawäelaste registreerimise uus kord endisest waljem.

Uus maksmahakanud kaitsewäeteenistuse seadus näeb ette tihedamad registreerimise nõudmised tagawarawäelaste kohta. Seniste weneaegsete seaduste aluseł wõis tagawarwäes wiibija ilma erilise registreerimiseta oma maakonnas ja 50 wersta wäljaspool selle piirisid liikuda ilma uuesti registreerimata. Uus seadus nõuab aga registreerimist juba siis, kui tagawarawäelane teise walda, ehk linnas teise politseiaoskonda elama asub.

Praegu on sõjaministeeriumis wäljatõõtamisel ligemad juhtnöörid registreerimise kohta. Registreerimise alla käiwad meeskodanikud 18—55 aastani.

Helsingis ehitustegewus elaw.

900 uut tuba aasta jooksul.

Helsingi ehituspalawik lestab juba mitu aastat. Wiimaste andmete järele on seal läinud aastal wõetud linna ehitusinspektori poolt wastu 124 uut maja, millesse 6.413 elutuba, 2.537 tööki ja 218 kauplusеruumi. Põranda pindala oli neis uutes majades kokku 1.110.419 ruutmeetrit. Uute majade plaane wõeti wastu l. a. 207. Kutseid kord walmis, siis on. Helsingis 1.648.668 r.m. rõõlem põrandapinda, ehk tubade arwi tõusеb siis 8.165, töökide arw 3.773 ja kauplуste arw 299 wõrra. Suurem nutest korteritest on 1 wõi 2 tuba ja tõõt.

§§ Kohtukoda §§

Kahe mehega abielus.

13. nowembril 1917. a. laulatati Jõõpre apostliku õigeusu kirikus Nikolai Andrese p. Hansen Elisabeth Andrese t. Awiksoniga.

23. augustil 1924. a. oli Elisabeth Hansen, sünd. Awikson, jälle pruudilooris ja seisis Kaarli kiriku altari ees August Falki, oma peigmehe kõrwal.

24. sky. seisid mõlemad — kohtulaua ees. Oli selgunud, et nende abielu on seadusewastane, nimelt seisis pr. Falk abielus kahe mehega: Hansени ja Falkiga. Ta seletab: Pool aastat pärast pulmi jättis Hansen mu maha ja kadus teadmata kuhu. Küsisin hiljem ühelt preestrilt, kas wõin teist korda abielluda. See seletas, kui meeskolm aastat on teadmata kadunud, siis wõib küll. Et minu mees oli juba 7 aastat kadunud, siis astusin Falkiga uuesti abiellu. Falk teadis, et olen lahutamata naine. Seda teadis ka Penneberg.

Penneberg ja Martinson olid Kaarli kirikus laulatamise juures tunnistajad ja tõendasid, et pruut on neiu.

Mõlemad seletawad kohtus, et kirjutanud õpetaja laulatusetunnistusele alla, ilma, et oleks selle sisuga tutwunenud.

Kohus mõistis Pennebergi ja Martinsoni õigeks, abielupaari aga neljaks kuuks wangi.

Uuendage aegsasti „Waba Maa" tellimist 1. weebruarist s. a.

Eelarwe-waielused alganud.

Esimesed kolm kõnelejat — J. Laidoner, A. Anderkopp, A. Oinas.

Riigikogu koosolek 25. jaan.

Päewakorra algul tekkisid waielused küsimuje üle, kui juur walida eelarwe erikomisjon. Wastawalt wanematekogu otjusele tegi abiesimees R. Penno ettepaneku erikomisjoni walimistel wõtta jagajaks 3 (nii siis 34 liikmeline komisjon), ühtlaji määrata komisjonile eelarwe läbiwaatamise tähtpäewaks 1. märts j. a. Ettepanekule waidlesid wastu K. Wirma ja J. Piiskar (sotj.), toetasid ettepanekut J. Tõnisson (rahwaer.), Chr. Kaarna (tööer.) ja J. Laidoner (p.-kogu). Wanematekogu ettepanek wõeti wastu.

Kohe sellele järgnes

1927. a. eelarwe arutamine.

Esimesena kõneles J. Laidoner (p.-kogu): Et eelarwe on tasakaalus, on suureks plussiks. See on muutunud juba traditsiooniks ja ei saa ka tulewikus ette kujutada, et üksi walitsus tahaks esitada eelarwet, mis ei oleks tasakaalus. See tasakaal on tõsine. Weel palju tähtsam on aga majanduslik tasakaal. Kui uue eelarwe järgi tuleb maksusid wähem sisse, kui eelmisel aastal, siis ei tähenda see weel, et maksukoorem on wäiksem, waid et maksumaksja jõukus on wäiksemaks jäänud. Wäliskaubandus on tasakaalus, kuid nii öelda, noatera peal, hädawaewalt. Kui see tasakaal wääratab, siis mõjub see kohe meie rahakursi peale. Tähendati, et linnas on tööjõududes ülejääk, ja et ka maal on inimesi ühe põllumaa hektari peal rohkem kui tarwis. Tähendab, tööjõudu meil oleks, aga seda ära kasutada ei saa.

Aga meil weetakse sisse iga aasta terawilja määratu summa eest. Minewal aastal 1.800 milj. eest. Ei ole loomulik, et põllumajanduslisel riigil terawilja puudus nii suureks on läinud, mitte üksi linnas, waid ka maale läheb seda.

Kui meil ühe hektaari põllumaa peal wäga palju inimesi on, siis peame põllumaad suurendama. Põllumaa ala on meil liig wäike. Sellelt seisukohalt on tänawune eelarwe natukene nõrk, sest just maaparanduse peale antawat krediiti on wäga wähe. Aga kui riiklikku toetust anda ei saa, siis on wõimalik weel teist teid leida. On tarwis soosid ja rabasid üles harida. Praegu on selleks õige rasked tingimised. Kui maa ülesharimine on kallim, kui mineraalmaa hind, siis wõiks soomaad inimestele muidu kätte anda. Muidugi, kui anda ainult 10—20 tiinu, siis ei saa sellega midagi peale hakata. Kui aga selleks otstarbeks anda 100 kuni 200 tiinu harimiseks, siis wõib juba midagi peale hakata.

Meie maksustamise süsteem ei ole normaalne, ta nagu wihkab jõukust, et niipea, kui kuskil jõukust märgata, siis sealt kohe kõik tahab ära wõtta. See ei ole õige. Kui meie oma wäikesele jõukusele nii suured maksud peale paneme, siis ta ei saa üldse kaswada, kui teda keegi ei kaitse. Tuleb tulewikus töötada, et meie maksusüsteem paraneks ja loomulikumale alusele wiidaks

Minnes üksikute alade waatlusele, puutub silma sõjaministeer. eelarwe, mis teeb wälja 22,3 protsent. meie eelarwest. Wõib walitsusele õnne soowida, et ta on mõistnud seda eelarwet nii kokku seada, et ta protsentuaalselt wähenenud on. Maha on aga tõmmatud need osad, mis mängiwad produktiiwset osa. On mõned uuendused, mida peame tegema. Peame lähemate aastate jooksul üle minema ühe-aastase teenistuse aja peale.

Suureks toeks meie büdshetile on, et ühe osa meie sõjemisest kaitsest wõime panna kaitseliidu peale.

On raske ametnikkude wähendamist läbi wiia, sest inimesed on ametis ja nende lahtilaskmine sünnitab ametiehärma. Kuid tuleb seda siiski ka edaspidi teha. Meile heidetakse ette, et kui tahame kokku hoida, siis tuleks ka meil Riigikogus seda teha, sest meil on praegu sada liiget, üks seadusandja kümnetuhande inimese peale. Sarnast luksust on wähe teistes riikides. Selle Riigikogu algul anti töörakonna poolt üks seaduseelnõu sisse Riigikogu kokkutõmbamise mõttes, kuid see seisab nagu Riigikogu kabewi all ja ei pääse sealt wälja. Kui igaspool kokkuhoidmist nõuame, peame seda kõigepealt oma rahwaesitujes tegema.

Palju kaebusi ja nurinat tuleb kuuldawale, et ametnikud kodanikke wiisakalt wastu ei wõta, ollakse trotslikud, wastutulematud. See on wõõrastaw nähtus.

Tööta tööliste küsimus on wäikesejes riigis, nagu Eesti, häbiplekiks. (M. Martna: Wäga õige! Härra Tonkman aga seda ei tunnista!) Wäikeses riigis peaks saama elu nii korraldada, et tööjõu ülejääki ei oleks.

Tähendan weel ühe nõrga külje peale, see on Petserimaa. Kui seal midagi juhtub, siis on see terwele riigile hädaohtlik. Meie ise olime üksköiksed Wene riigi wastu, mispärast siis Petseri wenelased peaksid armastusest põlema Eesti riigi wastu. See üksköikne element tegutseb seal, ja kuigi ta otsekohe ei tööta riigi kahjuks, ei ole meil mingiigust kontrolli selle üle. Keskwalitsusel ei ole seal midagi öelda. Kui koolisõpetajad on seal millegagi hakkama saanud, siis wastab haridusministeerium, et ei saa midagi teha, ja kui maakonnawalitsus on midagi seaduswastast korda saatnud, siis öelbakse, andke ta kohtu alla, aga selleks ajaks wõib asi seal halwaks minna, seks ajaks wõib seal tulekahju sündida.

Wapustus wõib seal tulla ja peame seda ette nägema.

Üldiselt kokku wõttes peame tunnistama, suur õnn on see, et meie nii kaugele juba oleme jõudnud. Ei maksa unustada, et hakkasime peale abjuutsest tühjade kätega. Muidugi, kui endid wõrdleme lääne wanemate riikidega, siis oleme wäga wilekjas seisukorras. Kui aga wõrdleme sellega, mis olime, siis wõime rahulikult tagasi waadata. Katastroofid mõjuwad purustawalt ning kiiresti, kuid üleesehitamine wõtab wäga palju aega. Kuid ka selles mõttes oleme meie edasi jõudnud.

Pärast õhtust waheaega kõneles esimesena A. Anderkopp, kelle kõne teises kohas ära toodud.

A. Oinas (sotj.): Rkl. Laidoner tähendas heal meelel, et esitatud eelarwe olewat tasakaalus. Rahaminister toonitab sedasama. Lubage tähendada, et **eelarwe ei ole tasakaalus, waid temas on puudujäät 200 miljoni marga suuruses.** Walitsuse poolt on erakorralisele tulude alla paigutatud krediitide ülejäägina 200 miljoni. See on täiesti fiktiiwne, ebaõige eelarwe puudujäägi katmine. Krediitide ülejäät tähendab ainult seda, et asutused ei ole kõiki oma krediite ära tarwitanud. Nii wõiks riik rikkaks minna, kui ta otsib omale igasugused kulud kokku ja siis kirjutab kulutamata jäänud wahe järgmise aasta tuludeks. Sarnased krediitide ülejäägid tegelikust kulust ei saa olla reaalne riigi tulu.

Waadates eelarwet lähemalt, leiame temas ka teisi puudusi ja wastoiusid eelarwe-seadusega. Nii puuduwad: eripõhikirjade ja põhimõõruste alustel tegutsewate riiklikude ettewõtete ja asutuste eelarwed.

Kui asuda riigi eelarwe kawa sisulisele läbiwaatamisele, siis peab tunnistama, et walitsuse deklaratsioonis lubatud kokkuhoidu näha ei ole. Riigikogu kantseleid — igasugused kantselei asutused — saawad eeltulewal aastal palju kallimalt töötama, kui see tänini on sündinud. Kõik kulud on suurenenud, näiteks sõidukulud, päewarahad, majapidamine, wallaswara, üldse kõik kantselei kulud.

Kokku hoitud on aga just loowatel, produktiiwsetel aladel. On wähendatud asumikkude ehituslaenu, laenu ühispiimatalitustele 15 miljoni marga wõrra, põllumajanduslistele koolidele 3 miljoni marga wõrra, laenu kalameestele 1 milj. marga wõrra. On wähendatud laenu korterite ehitamise alal 15 miljoni marga wõrra ja laenu maaparandujeks 50 milj. marga wõrra, linatööstustele — 10 miljoni marga wõrra. Kokku on produktiiwsete ülesannete peale ette nähtud kulusid kärbitud 129 miljoni marga wõrra. Iseäranis imelik on see asjaolu, et just põllumajanduse olukorra tõstmiseks minewate summade kärpimisega esineb walitsus, kes kooneb juuremal määral ajunikkude esitajaist. Eraldi on siin ajunikkude ehituslaenu kärbitud 40 miljoni marga wõrra.

Meie riigieelarwe on kurb just selleperäst, et ta on rajatud kaudsetele maksudele. Tollidest tuleb sisse 20 protsent., ühes aktsiisimaksudega ümmarguselt 27 protsent., wiinamonopolist tuleb 15 protsent. Riigi warandused aga on jäänud sootu tagaplaanile. Otsekohesed maksusid on 8,4 protsent. Et kaudsete maksude tulusid on suurendatud, on tundemärk, et meil raha wõetakse kodanikkude käest üksköik missuguste abinõudega, tähtis on, et aga raha saada.

Rahaminister tähendas, et riigi majanduselu on seatud teatawasse tasakaalu. Wäliskaubandus on tasakaalus, riigieelarwe on tasakaalus, ja ka mark on püsinud stabiilsena. Kuid rahaminister polnud selle juures ise kindel, et see tasakaal wäga püsiw on, muuseas alla kriipsutades asjaolu, et meil maa praegu rohkem inimesi toidab, kui tema normaaloludes seda peaks tegema. Kahjuks ei ole see mõte, et meil inimesi ei tule mitte maale juhtida, eelarwe eelnõus wälja jendust leidnud, paistab, et rahaminister selle uue mõtte peale on tulnud alles kõige hilisemal ajal. Hoopis wastupidi on halatud riigikulusid, mis määratud selleks, et tõsta rahwamajanduse mahutawust maal, kärpima.

Protesteeritud wekslite arwud näitawad, et meil tööstuses ja kaubanduses kriis süüweneb. 1925. aastal oli 11 kuu jooksul protesteeritud 25.800 wekslit, 1926. aastal — 36.060, 11 kuu jooksul. Seega on wekslite hulk wahepeal 10.000 wõrra suurenenud. See on õigus, et wekslite wäärtus on wähenenud: 1925. a., 11 kuu jooksul oli see 1.042.000, 1926. a. — 924.000, seega wähem, kuid see näitab seda, et 1926. a. juured lõwid wälja langewad ja jäätwad wäikesed mehed. Seega omab kriis palju walusama ilme. Kui waatleme maksujõuetuskäämisi, siis tunnistati 1924. a. maksujõuetuks 7 ettewõtet, 1925. a. — 22 ettewõtet ja 1926. a. 31 ettewõtet. Mulle paistab, et need arwud tõendawad seda, et meil kriis tööstuses ja kaubanduses laiemaks läheb, wõtab oma hõlma neid ringkondi, mida seal waremalt ei olnud. Langemine teatawas suunas läheb edasi.

Rahaminister lõpetas oma kõne selletusega, et meil tuleb esiwanemate waimus oma tööd jatkata ja et siis warsti loome awaramad elamiswõimalused, lokkawad wiljapõllud ning tee wabaduse ja kultuuri poole.

Ettepanudud riigi eelarwekawa aga mingiiguseid wäljawaateid ei awa lokkawate wiljapõldude ega awaramate elamiswõimaluste juurde. Kui sinna tahetakse teed leida, siis tuleb eelarwe ümber teha. Selle eelarwega ei saa meie lähedale lokkawatele wiljapõldudele, waid sellega wõime meie ennem tagurpidi minna.

Selle kõne järele lõppes Riigikogu koosolek kell 9.25 min.

Lõpp õhu ja wee rikkumisele.

Looma jäänuste ja korjuste kasutamine Tallinna tapamajas.

Meie oludes kogu linnale huwitaw ja lahutik ettewõte on tawatjusel linna terwishoidliste olude juhtidel. Tahetakse nimelt asuda surnud loomade ja loomajäänuste mõõtlikule ärakasutamisele.

Seniajani heideti mõni kassipoeg wõi koera laip, ehk kogumi lõppenud hobune wõi lehm kusagile kõrwalisse kohta. Tõsi, meil on küll Tallinnas loomade surnuaed Rapla poole wiiwa maantee ääres, kuid see on linnast kaugel ja kel on iju oma lõppenud loomale niisugust pikka ja kulukat „matuserongi“ korraldada? Seepärast püüti määruste wastasselt (määrused ise aga on wäga puudulikud) kiirelt ja kergelt looma laipadest wõi jäänustest lahti saada, milleks tihti reiste kodanikkude huwijid ilmas ei peetud. Tagajärg oli see, et iseäranis suwisel ajal mõned kõrwalised kohad tihit pööraselt lõhnasid — kogu ümbruse õhtu rikkudes. Sattudes aga otse korjuste peale, tõusis sealt üles kärbeste parw, kust üksiku kärbse hammustus kergesti werekihwtitust wõis tuua. Ehk kui mõnel mehel oma surnust loomast iseäranis lahju oli, siis wõis ta teda soodsal juhusel kuidagi mõnele worstiwabrikule üle anda, mis kodanikud paha aimamata kahjuks tõesti jündida on lasknud! Tulid aga wihmahood, siis tungisid mõdanewate korjuste ained lähedalseiswaisse kaewudesse jne. Praegu on arwata, et umbes 40—50 hobust Tallinnas igal aastal ise surewad, räätimata weel teistest wähematest loomadest.

Nüüd tahetakse sarnasele seisukorrale lõppe tha. Põllutööministeerium ja linna ühisel jõul tahetakse esitada umbes 2.400.000 mk. maksma minew loomajäänuste ja korjuste kasutamise ehk utilisatsiooni asutus. Linnawalitsuse poolt on ehitusprojektid juba heaks kiidetud. Saksamaalt — Berliinist — on wastawad ettepanekud ehitamiseks olemas. Kui asjale takistusi ei tule, saab mõte käesolewal aastal teoks.

Sarnased asutused töötawad wäljamaal igalpool suuremates linnades. Hollandis ja Šweitsis isegi maal.

Asutuse tegewus seisab selles, et kõik, mis loomadest inimeste toiduks ei lähe, selles asutuses sellekohase sisseseade läbi peenendatakse ning üksikud ained eraldatakse. Nii saadakse näit. eraldi loomaraswa, liimi, kondijahu, lihajahu jne. Tarwitamist leiawad isegi siberiatku ja marutõppe surnud loomad. Mõnel üksikul juhtumisel wõib loomi isegi täiesti purustamata — terwelt — masinasse ajada, ehk wõetakse neil ainult nahk maha — nagu siberiatku puhul j. t.

Saadud ained wõiwad majanduslisel kasulikud olla, näit., looma lihajahu sigade, peasjalikult aga kana- ja linnukaswatuses, kondijahu loomadele jne. Seeläbi saaksime kätte mitu otstarwet: päästatsime linna õhu ja wee haisewaist jäänusest, kodanikud wabanesid matmisekohustustest, wõiksid osta omale odawat loomatoitu jne.

Ka praegu on tapamajas teataw jäänuste kasutamine olemas, kuid uue ehituse puhul oleks see palju põhjalikum, pealegi jäätwad praegu surnud loomade korjused täitsa kasutamata.

Eelarwe järele tasuks uus asutus oma jooksuwad kulud ja ei annaks suurt ülejääki. Silmaspidades aga tema üldterwishoidlist ja majanduslist tähtsust — oleks kaudne kasu igatahes suur.

Seepärast tuleb algatust tõigiti terwitada.

Anekdoote kunstiwallast

Repertuaar panti. Draama alla laenu ei saa

Mõni aeg tagasi olid Tartus sõlle jõulud tulemas. Ka „Wanemuises.“ Aga raha oli ka alles tulemas. Näitlejad muidugi tahawad oma palka natukene kätte saada. Kas weel mõni pennipoegki. Ja weel kohe enne pühi.

Mis siis muud, kui eesseisus kõnnib wana tuttawat teed panka. Et: andke natukene, oraste peale, pühade aegu wõtame juured noosid, siis tasume kohe ära. Pangahärra wastu: tooge oma repertuaar siia, waatame, mis te seal mängite ja kuidas raha teete. Tuuakse repertuaarikene mapi wahel pangalettile, päris nagu asi teine: operett ja lastetükk ja operett ja draama ka. Pangahärra taksseerib, kõhatab otsustawalt ja ütleb: selle repertuaari peale ei saa laenu. — Miks? — Draama on sees ja ega sest lastetükisti matti ole, olgu peale, et ta lõuna aegu annate. Ei saa. Tehke kõik puha operetiks, siis tuleb raha, siis saab laenu! — Aga lubage, draama päris uus, praegu alles õpitakse, tuleb esietenduseks. — Olgu nüüd esi- wõi kasietendus, aga kui draama sees on, siis ei saa. — Mindi siis koju, wisati draama jõulu-repertuaarist wälja, pandi operett asemele ja laen tuli.

Umbusklik ja bürokraatlik sihtkapital.

Teatawasti sai kujutawa kunsti sihtkapital kultuurkapitalist suurema summa ilma tollita wärwide tellimiseks ja kunstnikkude wahel ärajagamiseks pärastise tasu eest. Wärwid ilusad ja odawad, tükiwad kas wõi ise maalima. Seepärast siis ka mõned nooremad ja moodsamad kunstnikud õigel ajal jaole ei pääsnud: hakkawad weel heade wärwide abil hästi pinseldama ja meisritega wõistlema.

Parem juba saagu soodustatud „omad“ mehed.

Sai sest asjast kuulda ka üks meie kõige tõwem maalija, kes tegutseb rohkem oma ette, „oma“ meestest eemal seisab, sihtkapitalist toetust ei saa, selle eest aga wärwidega meisterlikult oskab ümber käia. Läks sihtkapitali büroosse, et: tahaks ka wärwe saada. Wastati: andke palwekiri sisse ja pange tempelmargid peale, siis wõite saada 4000 marga eest wärwe laenuks, et sihtkapitalil aga kindlustus oleks, et teie laenu tasute, siis tuleb teil wekssel anda, kahe majaomaniku allkirjaga. Kunstnik wastas: ega ma maja tulnud ostma. Tegeler annab mulle wärwe ilma wekslita ja majaomanikkude girotagi wõlgu. Jumalaga.

Kasulik kaup.

Kui kirjanduse sihtkapital kord jälle eelarwet kokku seadis, siis tuli sinna toetuse palweid ja nõudmisi küll õigustatuid, küll õigustamatuid; mõni kirjaoskamatu, turukirjanik, läbipõlenud ärimees, kalendritegija ja teisigi oli palwekirju saatnud. Muuseas ka endine pankrotti lennanud juure kirjastusäri direktor, praegune kolme raswase H ja mitme protsessi omanik. Tema palus ilusa summa „laenuks“, lubas selle rahaga kirjutada ja kirjastada ühe raamatu ja wõlatsuda sellesinatse raamatu eksemplaaridega. Sihtkapitalis kujutati seda asja nii ette, et laenu tagasijaamisteks tuleb sihtkapit. mainitud raamatud ära müüa, et esimees A. Jürgensteinil tuleb wõtta pamp raamatuid selga ja rännata Wändrasse, kus tal wana laia tutwuse tõttu lootusi oleks kaubast lahti saada; laekahoidja K. E. Sõõt kõnnis kimbuga „Linda“ kohwikusse, abiesimees Ed. Hubel müütaks HiHaHe suurteost Feischneris, sihtkap. liige dr. Saareste pakuks neid ülikooli koridoris, liige H. Wisnapuule jääks üle kaubaturuks täiturg jne. Autor aga istuks kõigil rahulikult ja hauduks uut „kirjanduslikku“ kombinatsiooni ja „kasulikku kaupa.“ Sihtkap. walitsus ei soowinud sel ajal joosta, kui autori härra istub, ja lükkas kasulikku kaubatagasi.

Naissaare komendant kapten Joosep Sild 50-aastane.

Täna pühitseb üks meie pealinna wärawate kaitse juhtidest — Naissaare komendant kapteen Joosep Sild oma 50-aastast hällipäewa, mis ühalasi ka tema 29-aastase sõjawäeteenistuse tähtpäewaks on.

Kapteene S. algas oma teenistust algastmest — sõduristja mitte oma hariduse, waid alalise hoolsuse, püüdlikkuse ja wäsimata tööjõuga on taotlenud oma praegust seisukorda. Ei ole kerge 29 aastat sõjawäes teenida, sellest 1/5 sõja ajal ja neid raskusi on S. tunda saanud, kuid siisi tugewa terwise ja raugemata tahte tõttu on see sooritatud ja praegu tunneb S. end weel parema tööjõu juures olewat ja waatamata selle peale, et pension juba wäljateenitud, jatkab ta oma teenistusi.

S. sündis 27. jaanuaril 1877 Tartumaal, Aminurmes, Jõemetsa külas, Salla talus. Wanemad suutsid pojale ainult Jõhwi ministeeriumikooli haridust anda. Seakt edasi rühib S. omal jõul.

Astudes 1898. aastal sõjawäeteenistusse, määrawatse teda Soome ranngkindlustesse. Seakt algab pikapeale tõusmine — allohwitseriks ja aastate järele, teenides ülemateenijana ja alalisel õppides saab S. wiimaks alamlipniku.

Sellest auastmes näeme teda 1917. aastal Tallinnas Soomes teeniwate eestlaste delegaadina. Alalisel mures oma asja eest, asleldab S. ja ühes teistega juudab wiimaks hiilgawalt läbi wiia eestlaste piirdumise Soomest Eesti polku.

Wabadussõja ajal on S. juba Naissaarel. Algab wenelaste ja saksaste poolt häwitatud patareide korraldamine ja kantsi üleschitus. Wäsimata hoolega on S. siin töös ja warsti tärkab waremetel uus elu ja ähwardades suunduwad kaugelt rääkijad suurtükid merepoole.

S. on suutnud siin palju teatleda, 8 aastat wahetpidamata töös, alalist muret ja püüet on siiski tulemusi annud ja oma juubelipäewal wõib S. rahuga tehtud töö peale waadata.

Oma haridust jatkas S. alalisewäe ohwitseride kursusel, mille lõpetas 1925. aastal.

Kapten Silla tähtpäewal soowime temale jõudu ja edu oma töö jatkamiseks.

Autoliinide soowidega tuleb rutata.

Tähtaeg lõpeb 5. weebruariks. Liinimaksu tõstetud.

Autoliinide wäljaandmine ühenduste pidamiseks maal on lähedal, sellepärast tuleb neil, kes omale õigust autoliini peale tusjagil saada tahawad, sellekohaste soowiawaldustega teedeministeeriumis esineda. Palwekirjade wastuwõtmise tähtaeg 1. järjekorras lõpeb 5. weebruaris.

Need, kes sõiduliini loa saawad, peawad oma maksud 1. märtsiks ära õiendama. Maksude tähtajaks mitte õiendamisel antakse liinid 2. järjekorras uuesti wälja.

Liinipidamise õigused hakkawad maksma 1. aprillist.

Lubade andmisel antakse eesõigus parimate autode pidajatele. Ühes soowiawaldusega tuleb esitada kindel sõidukawa plaan ja piletite hinnad, mille ülemmääraks wõib olla 7,5 mk. kilomeeter.

Uudisena olgu tähendatud, et liinimaksu k. a. tõsteti, nimelt seati sisse uus maks 300 marka iga hobusejõu pealt. Möödunud aastal wõeti ainult tonnikilomeetri maksu, mis ka nüüd alles jääb, järgmisel määral: tuni 25.000 tonnklm. 40 pn., 25—37.000 tklm. 30 ja üle 37.000 tklm. 20 penni iga läbisõidetud tonnikilomeetri pealt.

Linna maa

Tallinna linnawal duse

Popsiseadus on riikwanud linnad tagawara terawamalt, kui millalg rem. Senini aastatsejangute estel turumistatud kommunaal maapa mille peateesis oli — „linnad wa end maatagawaraga“ — on nüüd p dusega kõlbmataks tunnistatud ja ü tud uus põhimõte: — „linnadele tarwis ei ole!“

Kui popsiseadus arutamisel oli gu wastawas komisjonis, rahustati de esitajaid, kes seletuste andmisel olid kutsutud, et linnade huwid o määral kaitstud märkus esimesega grahw esimese juure ja et linnadele wõimalus jatkata oma senist mac kat. Saades sarnase rahuldawa n jäid linnade esitajad asja edaspidij juures kõrwale ja ei esitanud pa mis aga nüüd wäga tarwilisteks

Linnawalitsus peab tarwilikuks ses seaduses muuseas järgmist muu

Kogukonna, asuruste- ja erarend korraldamise seaduse §1 ühes märku §2, §3 ühes märkusega ja paragr.

Tallinnas

Ametnikkude pang

laenuprotsentide alandamisel protsent endiseks jäänud.

Ametnikkude panga möödunud kusaasta aruanne on nüüd lõp kokku wõetud. Selles on kulude lude arwed tasakaalus 1.800.00 ga peal, kusjuures puhaskasu 1 marka on näidatud, millest osani kawatsetakse maksta kuni 8 p osakasu.

Panga bilans käesolewa aa jaanuariks oli 21.135.000 marg tasakaalus. 1. jaanuarist a ametnikkude pank oma laenup 9 peale, kusjuures 4 protsent. ko wõetakse. Selle juures on ag summade protsent endiseks jäänu 7½—8 protsenti jooksuate pealt ja 10—12 protsenti ajaliste hoiusummade pealt.

Hoiusummade protsendi alan jätmisega tahab panga juhatus nikkude seas kokkuhoiu tungi tada.

Elektrimaksu was wõtmise kohtade a tuleks suurendad

Praegu ainult kaks kohta.

Käesolewast aastast peale linna saama woolumatusid linnapangas wastu ei wõeta. Jäid weel ain wastuwõtmise kohta — elektrijaam tor ja linnakassa. Kuna igatuuna maksude õiendajate arw Tallinna mitme tuhande peale tõuseb, siis kohast wähe, kuna pealegi elektrijaa tor paljudele kaugel — linna ä osub. Iseäranis kuude lõpul tulek woolu tarwitajatel pikkade ootaj tõttu maksude maksmisel tundide jekorda oodata.

Oma tarwitajate huwides tulek jaamal küll rohkem elektrimaksude wõtmise kohti awada, peale lin weel kas wõi mõne erapangaga se kokku leppides ja muul teel.

Uus kaup wanakra turul.

Kaubandusköda nõuab puhas rahu.

Linnawolikogu jaanuari koosole beti sundmäärust wanakraamituru et sellel on lubatud kaubelda uu dega ka pühapäewiti, s. o. ajal, m lised kauplused linna sellekohase ruse alusel peawad olema suletu

Kaubandus-tööstuskoda on nü nud omawalitsuse asjade peawal Tallinna linnawolikogus otsuse w testiga ja palub peawalitsust lin gu otsust selles asjas tühistada.

Samas asjas esinesid kaubar märgukirjaga ka Tallinna kaupm

Kõ kaupmeeste selisi koosolek küsimuses seisukoha wõtmiseks k õhtuks kokku kutsutud.

Hõwalwe apteeki

Neljapäewal wastu reede

R. Lehberti apteek, Suurturg n 21-65. W. Kuiti, Liiwalaia apte Tel. 28-64. H. Oppermanni pärij Wana Wiru t. nr. 15. Tel. 29-99. ñ apteek, Wäike Kalamaja t. nr. 15-74. Tallinna ühise haigekassa Tatari tän. nr. 15. Tel. 31-66.

a wee rikkumisele.

korjuste kasutamine Tallinna tapamajas.

...pitaw ja ...termis- ...nimelt ...jäänuste ...peg wöi ...hobune ...Tõsi, ...jurnuaed ...es, kuid ...iju oma ...ja kulu- ...seepärast ...rused ise ...a kergelt ...ahti saa- ...e huwijid ...e, et ise- ...klised lo- ...gu ümb- ...otse kor- ...ste parw, ...gesti we- ...könel me- ...is tahju ...husel kul- ...nda, mis ...uks tõesti ...ihmahood, ...te aineb ...Praegu ...ust Tallin- ...räätimata ...est. ...rrale löpp ...nna ühisel ...00.000 mk. ...a korjuste ...us. Linna- ...ttid juba

heaks kiidetud. Saksamaalt — Berliinist — on wastawad ettepanekud ehitamiseks olemas. Kui asjale takistusi ei tule, saab mõte käesolewal aastal teoks.

Sarnased ajutused töötawad wäljamaal igalpool suuremates linnades. Hollandis ja Shweitsis isegi maal.

Ajutuse tegewus seisab selles, et täit, mis loomadest inimeste toiduks ei lähe, jolles ajutuses sellekohase sisseseade läbi peenendatakse ning ütlitud aineb eraldatakse. Nii saadakse näit. eraldi loomaraswa, liimi, kondijahu, lihajahu jne. Tarwitamist leiawad isegi siberitatku ja marutõppe surnud loomad. Mõnel ütsitul juhtumisel wöib loomi isegi täiesti purustamata — terwelt — masinasse ajada, ehk wõetakse neil ainult naht maha — nagu siberitatku puhul j. t.

Saadud aineid wöiwad majanduslikelt kaalutlustelt olla, näit., looma lihajahu sigade, peaasjalikult aga kana- ja linnukaswatuses, kondijahu loomadele jne. Seeläbi saaksime kätte mitu otstarwet: päästaksime linna õhu ja wee haisewaist jäänuseist, tõdanitud wabaneksid matmiskohustustest, wöiksid ära omale odawat loomatoitu jne.

Ka praegu on tapamajas teataw jäänuste kasutamine olemas, tuid uue ehituse puhul oleks see palju põhjalikum, pealegi jääwad praegu surnud loomade korjused täitsa kasutamata.

Eelawse järele tasuks uus ajutus oma jooksmad kulud ja ei annaks suurt ülejääki. Silmaspidades aga tema üldterwishoidlist ja majanduslist tähtsust — oleks laudne kaju igatahes suur.

Seepärast tuleb algatust kõigiti terwitada.

te kunstiwallast

l. Draama alla laenu ei saa

...jälle jõu- ...Aga raha ...muidugi ...kätte jaada. ...weel kohe ...us kõrnib ...antke na- ...gu wõtame ...ära. Panga- ...rtuaar siia, ...ja kuidas ...rikene mapi ...i asi teine: ...ja draama ...hatab ohus- ...ari peale ei ...a on sees ja ...olgu peale, ...saa. Tehte ...raha, siis ...raama päris ...eb esietendu- ...kasietendus, ...s ei saa. — ...jõulu-reper- ...ajemele ja

...ihtkapital. ...nsti sihtkapi- ...unnma ilma ...kunstnikkude ...tasu eest. ...üliwad kas ...is ka mõned ...stnikud õigel ...ad weel hea- ...ma ja meist- ...atud „omad" ...s meie kõige ...rohkem oma ...isab, sihtkapi-

talist toetust ei saa, selle eest aga wärwidega meisterlikult osta- ümber täia. Läts sihtkapitali büroosse, et rahats ka wärwe saada. Wastati: andke palwetiri sisse ja pange tempelmargid peale, siis wõite jaada 4000 marga eest wärwe laenuks, et sihtkapitalil aga kindlustus oleks, et teie laenu tasute, siis tuleb teil wekfel anda, kahe majaomaniku allkirjaga. Kunstnik wastas: ega ma maja tutnud ostma. Tegeler annab mulle wärwe ilma wekslita ja majaomanikkude girotagi wõlgu. Jumalaga.

Kasulik kaup.

Kui kirjanduse sihtkapital kord jälle eelarwet lokku seadis, siis tuli sinna toetuse palweid ja nõudmisi küll õigustatuid, küll õigustamatuid; mõni kirjaoskamatu, turukirjanik, läbipõlenud ärimees, kalendritegija ja teisigi oli palwekirju saatnud. Muuseas ka endine pankrotti lennanud suure kirjastusäri direktor, praegune kolme raswase H ja mitme protsessi omanik. T. palus ilusa jumma „laenuks", lubas selle rahaga kirjutada ja kirjastada ühe raamatu ja wõla tasuda sellesinatse raamatu eksemplaaridega. Sihtkapitalis kujutati seda asja nii ette, et laenu tagasijaamiseks tuleb sihtkapit. maintud raamatud ära müüa, et esimees A. Jürgensteinil tuleb wõtta pamp raamatuid selga ja rännata Wändrasse, kus tal wana laia tutwuse tõttu lootusi oleks laubast lahti saada; laekahoidja K. E. Sööt tõnniks kimbuga „Linda" kohwikusse, abisimees Ed. Hubel müütaks HiHaSe suurteost Feischneris, sihtkap. liige dr. Saareste pakuks neid üliooli koridoris, liige H. Wisnapuule jääks üle kaubaturuks läiturg jne. Autor aga istuks kusagil rahulikult ja hauduks uut „kirjanduslikku" kombinatsiooni ja „lasulikku kaupa." Sihtkap. walitsus ei soowinud sel ajal joosta, kui autori härra istub, ja lüklas lajuliku lauba tagasi.

endant Siid

...alinna wärawaare komen- ...na 50-aastast ...ma 29-aasta- ...ks on. ...nistust algast- ...oma haridusse, ...kluse ja wäsi- ...oma praegust ...astat jõjawäes ...n neid rasku- ...si tugewa ter- ...u on see joo- ...end wed pa- ...ja waatamata ...wäljareenitud,

...77 Tartumaal, ...Salla talus. ...alt Jõhwi mi- ...a. Sealt edasi

...wäeteenistusse, ...nalindlusesse.

Sealt algab pikapeale tõusmine — allohwitseriks ja aastate järele, tecnides üleasateenijana ja alaliselt õppides jaab S. wiimaks alamlipniku.

Sellest auastmes näeme teda 1917. aastal Tallinnas Soomes teeniwate eestlaste delegaadina. Alaliselt mures oma asja eest, asketdab S. ja üheS teistega suudab wiimaks hiilgawalt läbi wiia eestlaste siirdumise Soomest Eesti poltu.

Wabadusõja ajal on S. juba Naissaarel. Algab wenelaste ja sakslaste poolt häwitatud patareide korraldamine ja kantsüleszhitus. Wäsimata hoolega on S. siin töös ja warsti tärkab waremetel uus elu ja ähwardades suunduwad laugelt räätsjad suurtüüb merepoole.

S. on suutnud siin palju teotleda, 8 aastat wahetpidamata tööd, alalist muret ja püüet on siiski tulemust annud ja oma juubelipäewal wöib S. rahuga tehtud töö peale waadata.

Oma haridust jatkas S. alaliseWäe ohwiseride kursusel, mille lõpetas 1925. aastal.

Kapten Silla tähtpäewal soowime temale jõudu ja edu ama töö jatkamiseks.

Linna maatagawara kaitsel.

Tallinna linnawalitsuse ettepanek popsiseaduse muutmiseks.

Popsiseadus on riiwanud linnade maatagawara terawamalt, kui millaigi warem. Senini aastasajangute estel üldiselt tunnustatud kommunaal maapolitika, mille peateesis oli — „linnad warustagu end maatagawaraga" — on nüüd popsiseadusega tõlbmatats tunnistatud ja üles seatud uus põhimõte: — „linnadele maad tarwis ei olei"

Kui popsiseadus arutamisel oli Riigikogu wastawas komisjonis, rahustati linnade esitajaid, kes seletuste andmiseks sinna olid kutsutud, et linnade huwid on täielikult kaitstud märkus esimesega paragrahw esimese juure ja et linnadele jäetakse wõimalus jaklata oma senist maapolitikat. Saades sarnase rahuldawa wastuse, jäid linnade esitajad asja edaspidise käigu juures kõrwale ja ei esitanud parandusi, mis aga nüüd wäga tarwilikeks osutusid.

Linnawalitsus peab tarwilikuks praeguses seaduses muutusi järgmisi muudatusi:

Kogukonna, ajuruste- ja erarendimaade korraldamise seaduse §1 ühes märkus 1-ga, §2, §3 ühes märkusega ja paragr. 19, 20 ja 26. muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 1. Käesoleva seaduse alusel kuuluwad korraldamisele wäljaspool linnade ja alewite administratiiw-piire ning maatonnawalitsuste ettepanekul siseministri poolt kinnitatud alewiikude ühtuspiirkonda ajuwad kogukonna-, ajuruste- ja eramaat, millele maaomaniku nõusolekul ajutatud enne 1920. a.: a) rendiaalud ja b) wäikemaa- ja wäikemajapidamised, mida ei kasutata töölepingu alusel.

Märkus 1. Käesoleva seaduse alla ei kuuluu need kogukonna päralt olewad maaalad wäljaspool linnade administratiiwpiire, mis wabariigi walitsus enne 11. weebruari 1926. a. määramud wõi wastawa linnaomawalitsuse ettepanekul 1. juuliks 1927. a. määrab maatagawaraks linna administratiiwpiiri laiendamiseks, suwituskohtade ja aialinnade ajutamiseks wõi muude heakorra ülesannete täitmiseks.

Riigikogule esitamiseks saadab linnawalitsus selle eelnõu kõrge siseministeeriumile, tõigtle Riigikogu rühmadele ja Tallinna linna poolt walitud Riigikogu liikmetele.

Tallinnast.

Ametnikkude pangas

laenuprotsentide alandamisel hoiuprotsent endiseks jäänud.

Ametnikkude panga möödunud tegewusaasta aruanne on niiüd lõpulikult kokku wõetud. Selles on kulude ja tulude arwed tasakaalus 1.800.000 marga peal, kusjuures puhaskasu 150.000 marka on näidatud, millest osaniikkudele kawatsetakse maksta kuni 8 protsenti osakasu.

Panga bilans käesoleva aasta 1. jaanuariks oli 21.135.000 marga peal tasakaalus. 1. jaanuarist alandas ametnikkude pank oma laenuprotsendi 9 peale, kusjuures 4 protS. komisjoni wõetakse. Selle juures on aga hoiusummade protsent endiseks jäänud, s. o. 7½—8 protsenti jookswate arwete pealt ja 10—12 protsent tähtajaliste hoiusummade pealt.

Hoiusummade protsendi alandamata jätmisega tahab panga juhatus ametnikkude seas kokkuhoiu tungi kaswatada.

Elektrimaksu wastuwõtmise kohtade arwu tuleks suurendada.

Praegu ainult kats kohta.

Käesolewast aastast peale linna elektrijaama woolumaksud linnapangas enam wastu ei wõeta. Jäld weel ainult kats wastuwõtmise kohta — elektrijaama kontor ja linnakassa. Kuna igakuune elektrimaksude öiendajate arw Tallinnas õige mitme tuhande peale tõuseb, siis on kahest kohast wähe, kuna pealegi elektrijaama kontor paljudele kaugel — linna äärel — asub. Iseäranis kuude lõpul tuleb elektriwoolu tarwitajatel piklade ootajatesabade tõttu maksude maksmisel tundide wiisi järjekorda oodata.

Oma tarwitajate huwides tuleks elektrijaamal küll rohkem elektrimaksude wastuwõtmise kohti awada, peale linnapanga weel kas wöi mõne erapangaga selles asjas kokku leppides ja muul teel.

Uus kaup wanakraamiturul.

Kaubanduskoda nõnab pihapäewarahu.

Linnawolikogu jaanuari koosolekul murdeti sundmäärust wanakraamiturul nõnda, et sellel on lubatud kaubelda uute kaupadega ka pühapäewiti, s. o. ajal, mil korralised kauplused linna sellekohase sundmääruse alusel peawad olema suletud.

Kaubandus-tööstuskoda on nüüd esinenud omawalitsuse asjade peawalitsuse ees Tallinna linnawolikogus otsuse wastu protestiga ja palub peawalitsust linnawolikogu otsust selles asjas tühistada.

Samas asjas esinesid kaubanduskojale märgulirjaga ka Tallinna kaupmehed.

Ka kaupmeeste seltsi koosolek oli samas küsimuses seisukoha wõtmiseks lesinädala õhtuks kokku kutsutud.

Hõnalwe apteekides.

Neljapäewal wastu reedet.

R. Lehberti apteek, Suurturg nr. 1. Tel. 21-65. W. Kuiki, Liiwalaia apteek nr. 34. Tel. 28-64. H. Oppermanni pärijate apteek, Wana Wiru t. nr. 15. Tel. 29-00. J. Wolffi apteek, Wäike Kalamaja t. nr. 10. Tel. 15-74. Tallinna ühise haigekassa apteek, Tatari tän. nr. 15. Tel. 31-66.

Tulemas kokkuhoiunädal.

Korraldatakse märtsis.

Ühistegeliste keskkoonduste poolt on algatatud küsimus, et saaks lähemal ajal korraldatud ülemaaline kokkuhoiu-nädal. Nida teisi keskkoonduji on selle kawatsuse lähiwiimiseks ka oma „ja" sõna ütelnud. Juba on peetud rida nõupidamisi selles asjus. On walitud ettewalmistaw toimkond, kes lähemal ajal weel selgitab, missugused organisatsioonid algatusele kaasa tõmmata. Nädal korraldatakse märtsi esimese nädala jooksul. Tahetakse teha laialdast kihutustööd, kuhu rida suke- ja kõnemehi oma kaasabi on lubanud. Tahetakse trükkida hulk kihutuskirjandust ja kõnesid pidada ka raadio teel.

„Laverna" tegewus takistatud.

Linnawalitsus teelas mõne aja eest masinaehituse ja metallitöötluse wabrikule „Lavernale" tegewuse S. Pärsukese tänawal nr. 3 ära. Sest see ettewõte wiub ümbruslonna rahu, ajab elukoriteriega ühise koridori peal ja ruumid on liiga kitsad, nõnda, et terwishoiunõudeid rahuldada ei saa.

Kaubandus-tööstusministeerium ei leidnud need põhjendused tööstusettewõtte sulgemiseks küllaldaseks ja nõudis linnawalitsuselt küsimuse uuesti kaalumist ning otsustamist.

Eilsel linnawalitsuse koosolekul otsustati waremtehtud otsuse juure jääda. Pealegi otsustati sealne majaomanik politsei kaudu wastutusele wõtta ürituseduse rikkumise pärast, kuna osa tööstusest elukorteris asub.

Turult 26. jaanuaril.

Toidualnele juurewool turule iseäranis linnaümbruse taluinimeste poolt hea turmetee tõttu elaw. Hindades suuri muudatusi ei ole.

Tapetud sigu rohkesti, müüdaksе 36—38 margaga nael. Wasikad 27—30 marka nael. Lambad puudusid. Tapetud haned 65—70 marka nael. Rohkesti tapetud metsjäneseid, 180 kuni 300 marka tükk.

Oige rohkesti oli täna taluinimeste poolt pütiwõid toodud, müüdi 85—90 margaga nael.

Kanamuna oli rohkesti, wõis saada 20—22 margaga paar. Keegi müüs külmanud kanamuna 15 margaga paar.

Kartulaid oli sooja ilma tõttu müügil rohkesti, wõis osta 85—95 margaga tiisiwerik, 5 margaga toop.

Wärskeid räimi oli täna õige wähe, nõuti 20 marka naelast.

Tallinna konserwatoorjumi 5. õpilasõhtu

korraldatakse reedel, 28. jaanuaril, kell 8 õhtul „Estoonia" konsertsaalis. Maltsertikast eestawast osa wõtawad klaweri-, laulu-, wiuli- ja ensambleklasside õpilased nihästi noorema kuk ka wanema kursusest.

Puhas sissetulek wabatahtliste annetustena läheb puudustkannatawate õpilaste toetuskassa heaks.

Tänuawaldus.

Tänan südamest kõiki sugulasi, sõptu, kaasteenijaid ja tuttawaid, kes minu neljakümneaastasel sünnipäewal lahkete õnnesoowidega terwitasid. J. Saarmann.

Iga teadlik kodanik peab lugema
Jaan Järve raamatut
Jaan Poska ja Tartu rahu
Hind 60 mk.
Ainukene sellekohane raamat Eesti kirjanduses.
Müüdaw: K.-ü. „Rahwaühisus" raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplusses, Tallinnas, S. Karja tän. nr. 25, Krediit Panga maja, tel. 6-66.

Esimene eestikeelne katekismus Tallinnas 1549 a. ilmunud.

Mitte Tartus, nagu arwati, kus ilmus 1554 aastal.

Tallinna linna arhiiwis hoitakse alal muuseas ka raamatukauplustes keskaja inwentuurid. Üht niisugust, aastast 1549 pärit, läbi waadates, leidis dr. H. Weiss teiste raamatute nimekirjas mainitud „üks pakk mittesaksa katekismid" („1 bundt undeutsch catechismen"). See on wäga tähtis leid Eesti kirjandusajaloo alal. Ametlung oli arwamisel, et juba a. 1517 üks eestikeelne katekismus ilmus Saaremaa piiskopi Joh. Kiewel'i poolt. See arwamine oli ekslik, nagu Arbusow seda oma teoses „Die Einführung der Reformation in Liv-, Est- und Kurland" kindlaks tegi. 1554 a. ilmus Tartus esimene tuntud eestikeelne katekismus kirikuõpetaja Franz Witte poolt, milline Lübeckis trükiti. Et niiüd „mittesaksa katekismid" Tallinna linna arhiiwis leiduwas nimestikus nimetatakse juba 1549 a., siis peab oletama, et juba sel ajal Tallinnas põhjaeestikeelne trükitud katekismus raamatukauplustes saadawal oli. Kahjuks ei ole liikski eksemplaar nendest katekismidest, ka pärastistest, mis Tartus ilmusid — enam olemas. On wõimalik, et niisugune wäljamaa raamatukogudes ehk leitakse.

Toetage wabaõhumuuseumi!

Eesti wabaõhumuuseumi ühingu poolt korraldatakse börsisaalis 26. ja 27. weebruaril s. a. „Wastla loterii" mitmesuguste rahwusliikude esteleannete, naljade ja muusikapaladega.

Selleks on politsei peawalitsuse loaga 8. jaanuarist s. a. nr. 4100-a all korjandus hoogsalt käimas. Juhatus pöörab kõikide poole palwega — korjandust toetada. Loteriid müütakse wõimalikult suurejooneliselt korraldada, mille juures suuremate annetajate kogud eraldi silmapaistwalt üles seatakse annetaja isiku ehk ärinimetuse juure lisades.

Suuremateele annetajatele wõimaldatakse kogu isiklikult üles seada. Annetuste kogujatel on laasas wolituseid ja kwittungid, mis juhatuse allkirjade ja pitsatiga warustatud. Wabaõhumuuseumi büroo asub Tallinnas, W. Karja tän. 3 3. korral. Tõnetr. 6-61.

Ajutaraw wabaõhumuuseum on rahwuslik ajutus, rahwapark, kuhu peale algupärastele külaehituste ka loomaaeda on kawatsetud juure joetada. Wabaõhumuuseumi ajutohaks on Tallinn.

Lahkel wastutulekut loodab

juhatus.

Tänane ilm.

Kesknädala hommikul olt külma C. j.: Tallinnas 5, Tartus ja Pärnus 6, Narwa, Jõesuus 7 ja Kihelkonnal 1 kraad. Lõunal oli Tallinnas 1 kraad sooja.

Islandi madalrõhuala kahenenud ida poole. Botni lahel tekkinud ajamiinimum 749 mm., mille tõttu Läänemere põhjaosas torm.

Kõrgerõhuala 775 mm. waldab Kesk- ja Lõuna-Wenemaa. Temperatuur Läänemere piirkonnas tõusnud.

Neljapäewaks ennustab ülikooli ilmajaam: lõwa edelapoolne tuul. Pilwine. Paiguti sademed. Temperatuur 0 kraadi ümber.

Raadio „Ringhäälingu" programm.

27. jaanuaril 1927. a.

1) Kõne, Dr. A. Alin. 2) Päewauudised. Muus. osa: 1) M. Wallace, awam. oop. „Marttana." 2) Keler-Bela, Ilusal Rheini kaldal. mõtlen sinu peale, wals. 3) H. Mouton, Scenes Tunisiennes. 4) A. Nöck, Ninon, Gawott. 5) A. Rubinstein, Romans. 7) A. Sullivan, fantaasia „Mikado." 8) A. Dworaf, Suite poetique. 9) T. Murzilli, Walsintermezzo. 10) M. Mojzkowsky, „Ungari." 11) G. Bizon, „Charlestoni paraad."

Suitsetage järjekindlalt paberosse
„STANDART"
20 tk. — 35 mrk.
Need paberossid walmistatakse mele eriteadlase tubakameistri — retsepti järele ja walwe all wäljawalitud tubakatest.
A.-s. ASTORIA

Wäärtuslik sisu,

kuhu kuuluwad wärsked päewauudised, igasugu ametlikud korraldused põllumajanduse ja teistel aladel ja igale, ertti aga põllupidajale ja maaelanikule wäga tähtsad kirjeldused huwitawate piltidega, on teinud põllumaj.-poliitilise ajalehe „Maa" kõige parwilisemaks leheks igale talupidajale ja perekonnale. „Maa" ilmub teist aastakäiku, kolm korda nädalas; teda saab tellida igast postiajutusest, tellimiswastuwõtjatelt ja talitusest, Tallinn, Lai tän. 41.

Kunst

Nikolai Triik,

kes pärast „Pallasest" lahkumist, (mis sellele koolile on olutunud kahjulikuks faktiks) Tallinnas juhuslikke tellimisi täitis, sõidab peatsilt Tartu, kuhu teda kutsuti rigikohtu esimehe K. Partsi ja t. portreesid maalima. (N. Triik kujut. kunsti sihtkapitalist toetust ei saa, olgugi et ta seda täiel määral wäärib.)

J. Koorti uued teosed.

Nelj päewil lõpetas kujur J. Koort oma suurema teose „Wibulaskja", mis kujutab umbes 7 jalga kõrget meest pingul wihuga. Kuju on juba gipsi walatud, kuna bronssi walamiseks kunstnikul puuduwad ainelised wõimalused. Ka on ta lõpetanud metsikitse modelleerimise, mis ainult gipsi walamist ootab. Lähemail päewil lõpetab kunstnik ka C.R.Jakobsoni riimatuju modelleerimist. Nagu N. Triik, ei saa ka J. Koort kultuurkapitalilt toetust.

Ed. Wiiralt,

meie tublim graafik, ei ole mitte Abessiniasse sõitnud, nagu kuulujutt Tallinnas wiljalt tsirkuleeris, waid ta elab edasi Paviisis, elatades end juhtsikkust tööst. (Kujutawa kunsti sihtkapitalist ta toetust ei saa, olgugi, et tal oma wõimuste põhjal õigus seda saada oleks).

Johannes Semper

ajus käinud sügisel Partisi elama, kus ta kawatseb wiibida kewadeni.

Kui Eewald pealinnast lahkus...

Suurejooneline „karnewaal" jaamas. Nutunaised ja lilled. „Elagu heatunne ja Eewald!"

Waewalt on wäikene kitsarööpalise raudtee jaam warem sarnast tundi üle elanud, mis sellele neil päewil pealinna „kõrtsikuninga" Eewaldi siit Wiljandisse ülekolimisel osaks sai. Juba warakult enne rongi wäljasõitu wõis jaamas erakorraliselt rohkesti preilisid liikumas näha. Auto auto järele tõi aga kohale uusi ja jälle uusi daame. Jaamateenijad olid otse kui weest wälja löödud, kedgi ei teadnud, milleks sel päewal nii rohkesti daame kokku woolab, pealegi weel lillekimpudega. Saladus tuli awalikuks alles siis, kui pealinna „kõrtsikuningas" Eewald jaamaesisele ümus.

Nagu maruhoog, tormas daamide parw noormehe ümber. Algasid kallistused, algasid suudlused ja weerelsid pisarad ning lendasid lilled. Samal ajal kuuldus õrnahäälelisi hüüdeid: „Elagu Eewald", „elagu heatunne", „olgu õnn sulle armuline, Eewald" jne.

See kestis mõne minuti. Oli Eewald ühes oma staabiga, s. o. temale pealinnas truuks jäänud naisorkestri ja kelneritega, rongi asunud (wiimased wiis ka Wiljandi muestiawatud kõrtsi kaasa), jatkati suudlusi wagunis, kuni rongi ärasõiduni. Nii kadus rong Eewaldiga, kuid kes weel kaua jaamaesisel Eewaldit järel nutsid ja tema „heatunnet" meelde tuletasid, olid nutunaised — tema kõrtsidaamid...

Teater

„Estonia" teater.

Täna „Padaemand"

Brechmann-Stengeli ja Petrauskasega.

Wahmustatud kiidusawaldused, mis teisipäewa õhtul „Toscas" saatsid mõlema tähtsaile esinemist, on tõige mõjuwamaks soowituseks tänasele „Padaemanda" etendusele.

Homme „Armastuse keerdkäigud."

Homme tulewad Sturmi „Armastuse keerdkäigud." Selles lustmängus näitawad Paul Pinna ja Ag. Lüdig oma koomikutalenti nii sütitawalt, nagu waewalt kustil.

Petrauskas „Traviatas."

Laupäewal K. Petrauskase wiimaseks külastäiguetenduseks Verdi „Traviata." Külaline laulab Alfredo partiid Wene keeles. „Estoonia" oma jõududest kaastegewad Helmi Einer (Violetta), Karl Wiitol j. t.

Verdi „Trubaduur"

„Estoonia" oopertitrupil on ettewalmistusel Verdi ooper „Trubaduur", mis „Estoonias" alles nüüd lawastatakse esimest korda. Lawastaja Hanno Kompus, muusikaline juhatus Juh. Aawikul.

„Rahwateater."

Neljapäewal, 27. jkp., kell 8 õhtul alandatud hindadega „Tahtja" A. Trillärwe kurbmäng 6 waatuses 14. aastasajast. Tegewad: M. Alternann, P. Pinna, D. Poska, A. Kleius, E. Bergmann, R. Laks, W. Puusepp, A. Pappel j. t.

Reedel, 28. jaan., kell 8 õhtul, wiimast korda alandatud hindadega „Linnawalimised." Nali 4 waatuses. Ettewalmistusel Paul Pinna aushõtuks „Triiby", Paul Pinna lawastusel ja kaastegewusel.

Draamastuudio.

Lauri Haarla „Wolbri öö" (Patt) kordamisetendus on laupäewal, 29. jaanuaril. Tugedes selle hõimrahwa tüli eriliste kirjanduslikele wäärtusele ja aplausile, mis esietendusel lõppeda ei tahtnud, on lootaõhaspidistele „Wolbri öö" etendusile suuremarkt osawõttu, kui see oli esietendusel.

Etendusepäewal piikade piletisabade äraholdmiseks palume kasutada eelmüügi kassa on awatud 11—1 ja 5—8.

Ennetuseo ja kurtöö

Onnetused töölistega sadamas.

Teisipäewal kukkus sadamas Saksa aurik „Hennia" peal haawapakk töölise Woldemar Betgmanni jala peale ja muhjus warbad puruks.

Samal päewal ja samal laewal jäi töötajal Woldemar Hindrekul parem käsi weerewate haawapakkude wahele ning sai wigastada.

„Hunt" Nõmme jaama ees.

Ilmeiste õhtul tungis Nõmme jaama juures Bruno Muskile hundikoer kallale ja kiskus läe lõhki.

Puretu on „hundi" peremehe Christoff O. wastu kahjutasu nõudmisega politsei esinenud.

Õnnetused Türi—Tamsalu liinil.

22. jkp. joutsis Türi-Tamsalu teek reisirong nr. 11.da koosseisust reisijatewagunit — teise-kolmanda klassi wagunit nr. 152 üks otsa 30-dal km. rööbastelt wälja. Peale tüklajalist wagunit maasjooksmist märgati alles õnnetust ja rong peeti kinni. Wagunit teeletõstmisega hõlines rong nr. 11 1 tund 14 minutit.

23. jkp. kell 6.18 murdus rong nr. 10.da sisseseidul Paide jaama rongisabal olewa kuttewagunit nr. 802 puhwer. Et talisel ajal reisijaterong ilma kuttewagunita liikuda ei saa, siis tuli Paides kuttewagunit reine ots keerata ja siis rongi sappa haakida. Sarnane toiming nõudis kigi tund aega, mille wõrra ka rong nr. 10 hilja läks jäi.

Wäljaandja Kirjastusühisus „Waba Maa".
Wastutaw toimetaja T. Tõnp.

Estonia teater

Neljapäewal, 27. jaanuaril kell 7½8 õhtul
Läti ooperi primadonna
M. Brechmann-Stengeli
ja Leedu riigiteatri esimese tenori
K. Petrauskase
(K. Piotrovski)
II. külaskäiguetenduseks
„Padaemand“
Tschaikovski ooper 7 pildis.

Reedel, 28. jaanuaril kell ½8 õhtul
„Armastuse keerukäigud“
Hans Strumi lustm. 3 waat.

Laupäewal, 29. jaanuaril kell ½8 õhtul
Leedu riigiteatri esimese tenori
K. Petrauskase
(Piotrovski)
III. külaskäiguetenduseks
„Traviata“
Verdi ooper 3 w.

„Kahwateater“

Dir. PAUL PINNA.
Neljapäewal, 27. jaanuaril kell 8 õhtul
alendatud hindadega
„Tasuja“
Kurbmäng 6 waatuses.
Oodo von Raupen — Paul Pinna.

Reedel, 28. jaanuaril s. a. Kell 8 õhtul
Alandatud hindadega — viimast korda
„Linnawalimised“
Neli 4 waatuses.
Ettewalmistusel:
„Trilby“.

WENE TEATER

Dir. **A. W. Pronikow**
Saksa teatri ruumes.
Neljapäewal, 27. jaanuaril
Awertschenko mälestus-õhtu
korraldab Tallinna Wene kirjandus ring
Черная и бѣлая кость.
Женщина и воръ.
Флиртъ Розенберга.
Ольга Николаевна.
Awamisköne Arkadii Avertschenko üle peab Peeter Pilsky.
Algus kell 7½ õhtul.

Eelteade:
Reedel, 28. jaanuaril rahwaetenduseks
„На бойкомъ мѣстѣ“
A. N. Ostrowsky komöödia.
Piletite hinnad 150—25 mk.

D. S. Liit

Keskkalamaja 6, (end Ewald)
Neljapäewal 27. jaanuaril
Algus kell 10 õhtul.
Lõpp kell 3 öösel.
Suur Mürgel-ball
Max, Lex ja teiste kaasteg.
Einelaud alkoholiga, mängiwad kaks orkestrit.
Uuesti remonteeritud ruumid.
Ekonoom Keem.

Soowin osta

üks statsionäär
naftamootor,
heas seisukorras 25-30 P. S. s. Pakkumised ühes andmetega hinna, firma ja ostu aasta kohta palun anda selle lehe toimetusse sub. N. D.

Kartulaid

loomatoiduks müüa. Lai tänaw nr. 31, keldris.

EESTI PUNASE RISTI terwiswõimlemise ja masseerimise asutus.
Niguliste tän. 12. Tel. 29-64. Wastuwõtmise tunnid 1—2 p.

Wõimlemiskursused

algasid 17-st skp.: 1. Wanematele naisterahwastele, 2. Nooorematele naisterahwastele — enne lõunat. 3. Naisterahwaste õhtune. 4. Meesterahwaste õhtune. 5. Lastele 5—7 a. p. l. 6. Lastele 8—10 a. p. l. 7. Kehahoidmise wõimlemine. Dusch ja pesemise sisseseade on olemas.
Juhatus.

Maksujõueluks tunnistatud o/ü. „MERKATOR“ konkurswalitsus teadustab, et

kreditoride üldkoosolek

peetakse ära 15. weebruaril 1927. a. Tallinna-Haapsalu Rahukogu hoones, Jaani tän. nr. 7, kell 18 wannutatud adwokaatide nõukogu toas.

Päewakorras:
1. Konkursi lõpetamise küsimus.
2. 2-se liiki arwatud kreditoride raha jagamise kawa läbiwaatamine ja kinnitamine. Konkurs walitsus.

TALLINNA RAHVAULIKOOLIDE SELTS

Töö trükk- ja rätsepatööliste saksa ja ingliskeele kursustel on alganud.
Tunnid samadel päewadel ja tundidel, mis eelmisel semestril (s. o. enne jõulu).
Tallinna Rahwaülik. Juhatus.

Mullatöölisi

tarwis tüki töö, turba kiht, prii korter. Kirna mõis Kohila jaamast A-s. „Hoone“, tel. 34-55.

Perenaised!
Igaüks teist peaks teadma, et
rõidewärwid „STAR“
pakikestes on paremateest paremad.

RAAMAT

olgu kättesaadaw igale ühele

Sellepärast oleme meie allpool ülesloetud üldkasulikkude raamatute **hindu alandanud** järgmiselt:

	Endine hind	Praegune hind
LÕÕS, Laste hoidmise ja rawitsemise õpetus	100.—	50.—
MÄÄR, Juustuwalmistamise õpetus	60.—	25.—
LUIGA, Eesti-Saksa wahekord	20.—	10.—
MASPERO, Wana Egiptus	50.—	25.—
KEWEND, Jõulugemise krestomaatia	100.—	50.—
„ Jõulugemine	90.—	50.—
„ Näitlemise kunsti teoori	35.—	15.—
KAWDARADSE, Noore loodusteadlase käsiraamat	40.—	20.—
TOLLASEPP, Wanad sõnad ilmadest	60.—	25.—
PRÜMMEL, Lõbus rehkendaja	60.—	25.—
USSISOO, Pussnoatööd	30.—	15.—
„ Hinnakiri	25.—	15.—
„ Geomeetrilised ornamendid	30.—	20.—
„ Geomeetriline joonestamine	70.—	50.—
„ Korwipunumine	30.—	15.—
„ Seetõõd	40.—	25.—
H. RAUDSEPP, Euroopa uuem liukirjandus	100.—	75.—
H. RAUDSEPP, Expressionism	120.—	75.—

Raamatusõbrad ei tohiks käesolewat juhust kasutamata jätta.
K/ü. „Rahwaülikooli“ raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus,
Tallinnas, S. Karja t. 23, Krediit-Panga m., tel. 6-66

Teadaanne.

Haigekassa liigetele antakse Aug. Amose kauplustest ilma maksuta nikkel raamis prille, pensneesid ja kullatud raamis prille.
AUG. AMOSE ärid asuwad
Tallinn, Jaani tän. 11,
„ Wiru tän. 21.

Wana Põltsamaa wallawalitsus müüb ära walla päralt olewa **„Nigula nr. 96“**

talukohta,

mis asub Põltsamaalt 3 klm. kaugusel Anikwere külas. Lähemaid teateid saab wallawalitsusest.
Wallawanem: (allkiri).
Sekretär: (allkiri).

KINNITUS-AKTSIASELTSIL EESTI LLOID

on au oma lugupeetud klientuurile seega teatawaks teha, et sõbralikul kokkuleppel Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pangaga, siin, on tema oma **peaagentuuri** nimetatud panga juurest arwates **28-mast jaanuarist s. a.** üle wiinud Tallinna Krediit Panga majasse, **sissekaik Wäikselt Karja tän. nr. 12, II korral** (telefon nr. 17-82), kus peaagentuur edasi töötab endiselt härrade **Konstantin Hennig'i** ja **Paul Lesthal'i** juhatusel.
Juhatus.

Tagasi jõudnud
Dr. E. Gutkin-Belkin
Naiste- ja sisehaigused
Wiru tän. 4—1. Telef. 9-46.
Wastuw. 10—12 ja 4—6.

Dr. med. WILMS
Sugu- ja nahahaigused.
Maakri tn. 20; kõnetr. 15-92 kella 9—11 ja 5—6.
Kolmap., laup. kl. 1—2 wastuwõt. Eesti arstide erakliin. Kaupmehe tän.

Dr. Belostotsky
Naha-, sugu-, põle- ja neeruhaigused.
Wiru tän. nr. 8—4.
Wastuw. 10—1 ja 5—8.

Umber kolinud
Wiru tänawale nr. 12
Harju tänawale nr. 39.
Dr. M. Schwartz
neeru-, põle- ja suguhaigused.
Haigete wastuwõtmis 10—1 ja 5—7½, pühapäewadel 10—12 enne lõunat.

Dr. Th. Jürgenson
Sisehaigused
elab nüüd **Terase t. 3-b, krt. 1, telefon 41-31.**
Wastuwõtmine kella 5—7, wäljaarwatud neljapäewad.

Era-
hambaambulatoorium
Wiru tän. 7. Tel. 3-37.
Kunstlikul hambal
Wastuw. kella 9 h. —8 õht

SUUR
10 aastane juubeli-väljamüük 10
kestab 5. veebruarini
VEEL
11 muinasloolisel odavat päeva 11
Igaüks teisel ja erandlikel seltsi!
MANUFAKTUUR KAUBAMAJA
Dennad J. ja A. Schulkleger
VÄIKE KARJA T. 3.
Tarvilise kaupade lastel juhust!

Meie **ärarebitaw**
Seinakalender 1927
ei tohi puududa üheski ametiasutuses, kontoris, pangas, kauplustes, perekonnas jne.
Hind ainult 50 marka.
Saadaval kõigis raamatukauplustes.
K-ü. **„Rahwaülikooli“ raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus**
— Tallinnas, S. Karja t. nr. 23, Krediit-Panga m., telefon 6-66. —

UUDIS! UUDIS!
President
tuletikud on kõige paremad Eestis.
Need on saadaval kõikides tubaka ja kolonial kauplustes.

Ülihuwitaw seltskondline mäng.
MARY FLIRT
Нрра амура (Liilede flirt).

MARY FLIRT seisab kahest iseseisw. mängust koos
MARY FLIRT on ainuke, eesti ja wene keelne mäng Eestis.
MARY FLIRT'is on 2 X 70 kaarti.
MARY FLIRT on täis süütut flirti ja terawaid humoorilisi lauseid.
MARY FLIRT ei lase Teid kunagi seltskonnas igawust tunda.

Iga lausega on temal Teile midagi ütelda, mis Teid sunnib rõõmustama ja wihastama, paneb Teid nutma ja naerma. Seda teeb Teile kõik **MARY FLIRT,** kui Teie temaga seltskonnas mängite.
Hind 150 mrk. Jällemüüjatele %%.
Pealadu asub **K-O/Ü. „RAHWAULIKOOLI“ raamatu ja kirjutusmaterjali kaupluses.**
Tallinn, S. Karja tän. nr. 23, telefon 6-66.

Üheski perekonnas ei tohiks puududa
Jaan Poska päewaraamat
Hind 100 mk.
Saada kõigis parimates raamatukaupl.
K-ü. „Waba Maa“

„Waba Maa“
üksikuid numbrid on saada pea igas raudteejaamas. —

Wõõrastemaja
pidamise õigus ja **sisseseade müüa.** Teda eid saab Lai tänaw 40 krt. 5 ja Wäike-Kompassi tänaw 21, kolonial kauplusest.

MÜÜA
raamatukauplus Tartus. Teateid saab Tartus, Rüütli tän. 23, Kuulutuste kontoris.

Müüa kahekordne
puumaja,
hobuseruumidega, üle 800□ süllа, suure aiakrundiga, (piirid kuni Emajõeni). Kõlbaks ka puuladumise platsiks ehk wabrikule. Lähem teateid Tartus, Liiwa tän. 30.

Palju aastaid (1847) töötanud hea kuulsusega kaalude, tuulemootorite j. m. a.
tööstus
on müüa ehk rentida ühes ärinimega. Wõib ka üks energiline aus osanik sisseastuda, osamaksu suurus ei ole tähtis. Tartus, Maarjamõisa tän. nr. 27—1.

Wajatakse jõuga töötawasse plimatööstusesse wiiunud kautsjoniwõimelist
üksikut meierit.
Walga, postk. 26, telef. 63.

KONFETTE
(paberipuru) ja
SERPENTIINE
suurel ja wäiksel arwul soowitab odawate hindadega
K-ü. „Rahwaülikooli“ raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus Tallinnas, S. Karja t. 23, Krediit-Panga m. Tel. 6-66.

Narwas
wõtab
„Waba Maa“
ja
„Esmaspäewa“
tellimisi ja kuulutusi wastu ning müüb üksiknumbrid
hra J. Widewik
waksali raamatukapis.
Awatud: hommikul kl. 4—5 ja 8—12 e. l., õhtul kella 8—½11-ni.

Karksi Nuias
wõtab **„Waba Maa“** peale tellimisi ja kuulutusi wastu ning müüb üksikuid numbrid Klusalaas'i kauplus.

Kirjutõstusõigusega „Waba Maa“ — Tallinnas.

Toimetus
Pitk tän. nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid tella 10—12.
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewaumbiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 23-75
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetaja nr. 7-52
Wastutawal toimetajal „ 6-64
Päewaumbiste osak. töim. „ 13-81
Ärijuhil „ 4-61
Kontor Harju tän. nr. 34. Awat
Ärijuhatus ja arwepidamine Pitk
Ärijuhi kõnetunnid kel
Tellimiste ja lehtede äraõaatmise as
Nr. 23 (2440)

Põllutöö

Metsade

Kitsing p

Miigiaftuste töö koondamise ja fustamise seaduste alusel ja põll ministeeriumi reorganiseerimise on wabariigi walitsus põllutöömi eelpanekul 1. weebruarist s. a. põll ministeeriumi uued koosseisud ma pannud. Nüüd on walitsus põll ministri ettepanekul määranud üh tud metsade- ja maakorralduse p litsuse peadirektoriks ja ühtlasi ka Intööministri abiks seuise ministr Julius Kitsing'i. Uus üh tud walitsuste peadirektor J. K on sündinud 20. juulil 1869 a. W Tänaafilma wallas, Lokuta talus, jaudimaal. Keskhariduse omandas tu gümnaasiumis. 1894 aastal tas Tartu ülikooli põllumajandus buskonna ja 1896 a. Peterburi instituudi. Hariduse lõpetamise le Wenemaal ja kodumaal teenis olnud mitmes kohas ja viimased aastat olnud Wilno kubermangus saülema ja metsarewidendi Kodumaale tuli wabariigi algul 1 kus teenistust algas Wiljandi ma nawalitsuse ettepanekul maakonna saülemana, misjuuselt kohalt mõ teenistusse põllutööministeerinmi savsakonda, kus algusest peale metsawalitsuse apparaadi organisee ning selle järele kauemat aega m peawalitsuse ülemaks oli. Metsade walitsuse ülema kohalt lahkus hr. sing omal soovil ja läks Sisu met na metsaülemaks.

Põllumajanduse peawalitsuse taja R. Allmann nimetati sama walitsuse direktoriks ministriabi sega ja K. Lind asetäitjaks.

Senine maakorralduse peawal juhataja Toomas Sinberg rati walitsuse otsusega maakorra walitsuse direktoriks ja ühtlasi pea

Riigiteenijate deleg sioon wabariigi walits juures.

Üleeile õhtul pidas riigi- ja om liitsusteenijate kesklliidu juhatus olekut, kus aruteluel oli riigitee koosseisu ja palga küsimus. Ju otsustas selles asjus delegatsioon beriigi walitsuse juurde saata. gatsiooni waliti kesklliidu sekretär raudteelane Prüggi ja metsate Ohaka.

Delegatsioon läheb täna kell 11 wabariigi walitsuse juurde, et kuulda ja informatsiooni saada, n guseid sõnme on walitsus astunu giteenijate uute palkade ja koo seaduse suhtes, mis rahaasja alamkomisjoni oma tööd katkes sundis.

Soome eesmene keel seaduse kongress.

Soome lehtede teatel peetakse tulem 9—12 päewadel Helsingis suur keelu se kongress, millest wõtawad osa kõ seaduse ja karstuse pooldajad org sioonid. Poliitilist iseloomu kongressi le, kuigi seal arutatakse muuseas ü juhtumisest eesolewatesse edustuste mistesse. Seda laadi kongress on e Soomes, ja sellest oodatakse suur karstuslikumisele ja keeluseadusele.

Euroopa meistriwõis sed jääpallis.

Austria ja Saksa wõitnud.

Wiinis peetakse Euroopa meistriw jääpallis. Esimesel päewal wõitis meeskond Ungarit 6:0 ja Saksa Tšehhi esimeeskonda 2:1.